

BIBLIOTEKA

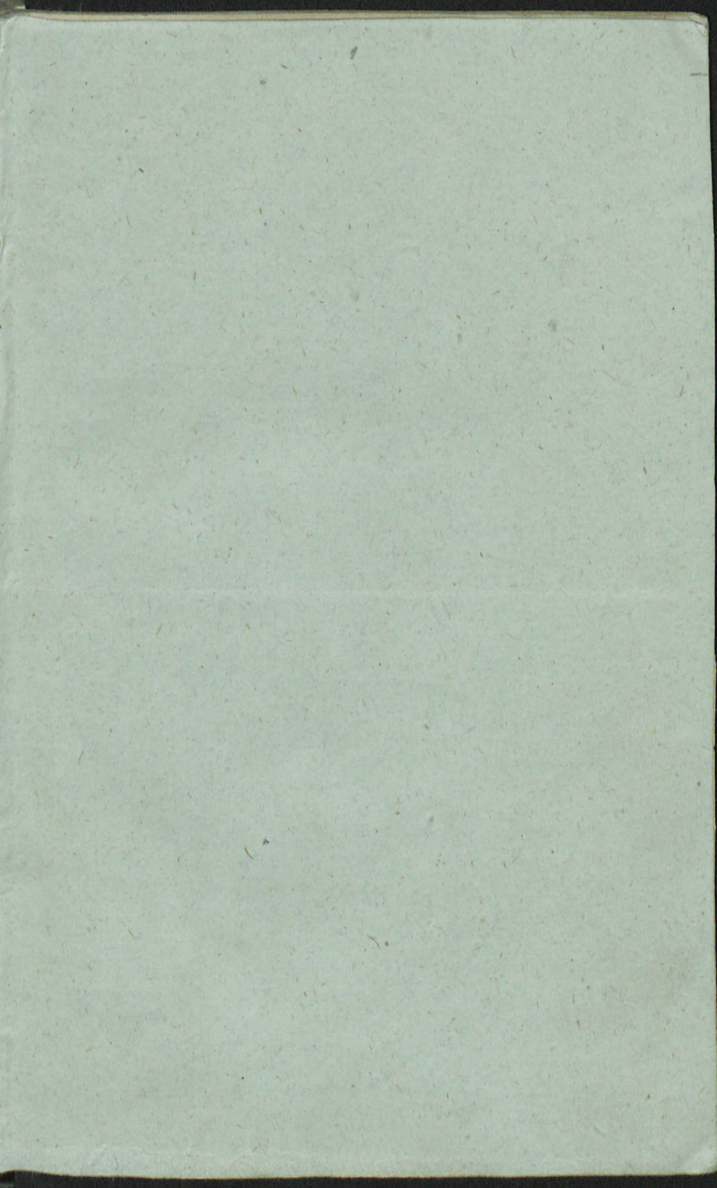
BIBLIOTEKA

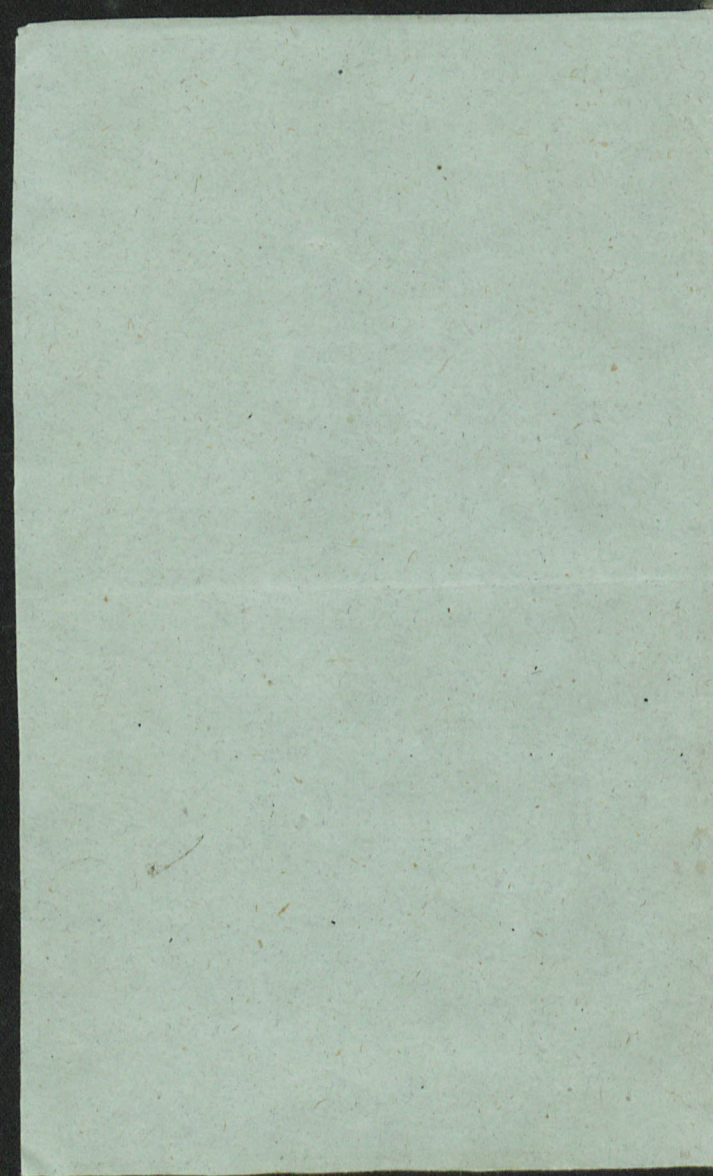
akt. Nar. im. Ossolińskich

MII

771

TOP

BR ACTWO

Compassionis.

Geometria Camerae Albo *Mona Argona*
at Cracoviana
MĘKI PANA IEZVSOWEY,
y Blogosławioney Panny
MARIIEY

w Krákwie v S. Franciſká.

Od Jaśnie Wielebné^o J. M. X. Marcina
Szyſzkowſkiego / Biſkupa Luckiego /
Nominatá Plockiego zc. założone,
z porządzone y podane :

A od Oyców S. Papiębów Rzymſkich potwierdzo-
ne, Odpuſtámi wielkimi nádane, y wſzykich
Bractw tegoż imienia po wſzykiéy
Polſce Arcybractwem poſtá
nowione.

Przez Bractwo Krákowſkie / zá ro-
ſkazaniem Jego M. w druk
wydane.

Cum gratia, & priuilegio S. R. M.
W Krákwie / w Druk. Lázárzowéy.

1607.

1.551

XVII - 771 - II

PAVLVS PP. V.

Ad perpetuã rei memoriã,

SALVATORIS DOMINI
 nostri Iesu Christi, qui de sinu pa-
 tris ad infima mundi descendit, vt
 peccatores saluos faceret, vices quan-
 quam immeriti gerentes in terris, ad ea
 libenter intendimus, per quæ Christi fi-
 delium, in piis operibus sese exercenti-
 um, spirituali consolationi & anima-
 rû saluti opportunè prospicitur, prout
 in Domino salubriter conspiciamus ex-
 pedire. Cùm itaque, sicut accepimus,
 in Ecclesia S. Frãcisce Ciuitatis Craco-
 uicnsis, vna pia vtriusque sexus Christi
 fidelium Confraternitas Compassionis
 Christi, ad Dei omnipotentis gloriam
 & honorem, à Venerabili fratre Marti-
 no Siscouio, Episcopo Luccoriensi,
 multis eius expensis fundata ac Cano-
 nicè instituta existat, quæ in diuersis pi-

is charitatis & pietatis operibus sese
 consuevit exercere. Sed quia postmo-
 dum multæ aliæ in eodem Regno Cō-
 fraternitates, sub eodem titulo & no-
 mine erectæ fuerunt, quæ ab hac tan-
 quam matre & principaliori depende-
 re, & vti conuenit gubernari deberent:
 Nos dictā Confraternitatem, quo par-
 est, honore afficere, specialibusque fa-
 uoribus & gratiis prosequi volentes,
 supplicationibus pro parte eiusdem
 Martini Episcopi nobis super hoc hu-
 militer porrectis inclinati, præfatam
 Confraternitatem Compassionis Chri-
 sti nuncupandam, auctoritate Aposto-
 lica, tenore præsentium, sine alicuius
 præiudicio, erigimus perpetuò & insti-
 tuimus, illique nomen & titulum Ar-
 chiconfraternitatis perpetuò damus &
 concedimus. Et insuper, vt quæcun-
 que aliæ Confraternitates in illis parti-
 bus sub eodem titulo institutæ, à prædi-
 cta Cracouiensi, ne aliàs inde varietas
 oriatur

oriatũr, vt à principali dependeant, statuimus & ordinamus. Prohibentes eadem auctoritate Apostolica, ne deinceps perpetuis futuris temporibus, ad obuiandum scandalis, quæ successu tẽporis oriri possent, nulla alia Confraternitas, Societas aut Sodalitas sub dicto vocabulo, in dicto Regno Poloniæ nisi de licentia & commissione præfati Martini fundatoris, & dictæ Societatis seu Confraternitatis Cracouiensis erigi aut institui possit. Non obstantibus quibusuis Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibusque. Datum Romæ apud S. Marcũ sub añulo Piscatoris die XXI. Iulii M. DC. V. Pontificatus nostri Anno primo.

M. Vestrius, Barbianus,

Tua crucē adoramus Domine, & recolimus tuam gloriosā passionem.

Nos autē gloriari oportet in Cruce

Per quem saluati & liberati sumus.

Domini nostri Iesu Christi, in quo est salus, vita, & resurrectio nostra:

MARCIN
SZYSZKOWSKI,
BISKVP LVCKI, NOMINAT
Plocki. &c.

Bráciéy wšytkiéy / y Siostróm Bra-
ctwá Compássiónis / w Kráko-
wie záložného.

Láski y Pokoju Pána Christuso-
wého Zyczy.

SW temu lat Dwánaście / iá-
kom ná wieczná pámiatke prze-
nadrozšéy meki Christusa Pá-
ná / zá powodem ile baczyc mo-
ge y lástka Duchá S. zá dozwolením
Oycá S. Clemensá viij. sádjil iákoby
szép iáki w ogrodzie Košciolá S. Ká-
tholickiégo / w Miešcie stoiecznym Krá-
kowskim / Bráctwo Compássiónis / ábo
Meki Pána Jezusowéy / ktoré zá lástka ie-
go / á modlitwámi was wšytkich / mam
nádzieie / bedzie podobné dzewu przy

wodzie płynący szcepionemu / y da owoc / iako Dawid mówi / czasu pogodnego. Wiem / że nie schodzi w Koronie Polskiej na Bractwach chwalebnie postanowionych / które lud pospolity w cnotach s. y przeciw bliźniemu w czynkach miłosiernych dziwnie ćwiczą y pomnażają : iednak żaden mi tego za rzecz próżną y lekką przyczytać / tuże / niebedzie / że między tak wielką liczbą Bractw Swiętych w Koronie Polskiej / rozumiałem bydy rzecz chwalebna / to Bractwo Nieski Pańskiej wprowadzić / y między innymi iez wielu miar fundować. Co sye bowiem o Zakonach w Kościele s. mówić może / to też ponieważ y o Bractwach może bydy rozumiano. Swięty był Zakon Benedykta y Dominika S. chwalebny Franciszka / y innych meżow s. y Pańnu Bogu miłych : a przeciw tymi samym iakoby nie contentując sye P. Bóg wszechmogący / tych naszych czasow / Zakon Societatis IESV , do drugich przylączyc

raczył /

raczył / aby wespól z innymi / na polow
 dusz ludzkich / y na zbawienie ich / zapuśc
 ział sieci swoje / y Pánu Bogu ie pozys
 kiwał. Toż rozumiem o tych Zakonách
 álbo Bráctwách / iáko o drogich kámie
 niách w złotey Królewstiey Koronie ro
 zumiem sse godzi: im wiecéy bowiem w
 sobie Koroná Diámentów wsádzonych
 ma: tym téż zacnieysza / y Królewstiey
 glowy godnieysza. A iáko w woysku do
 brye sporządzonym nie iednákie sse rycer
 stwo náyduie. tak y w tym Kościele bo
 iuicym / rozmaici przeciw mocárstwóm
 ciemności / y wscóm onym piekielnym w
 sprawie záwse stoiz. Stánowilem te
 dy to Bráctwo w Koronie Polstiey / Wy
 czynnie násey / dla wietsey chwały Chry
 stusa Pána / dla pozyskánia láski iego / ná
 ozdobe páństwu temu / dla pociech dusz
 nych / y dla okwitych pozytków / które z
 tąd ná každého hoynie wyplynac mogá.
 Co bowiem moze bydz pozytecznieysze
 czlowiekowi Chryscianstiemu / iáko gdy

Chrystusa Pána naśladować / według
 możności y łaski sobie wyczoney vsilu-
 sie? Do czego / iesliż kedy / w tym Brá-
 ctwie drogá sposobna wšytkim sie poká-
 zuie: y prágne tego / ábyscie sobie zá prá-
 widlo / y snur nieiáki wšytkich spraw ży-
 wotá wášégo / meke nadrozšsa Chrystá
 Pána / iáko powimosci tego Bráctwa
 wczá / wzeli. Tu bowiem macie wize-
 runk Enót swietych / ná który pátrząc /
 nie pomálu sie czlowiek Chrzesciánski
 do swietobliwégo żywotá pobudzić
 moze. Tu wam przykładáia wnižonégo
 y pokornégo Chrystusa Pána / ábyscie
 pokornými byli. Tu przypomináia / że
 Piotrowi Pan zá dobre nie miał / gdy
 mieczá ná obrone tego dobył / ábyscie sie
 o státecznošć stárali / y niewinnéy krowie
 bližniégo rozléwáć strzegli. Tu wam ro-
 zmaítymi Ceremoniámi / spiewániém /
 obrazámi / meke Chrystusa Pána wyra-
 žáia / ábyscie w grzechách wášych ná-
 dzieie nie tráciłi / y mówić czesto z s. Au-
 gusty.

gustynem mogli / Domine, desperare
 non possum, dum te cerno in cruce
 pro me occisum: do nabyćia też miło-
 ści / wielka tu macie okazia y pobudka /
 gdy wam miłość Chrystusa Pána świę-
 ża ná pamięci záwsze bedzie / y spodzie-
 wam sie że záwola nie ieden z Berna-
 tem świętym: Super omnia te mihi fa-
 cis amabilem bone Iesu, calice, quem
 bibisti, & opere nostræ redemptionis.
 Łacno też tu bedzie nábydź ciérpliwos-
 ści / gdy wam rozwodzić beda / że Pan
 policzkwany / miasto pomsty / Mal-
 chusowi vcho vciete vzdrowil / y zá krzy-
 żowniki sie modlił. Łacno mówie mieć
 bedziecie wzór cnót wšytkich świętych /
 y wizerunk / miłości / ciérpliwosći / wnižo-
 nosći / pokory / statecznosći / wczynno-
 ści: náostatek sposob wmartwienia cia-
 łá / nauke do dobrego y pobożnego wmié-
 rania Chrzesćciánskiego / do odpuszcze-
 nia grzechów swoich / á do pozysćania
 łáski Bożey y chwaly iego. Tád co co mo
że bydź

żebydż pożyteczniejszyego / co potrzebniejszyego
 człowiekowi y duszy Chrześcijań-
 skiej? Widział to / iako baczę / świetey pą-
 mieci Najwyższy Pasterz Clemēs VIII
 przeto Bractwo to chętliwie potwier-
 dził / y w odpusty bogaté uczynił. Tōż
 sprawił sławney pamięci X. Kardyнал
 Kądziwil / Biskup Krakowski / który mi-
 ieszcze / ná ten czas będącemu Kano-
 nikiem Krakowskim / był powodem /
 y ráda / abyin w tym chwalebnyin przed-
 sięwzięciu y fundowaniu Bractwa te-
 go nie wstawal. Potym Jasnie Wiele-
 bny Kardyнал Caietan Legatus de La-
 tere, w Polsce będąc / osoba swoią na-
 bożenstwo tegoż Bractwa nie raz ozdó-
 bil / y pochwalivszy ie privilegiami osso-
 bneni vgruntował. Ale y terazniejszy
 Oyciec S. Papiēz Páwel V. nie tylko to
 wszystko Bractwo potwierdził / pochwa-
 lil / ale y niektóre odpusty y Processiie z
 wielką przysługą do Boga przydal. Je-
 śliż tedy od tak zacnych osob / godné po-
 chwały

chwaly y potwierdzenia bylo / trzymam
to o listach waszych / ze te moje prace y
naklady / w takim / iako sie godzi / posa-
nowaniu beda; y o nim tego nie rozu-
miem / aby w czym Bractwu temu ode-
mnie / a nie od kogo innego fundowane-
mu / abo wywloczyc mial / abo sie w iakie
rzedy / nad ordynacja moje (ktora mnie
samemu od dwu iuz Oycow swietych
Klemensa VIII. y Pawla V. dana jest)
tu iakiey odmianie praw y zwyczajow
chwalebnych Bractwa tego mial wdaz-
wac. Abyście iednak wiedzieli co za star-
by listi Bozey / y co za pociechy duszne /
y cielesne z tego Bractwa odemnie po-
stanowionego / wy ktorzyście teraz ży-
wi y w tym Bractwie iestescie / y potom-
kowie waszy / y wszyscy inzy / ktorzy w to
Bractwo przy was y po was wpisowac
sie y wstepowac beda / odnosic y miec be-
dziecie: Ktemu abyście tez wiedzieli czego
w tym Bractwie potrzeba / iakich osob /
iakich przednikow / iakich postepkow / y
iakięgo

iakięg nabożenstwa: Tedy tu oto wam
 posyłam te Porządki y powinności/ cze-
 go sie każdy z was trzymać ma. A pe-
 wienem tego/ y to sobie o was wszytkich
 obiecuie/ że z gorącey miłości swéy ku do-
 bremu porządkowi Bráctwa tego/ y sa-
 mi y następkowie wászy pilnie przestrze-
 gąc wszytkiego będziecie: ani też tego o
 drugich różnych Bráctwach trzymam /
 aby to co jest Bráctwu temu własnego /
 sobie bez pozwolenia mego y Bráctwa
 tego nášego przywłaszcząc co miały: gdyż
 ztąd wrośby mogła taka confusio y w
 nabożenstwie y pobożnych wczynkach /
 nieiákie rozewnie. Pewienem y tego /
 że téy miłości y życzliwosci moiey / ku
 wam / y téy prace moiey dla was / y dla
 dusz wászych podietey/ będziecie wdzie-
 czni: Wietšego bowiem/ tak rozumiem/
 w pominku zostawić sie wam nie moglo /
 nád ten / który sie wam zostawnie: á wie-
 tszey rodzicznosci pokázac mi też nie be-
 dziecie mogli / iedno gdy sie z swych po-

winno

winności / na którćście sie w tym Brás-
 ctwie obowiazáli / nikomu zepzecz nie da-
 cie : á że ie pilnować / trzymać / konczyc / y
 w nich trwac bedziecie : á trwając w nich
 státecznie / mnie téz y pámiatke moie
 przed oczymá záwsze miec / y przed Pá-
 nem Bogiem teraz pókim żywo / á tym
 wiecey po smierci / gdy mie Pan Bóg z
 tego mizernego swiata wyzwac bedzie
 raczył / w modlitwach swoich y prosbach
 przypominac nie bedziecie / o co prosze.
 Ale iuz dluzey serzyc sie nie chcąc / list
 moy y pisanie moie do was krótko zamy-
 lam / ypominając was iako bracia na-
 wiecey do tego / coscie iuz offobliwie
 przed sie wzili / to iest / abyście sie do
 meki Christusa pana / z mysla / żywotem /
 sprawami waszemi y z nasladowaniem
 przyblizali. Obierając sie inše Bractwa
 w tym / że tu blogosláwioney Pannie
 wielkie nabozenstwa máig: dudy zasie /
 y bogim y chorym / iálmuznami ie hoy-
 nemi wspomagaig / rádzi sluzg: niektó-

rzy umarłé grzebią : Wy zaśie w tym
 Bractwie miéycie to zá chorągiew swo-
 ie / po której was od inszych znác beda /
 że zá Christusem wkrzyżowanym idzie-
 cie / y nicinsého vmiec z Páwlem s. nie
 prágniecie / iedno Christusa y tego wkrzy-
 żowanego. A do tego pobudza was nie
 tak ia / iáko samże Christus Pan / który
 ná nas wola : *Vczcie sie odemnie* , zem po-
 korného sercá. *Jákoby rzekl / nie vczcie*
sie odemnie swiátá budowác / áni umár-
tych wskrzésiac / áni wiátróm rostázo-
wác / ále zem sie sstał pokorny y poslu-
shny aż do smierci. Sycze wam tedy tego /
 z Augustine m s. ábyscie we wssytkim by-
 li krzyżowi poslusni / y Páná Boga pro-
 sie / áby Christus wkrzyżowany byl przy-
 bity ná sercách wáshych / iáko dla was
 byl przybity ná krzyżu. Datum 3 Jano-
 wca 25. Martii. 1607.

Bráctwá COMPASSIONIS, CZESC PIERWSZA.

O Powinnościách Bráckich.

N té powinności nižéy opisáne / z wietšá powa-
ga y uwáženiém od Brá-
ctwá przyieté y chorwáne
byly / máta wiedzieć wšy-
scy / že sa zebíráné offobliwie z nadrosšéy
y goržkéy meki Chrystusa Pána : á to
tým vmyslem / y záta przyczyna / že ten
jest koniec y Cél Bráctwá tego / áby sie
do meki Chrystusa Pána iák naybližéy
przybližálo. Do tego zásis / že meká Pá-
ná Chrystusa jest iák'o naybogátša stá-
bnicá drogimi cnotámi nápelitiona / ná
które pátrzac Chrzesciánski Czlowiek /
mialby nimi iák drogimi kámiénuni duš

se swoz przed oczymá bozkimi pielnaz y oz-
 zdobionaz nosić. A dla tego też Apostól
 Páwel s. piſze do Żydów we 12. Chrze-
 ściány vpomina: Recogitate cum qui
 talem sustinuit á peccatoribus contra-
 dictionē, vt ne fatigemini animis vestris
 deficientes. Dważaycie tego / który táko-
 we przeciuienstwa od grezješników podey-
 mował przeciw sobie ábyście nie vstáwá-
 li / oslabiałyby ná duszách waszych. Eoz y
 Piotr s. dáie znać 1. Pet. 2. Christus pas-
 sus est pro nobis, vt sequamur vestigia
 eius: Christus Pan vciérpiał zá nas / á-
 byśmy náśladowáli drogę iego. A tenby
 ro miał bydź ná pierśiach naszym on sno-
 pek Myrthy / o którym w piſmie s. Can-
 tic. 1. mamy: Fasciculus myrrhae, dile-
 ctus meus inter vbera mea commora-
 bitur. Snopek myrthy iest mi mily moy /
 między pierśiami moimi mieſkác bedzie.
 Myrtha slusnie bydź nazwano moze /
 Rozmysłanie meki Pánstiey: bo iáko od
 Myrthy ciáło / ták od rozmysłania meki

Pán

Pánstieý dušá nie prôchnieie. Miedzy
 pierśiami zaś / mówi Pismo / ten snopek
 będzie przemiestiwal: bo iáko wonné v
 ludzi záwiešenie ná pierśiach bywa / ták
 též wwažanie meki Pánstieý / ktoré iest
 pełné wonności Cnot swietych / ná pás-
 mieci / iák ná pierśiach záwiešone bydy
 ma. A to powodem bylo / že ná Chor-
 gwách w Processiach / tákže y ná pie-
 czeci swoieý / tákowe wyobraženie Brá-
 ctwo sobie obiało / áby ná nie pátrząc /
 po rošytlich mieyscách moglo sie do ro-
 zmyslania meki Christusa Pána pobu-
 dzác. Przydála sie do tego y trupia glo-
 wa / áby rozmyslając meke Pánstá / ná
 swoje též meke / zá grzechy záslužona / iá-
 ka iest smierc / každý pámietał / y ná nie
 pełné oko miał. Potrzebá tedy / áby te po-
 winności / o których sie mówić poczeło /
 drogie y wielkim powaženiu w rošytlich
 byly / poniewaž z drogieý meki Christusa
 Pána są wyiete y zebrane. A ižeby ie tym
 lepieý wšyscy w to Bráctwo wstepują

cy / albo y już w nim będący wiedzieli / te-
dy tu niżej po sobie idące wszyscy te po-
rządnie spisane mają.

**POWINNOSCI PIER-
wszÉ, Bráctwa Cõpassionis Chri-
sti, które są od Oycá S. Clemensa
Osmégo z otrzymániém od-
pustónw opisane.**

I.

Każdy wstępujący y wpisujący sie do
Bráctwa Compassionis, spowiedać
sie ma tego dnia / y do stolu Pánstkiego /
támże w tymże Kościele / gdzie to Brá-
ctwo założone przystąpić: á żeby do
tego przysdż nie mógł / tedy mieć skruche
zupelną / y žal za grzechy / á Imienia
przenaswietšégo **IESVS** sercem /
iesliby wsty nie mógł / wzywać ma.

II.

Namšách / naboženistwách / y Scha-
dzkach Bráckich / wszyscy Bracia
bywać

bywać mają: A na święto Wależienią
y Podwyższenia Krzyża S. y na święto
Franciszka S. Stigmatum: także y na
każdą Niedziela Miesieczną czwartą /
spowiedać się y przystępować do stołu
Pánstkiego wszyscy mają.

III.

W Niedziela Wiosopustną ostatnią /
y na modlitwach Piątkowych czterech
dziesięci godzin Poście y na Processiach /
także y na Pásjach wieczornych tegoż
Postu wielkiego śpiewanych / wszyscy
Bracia y siostry mają bywać.

IIII.

Z A każdy Piątek rano w Oratorium
Msza o mece Pánstkiey słuchać / y
nabożnie mece Pánstkie rozbiierać: A w
wieczór także w Oratorium bywać / y Of
ficium piętnaście Grąduśów odprawo
wać / y discipliny czynić mają. A osoby
co przednieysze Księżce / Senatorskie /
Pánstkie / któreby we dni Piątkowe w
Oratorium przy disciplinach bywać nie

mógly / máią domá Officium o mece Pánstiey zmówić y discipline czynić / abo miásto tego insy iáki miłosierny wczynel wczynić do Bráctwá.

V.

NA Processiách z Sákrámentem prze naswieszym zwyklych / y temu Bráctwu nádanych / nabożnie bywać máią.

VI.

PRzy tych nabożeństwach opisanych Bráctich / prosić máią Brácia y Siostry Pána Boga / zá zgóde / y zjednoczenie Pánów Chrześciánstich / zá zwycięstwo z niewiernych y poniżenie ich : zá wykorzystanie Heretyków : zá wywyższenie y szczęśliwy powód Kościoła Kátholickiego : zá zdrowie y cálość K. P. y zá Bróla Pána swego.

VII.

Jako Pánstie / kiedy ie do chorého / abo gdzie indziej poniosa / záproś wádzic : á ktoby tego wczynić nie mógl / tedy skoro dzwónel wstysy / kłękáć / y z

wczin

uczciwością głąboką Paciérz y z D:os
wá Mariá zmówić.

VIII.

Bráctwu wsytkiemu dobrze czynić /
dopomagác / ratowác / y pożyteczné
mi bydź máią / ile czyjá możnosť znósi.

Pobożné uczynki / do miłości Chrze-
sciánskiéy należácé czynić / y do czynie-
nia ich inšé pobudzác.

Niezgodné iednác.

Pokóyz nieprzyiációly swymi y cudzy-
mi czynić.

Obládzoné ná dróge zbáwienná ná
wodzić.

Niewmietetné uczyc.

Wieźnié náviedzác / iálmuznámi os-
pátrowác / ábo poćiechá iáka y ráda cie-
šyc y ratowác máią.

IX.

Sarcotyki y niewierné návracác / y
do prawdziméy wiáry ie przywo-
džić.

X.

S O grobu umarłé prowadzić / za du-
 še ich pieć paciery y pieć Zdrowych
 Máriy zmówić máis.

Odpusty od Oycóm świętych Pa-
 piężón, Clemensá VIII. y Páwła
 V. do tych powinności piérwszych

Bráctwu Compassionis.

nádané.

R Tобы sie wstepując y wopisując do
 Bráctwa spowiadał / y do stolu Pán-
 skiego przystepował / y szerze za grzechy
 swoje žalował: ábo ktoby do tego nie
 mógl przysdz / á tylko miał struche zupeł-
 na y žal za své grzechy / á imienia prze-
 naswietszego **J E S U S** / sercem / ie-
 sliby wsty nie mógl / wzywał / táki otrzy-
 mawa zupełny odpust grzechów swych.

Któryby Brát y Siostra / bądź w nie-
 dziele czwartą Bráctą miesięczną: bądź
 wedni świętę ná Náleżenie y Podwyżs-
 szenie Krzyżá świętego: bądź ná święto

Gránci

Franciſka s. Stigmatum : bądź na nabożeńſtwie Czerdzieści godzin Poſcie / był w Kaplicy Brackiej / abo w Kościele / gdzie nabożeńſtwo takie obchodzić ſie będzie / y wyſpowedawſzy ſie do ſtołu Pańſkiego przyſtąpi / y na Miſey y obu Wieſporach całych / aż do ſtónczenia nabożeńſtwá wſytkiego (á którzyby zabawni byli / godzinę całą) trwać będzie / modląc ſie za zgodę Pánów Chreſciánſkich : za zwycięſtwo z niewiernych : za wykorzemenie Zarecyków : za wywysſzenie y ſzczesliwy powód Koſcioła Kátholickiego Rzymſkiego : y za Króla Pána ſwego : taki każdy Brát y Sioſtra zupełny odpuſt grzechów ſwoich otrzyma. Inſzy zaśie którzy nie ſą w tym Bractwie lat ſiedm y tyle quadriagen.

Któryby Brát abo Sioſtra w oſtátnią Wiedzię Wieſopuſtina / był na Nabożeńſtwie piętnaſtu godzin w Kaplicy Brackiej / á mając žal za grzechy ſwoie / modliłby ſie przynamniey go-

Dzine całego / za zgodę Pánów Chrześci-
 iánstkich: za rozmnożenie Wiary Cálho-
 lickiey: za wykorzenienie Kácérstwu: y
 za zdrowie y zachowanie w pokoju Rze-
 czyposp. y Króla Jego M. taki każdy
 otrzymawa odpustu dni trzy stá.

Któryby ná Processiách Bráckich
 bywał / y tálże za zdrowie R. P. y poni-
 żenie niewiernych Páná Bogá prosił /
 lat siedm odpustu otrzymawa.

Któryby ná Processiúey Tiedziele
 czwartey Miesieczney / y ná Processi-
 ach inszych Bráckich / ná obu Niespo-
 rach y ná Mszy bywał / otrzyma za ko-
 zda ráz odpustu dni trzy stá.

Ilekooby który Brát ábo Siostrá /
 žal tylko májac za grzechy swoje / bywał
 przy Msách swietych / y przy nabożen-
 stwach ábo Schadzákách publicznych y
 puwatnych Bráckich / za kozda ráz / ile-
 kooby to czynił / otrzymawa odpustu lat
 sesédziesiat. Drudzy zaśie nie Brácia /
 lat dziesiec.

Kozdy

Koždy Brát y Siostra / Któřyby we dni Piątkowé Mszy o mece Pánskiéy w Káplicy z naboženstwem slucháli / y meke Pánska rozmysláli / á Pána Boga o zdiowie Rzeczyposp. y ponize nie niewiernych prosili / iáko sie wysšey námiemilo / tácy wšyscy otrzymawáią siedm lat odpustu.

Któřyby we dni Piątkowé w Káplicy Bráckéy bedąc / discipline czynil / iáki otrzymawa odpustu lat dwádziestá y pieć. A osoby co przedniejšé / Ksiáźe / Senatorowie / Pánowie / Któřyby w tym Bráctwie byli / á we dni Piątkowé / w Káplicy bywác nie mogli / ielekoć by dómá Officium meki Pánskiéy odprawowali / y discipline bráli / abo miásto tego / wczynel iáki milosierny wczynili / tyle kroć odnošá odpustu lat siedm.

Siostry zásie Bráctwá tego / Któřeby we dni Piątkowé Káplice náwiedzily Któřéykolwiek godziny (okróm gdy Brácia w osobności y zámknieniu di-

discipline

scipline odprawia) y tam me'e Pánstvá
rozmyslály / á za pokoj Chřesćiánstvá y
szesny powód prosily / ábo též domá dis
scipline w též Piátce odprawowály / ábo
pieć Pacierzy y pieć Šdrowych Máriy /
y inšé modlitwy ná pámiátke me'í Pán-
stvéy mówny / iletoć to czynić beda / tyle
toć pozyskawáia sobie sto dni odpustu.

Którzykolwief z Bráćiey y Sióstr w
pierwsy Piátek Márcowý osm oltár-
zów : á we dni swieté Nalezienia y
Podroysšenia Krzyža s. oltarzów dwa
przy Processií Jerozolimstvéy nižey o-
pisáných y náznáczonych / wysspowieda-
wšy sie y Sákrament náswietšy przyja-
wšy / nawiedzác beda / siedm lat opu-
stu y tyle quádřagen dostapiž.

Którzyby z Bráćiey y Sióstr / we dni
Piátkowé Postu Wielkégo / przy tákiey-
že Processií Jerozolimstvéy byli / á z
naboženstwem zá szesliwé téy Korony
postánowienie / y zá záchowánie Wiá-
ry swietéy powsěchnéy Řymstvéy Pá-
n

na Bogá prosili / przy każdym oltarzu
na to od Bráciey naznaczonym / ilekroć
to czynić beda / tylekroć v každého oltar-
za czterdzieści dni odpustu otrzymáią.

Którykolwiek z Bráciey y Sióstr / w
Wielki Piątek do osmi Kościółow
na pámistke drog Pánstlich przy Pro-
cessiiey Bráctwa Compassionis póyda /
trzy sta dni odpustu otrzymáią.

Którykolwiek z Bráciey y Sióstr na
Peregrinácii / ábo na drodze do Czes-
chowey / ábo do s. Krzyża przy Proces-
siei Bráctey póyda / á na każdej státiiey
od Bráciey na to postanowionéy meke
Pána Zbawiciela nášego sobie rozmy-
slác beda. Albo gdzieby téz Bráctwo
na te droge nie wyszło / á na miysce téy
peregrináciiéy káplice dwie / ábo dwa ol-
tarza na to od Bráctwa naznaczone ob-
chodziło / tedy przy każdym oltarzu czter-
dzieści dni odpustu otrzymáią.

Któryby z Bráciey ábo Sióstr / we
dni Postu wielkiego / na Pásstach spie-
wá

wánych w Kościele Franciszka S. po
 Dieşporze nabożnie bywał / sto dni od-
 pustu otrzymawa.

Któryby Sakrament przenaswiewszy
 Ciała Pánstiego do chorego z wczciwo-
 ścia prowadził / ábo mu ná kótorymkol-
 wiek miejscu wczciwość głęboką / padłszy
 ná kolána wyrządził / ábo y ziemię z po-
 łoty przed nim całował / ábo głowę ná
 znak wniżenia zchylił / ilekroćby to czynił /
 dwiesćcie dni odpustu otrzymawa.

Któryby w Bráctwie co dobrego
 sprawił / lat pięćdziesiąt odpustu grze-
 chów swoich dostepnie.

Któryby powasnione między sobą
 pogodził / ábo y więźnie nawiedził / y
 Jalmuznę ie opatrzył / ábo ich cieszył /
 albo im rada pomocny był / albo Zare-
 tyki y niewierne nawracał / ábo sie o wy-
 korzowanie Bácserstwa starał / albo iáki
 uczynek pobożny uczynił / ilekroćby co z
 tych czynił / ilekroć sto dni odpustu o-
 trzymawa.

Który

Ktoryby tego na drodze zbawienia
nawiodł / a nie wmielnych nauczył / al-
bo taki uczynek pobożny / y miłości Chrze-
ściánstkiéy należący uczynił / tylecroć /
ilecroby co z tych uczynił / lat szesćdzie-
siąt odpustu otrzymawa.

Ilecroby tego umarłego / bądź Brá-
ta albo Siostry / albo tego inszego do
grobu prowadził / a za dusze zmarłego
pieć pacierzy y pieć Zdrowych Maryi
zmówił / tylecroć otrzymawa odpustu
lat szesćdziesiąt. Drugiż zaśie co nie są
w tym Bractwie lat dziesięć.

Kożdy Brát y Siostra Bractwa te-
go / któryby w godzinie śmierci swojej
szérze za grzechy popelnione żałował / y
z nich sie winien dal / y naswietły Sa-
krament przyjął: albo gdyby też do tego
przyszedz nie mógł / tylko żal za grzechy zu-
pelny mając / Imienia przenaswietłego
I E S U S wstł / iesli bydz może / a
gdzieby nie mogło bydz / sercem nabo-
żnym wzywiał zupełny odpust grzechów
swoych otrzymawa.

POWINNOSCI DRUGIE,
Bractwa Compassionis, z meki
Christusá Pána ku postępkowi
Duchownému krotko wy-
ięté y zebrané.

I.

Jako Pan á Zbawiciel náš Christus
Jezus / z miłości gorący ku nam /
posłuszen był Bogu Oycu swoemu aż do
śmierci / á śmierci krzyżowey. Tak każdy
Brat y Siostra Bractwa tego / posłu-
szeństwa wśelakięgo ku zwierzchności
Duchowney y Świeckey / y ku każde-
mu starszemu zwłaszcza Bractwu /
pilnie przestrzegac / y ochotnie wśy-
tko z miłości ku każdemu czynic ma.
Gdzie bowiem miłości w nas nie będzie
y posłuszeństwa / tam ani iakmużná / ani
modlitwa / ani dobre uczynki inśe Pánu
Bogu podobac sie będą.

II.

Jako w Pánu Christusie była poko-
ra

rá gliboka / táka / že Bogiem bedac / dla nas sie wyniszczył / y postać sluzebnicza ná sie wziawszy / sstal sie nam we wszytkim / króm grzechu / podobnym. Ták y to Bráctwo we wszytkim / y ku koźdemu / y ná každym mieyscu zázywác ma pokory swietey / z żadney sie rzeczy nie wnoszac / áni sie żadney rzeczy / ile wczciwey / wstydaiac / áni sie ieden nád drugiego w Bráctwie lepszym nie czyniac. Pyšnym sie bowiem Pan Bóg sprzeciwia / á pokornym lástke dáie.

III.

Jako w Panu Christusie / byla Ciérpliwosc wielka / že též y vst swoich nie otworzył / gdy nam nieprzyiaciele iego rozmaite potwarzy kládli. Ták y to Bráctwo ciérpliwie y skromnie znosit ma wszytkie dolegliwosci / klopoty / nezdze / przypadki / przymowki / y frasunki wshelakie. Chcemyli bowiem z nim spól krolowac / trzeba z nim spól y ciérpiec.

IIII.

Jako Pan Christus przed tym / czesto śmierć swoje przypominał / y gdy już godziná niewinnéy meki iego przycho-
dziła / naprzód Testament Ciála swego y
krwie przenaobroszył odprawił / potym
Zwolenniki / iáko mdaż czeladke swoje /
w smutku pocieszył y utwierdził. Tak
kázdy Brát y Siostra / póki zdrowie slu-
ży / niech sobie śmierć przypomina / y ná
krés żywota swégo czesto niech pogląda / á
ni sobie tego zá przykré niech nie ma / że
mu czesto w tym Bráctwie głowe trupia
przed oczy kłásć y słowy onemi vpomi-
nác będą: MEMENTO MORI.
PAMIĘTAY CZŁOWIECZE
NA ŚMIERĆ, gdyż nam tego Pan
Christus sam / przypominać śmierć swo-
ia / dał przykład ná sobie.

Do tego / Testamenty swoje / áby w
czas mieli zgotowane / iest rzecz bárzo
chwalebna / nie czekając onégo czasu pel-
négo trwogi / y zamięśńania : y kiedy wie-

cęy

cę o zbawieniu dusze swojej / a niżeli o
 Testamenciech myśleć potrzeba. Tak
 bowiem zbiory y majątności z pracą na-
 byte / od sárpaniny obrónią : a co wie-
 tsa / do rostérków y zwad między powin-
 nymi y potomstwem droge zagrodzą.
 Do czego Bracia y Siostry niech sie we-
 spól wpmínają.

Dziatek téż y czeladki swojej / przy tá-
 kim punkcie / zegnając sie z tym światem
 stusna rzecz nie przepominąć / przykła-
 dem Chrystusa Pána / wpmínając ich
 do wszytkiego / y błogosławiąc im we-
 dług nab ożeństwa y zdania każdego.

V.

Jako Pan Christus / odprawivszy
 Testament swój / gdy nadchodziła
 godzina śmierci / y przenadroszył meki
 iego / wdał sie wprzód ná modlitwe do
 Ogroycá / y tam sie Bogu Oycu po trzy
 kroc wpałszy ná twarz swoje świętą /
 modlił / ná wolę sie iego we wszytkim
 spuszczać. A iako po modlitwie oney

Żołnierze Żydowskie / którzy za Judasem
 na poymanie Pána byli przysli / slowem
 swym boskim porązil / aż na wstecz po
 trzy kroć na ziemię wpádli. Tak każdy
 Brát y Siostra / biorąc nauke y przyklad
 z Chrystusa Pána / zgotowawszy Testá-
 ment y rozprawe domu swęgo / całym y
 zupełnym sercem / niech sie na modlitwe
 wda / y rozmyślając sobie gorzką meke
 Zbawiciela swęgo / tak sie na śmierć
 niech gotnie. Tak bowiem żołnierstwo
 Czartowskie / iakie jest Ciáło / Swiát /
 Grzech / Kospác / Wątpliwosc o zbá-
 wieniu / Zbytne prągnięcie doczesnego
 żywota / za łaskę Chrystusa Pána rozgró-
 mi / y onym sie wieząc nie dopusći. Do
 czego dopomoga nie pomálu Sakrá-
 mentá / także y odpusty / które przy śmier-
 ci konającym nawyszy Pásterz temu
 Bráctwu pozwolit / tylko na nie niech
 pámietają / á ich włásce Pánstiey uży-
 wác niech umieją.

VI.

Jako Pan Christus przed Annasem Biskupem naywyszym stojac / dal spráwe o sobie / y o náuce swoiéy / że náuka swoia nie byl nikomu powodem do zlego / y świadki ná to przywodzil / którzy sluchali náuki iego. Tak każdy Brát y Siostra starac sie o to pilnie ma / aby spráwy wosytki żywota swego prostym y szczerym sercem tak prowadzil / iakoby go prawdziwie summienie iego przed Anyoły y Dworem niebieskim wyswiadczylo / że nikomu do zlego powodem nie byl / ani też chcąc / wiedząc zgoršyl / ale we wosytkim ráczey chwaly Christusa Pána szukał / y o zbáwienie sie bližniégo swego według možnosti y powolania swégo starał. Ná co pámietac Bráciey y Siostróm záwsze potrzebá / á zwlaszczá že powinność tego Bráctwa to niesie / aby bližniému przykládem / rádg / y náuká do dobrego powodem bylo.

VII.

JAko v Kaiphasá Kádá y przelożeni
 oni Żydowcy / chce Chrystusá Pá-
 ná potepić y ná smierć osadzić / rozmaíté
 potwarzy y falszywé świádectwá nan-
 kládli / y w tym iádowité sercá swoié / y
 niewgáßoná złość / á niewinnosć Chri-
 stusá Páná (zá zeznáním sámégóz wzes-
 du Pogánstkiego) pokazáli. Ták káždy
 w tym Bráctwie niech sie oto pilnie stá-
 ra / iákoby przed onym naywysßym Bi-
 stupem Chrystusem Pánem naszym /
 spráwy żywotá iego byly záwsze czyste /
 áby go nieprzyiáciele iego / gdy nan in-
 stigowác beda / w iákim glównym y cie-
 żkim smiertelnym grzechu nieprzekóná-
 li. A iáko od tego tam sádu odchodzac
 Christus Pan láskawym y miłosiernym
 okiem ná Piórrá w grzech w pádlego
 weyrzal. Ták ná nas w pádlych áby ták-
 że weyrzec raczył / oto czesto láski y mi-
 sierdzia iego prosic w modlitwách swo-
 ich máig. Jáków y ná tym sie fundnie to

Bráz

Bráctwo / które zá powinność to sobie
wzięło / że ná potřebné y vpádlé ludzic/
miłosierné chce mieć oko / áby tym ry-
chleý ono boštíe oko láskáwé y lutościwé
ziednáć sobie mogło.

VIII.

Jako Pan Christus / gdy do więzie-
nia wrzucony / názáwutrz od Anna-
sá y Kaiphasá Pilatowi Pogánstiemu
wzednikowi wydány / y tam ciężko oskar-
żony / nágráwany / posyikowany / w sá-
te białą obleczony / potym biczowany y
okrutnie byl koronowany / z wielką ciér-
pliwością / skromnością / bez nárzeká-
nia / ábo znáku iákiego nieciérpliwosci /
wsytko pokornie / y z miłością wielką
znosił. Ták każdy Brát y Siostra ná
ten czas / kiedy iuz chorobá gwałtownie
nápadnie / á niemocy y chorobie iáko do
wiezienia y biczowania iákiego podány
czlowiek bedzie / niech pamietá Christu-
sá Pána przykládem / áby wšelákie
choroby / bolesci y przykrosci skromnie

znośit. Przewo kiedy albo gorzkie trunki
 y lekarstwa pic przydzie / albo rzezania /
 palenia / za zdaniem Doktorow odnosic
 na ciełe bedzie potrzeba / albo ze też inż si-
 ly beda słabiec y wstawac / albo ze mdlo-
 scia cielesna / iak śatę smiertelney choro-
 by przyodżiany bedzie: Na ten czas
 niech mu Christus Pan zbity / zelżony /
 zesromocony / cierniowa korona w glo-
 wie swietey skłoty / nioścatek / po wszy-
 tkim ciełe okrutnie zraniony y zkrwa-
 wiony przed oczyma dusznemi stanie. A
 tak za łaskę Christusa Pana / niecierpli-
 wosci / narzekaniu / łaianiu / czym pospo-
 licie ludzie w doleglosciach swoich Na-
 iestac Boski obrazac niepomalu zwykli /
 mieysca nie bedzie. Co aby czasu potrze-
 by Bracia y Siostry wykonac tym lepiey /
 a ciála swoje na ciężkie razy sposobie mo-
 gli: przewoż częste discipliny / y inśe wmar-
 twienia ciał swoich z chęcią przyimowac /
 y w nich sie za pomocę Zbawiciela swe-
 go meżnie y śtatecznie ćwiczyc maia.

IX.

Jako Pan Christus / miasto Barabasa
Basá Iorra / będąc na śmierć osądzony / y wyszedłszy z Miasta cieszył córki Jerozolimskie / wpoiminając ich / aby nad nim nie płakały / a przyszedłszy na górę Caluarie, będąc obnażony ze wszystkiego / iest wkrzyżowany. Tak Bracia y Siostry / kiedy choroba / iako krzyżem iakim obciążeni będą / y gdy im z tego światá / iako z miasta iakiego wychodzić przydzie / niech na ten czas z sobą nie trwożą / y owsem powinny swoim / aby nad nimi nie płakali niech żałują / pamiętając y mając nadzieie / że przez śmierć do żywota onęgo wiecznego idą. Jesli ich też kiedy świat ábo ludzie lekce wąż / y lotry im / iako Barabasa nad Christusa Panna / przykładają / niech sobie tego za nieśczenie nie mają / ale Panu Bogu za to niech dziękują / że ich za ostateczne y na podleyse mają / y tym sposobem podo-

bnymi Chrystusowi Pánu czynia. Trás-
 fili sie též kiedy / że ich miásto sá / z kó-
 rych Chrystusa Pána z lupiono / ze slawy
 odziérác beda / y tu sobie niech nie tes-
 stnia / iesliže sáta niewinności y pobo-
 žného żywotá odziani beda.

X.

Jako Pan Chrystus ná krzyżu wisząc /
 prošil Boga Oycá za krzyżowniki
 swoje / áby im niewiádomosc ich odpus-
 scíc raetyl. Tak kóždy Brát y Siostra /
 ležąc ná onym kóžku smiertelnym ostá-
 tním swoim / w onéy cłliwosci choroby
 swojey / ma wšytkim winowáycóm swo-
 im y nieprzyiaciolóm winy z sercá zupeł-
 négo odpuscíc / y zá nie Pána Boga
 prošíc / theci áby též y temu grzechy ie-
 go byly odpuszone. A iesliby w ten czas
 wspomniat sobie o zasćci iákim z kim-
 kolwiek / záraz do niego posláć / y z nim
 sie pojednáć. Iesliby též w czym wkrzy-
 wdzil kogo / tánje záraz dosyc vezynic /
 ábo roskázáć y postánowic áby dosyc w-

czynio

czyniono. Stądże Bractwo ma / aby z
nieprzyjacioly swymi pokoy sobie czyni-
ło / za nie Pána Boga prosilo / y insze
powasnione aby iednalo. Ma y to / aby
sie za Heretyki modlilo / o ich nawrocenie
aby sie staralo / a niewmieietne aby na-
uczalo : w czym wstawac nigdy nie ma.

XI.

Jako Pan Christus / lotra na krzyzu
Dwiszacego za modlitwa ie^o / do laski
swey przyjal / y obiecal mu bydz z soba w
Raju. Tak kazdy Braty Siostra / wpra-
tnawszy wszytkie rzeczy swieckie / y wspo-
lotwosy sumnienie swoje we wszytkim /
ma wszytek gorzco y z placzem / iesli mo-
ze Pána prosic / aby nan iako na lotra
wspomniec / weyrzec / y z tego wiezienia
swiata tego wyzwolic y przyjac go do
królestwa swego raczył : abo wiec vzyc
tego coby zań prosili / y przy nim modli-
twy temu sluzace zań odprawowali. S-
tądże to ma Bractwo / że na kazdy rok
wieznia iednego wybawia z wiezienia :

przypominając sobie więzienie świata tego / y grzechów naszych / w których wszyscy mieszkamy / y krzyż wielki cierpiemy.

XII.

Jako Pan Christus przy ostatniem go Dzinie śmierci swojej / nie miał żadnego innego przy sobie / tylko błogosławioną matkę swoją / y Janą S. miłośniczką swego. Tak też każdy Brat y Siostra w ten czas innego żadnego mieć przy sobie / ani żadnego innego do siebie przypuszczać nie ma / iedno sługi Kościelne y Kąplany Bractwie / krotzyby przy nim byli y cieszyli / aby sobie nie cęngal / a błogosławioną Pannę y Świętę Bożę / osobliwie Patroną swego / y Anioła na pomoc y ratunek wzywał / by przy nim aż do ostatniego wypuszczenia ducha byli / y od niego nie odstepowali. A przetoż sie też do Bractwa wpisują / aby podpora y ratunek spólnych last / modlitw / y odpustów Bractwa y Siostry mieli.

XIII.

Jako Pan Christus / widząc / że sie
 już przybliżał czas nie dlugi skona-
 nia iego / wołał glosem wielkim do Bo-
 gá Wycá swego : Czemu by go opuścił.
 Tak każdy Brát y Siostra / po wzywá-
 niu Swietych Bożych / już tym hártiey
 do Páná Bogá wołać ma / iesli vsty nie
 moze / przynamniey sercem vprzémym
 Imienia swietego **J E S U S** wzy-
 wác / y iemu sie pilnie polecác ma / á cñic
 sobie w chorobie / áni desperowác w tá-
 sce Bożey nie ma. Stądze to Bráctwo
 ná Imie przenaswietszé **J E S U S** /
 ma odpusty nádáné wielkie / áby tego
 Imienia z wietszym nabozenstwem y po-
 zytkiem przy smierci vzywálo.

XIIII.

Jako Christus Pan / už už práwie
 przystónaniu bedac / wołał : Prágnę.
 Tak každý Brát y Siostra už przed sá-
 mym skónaniem / tylko žeby w czas / ma
 též prágnác Náswietszego Sakrament-

tu / y ostatecznego pomazania / aby sie
 tym pokarmem niebieskim na drodze da-
 leka y niezwyčajną posilit. Potym
 niech wzbudzi w sobie pragnienie y za-
 paloną żądzą z Dawidem oglądać Bo-
 gą stworzyciela swego / mówiąc one slo-
 wa z Psalmu: Quemadmodum desi-
 derat ceruus ad fontes aquarum. &c.
 Albo też Sitiuit anima mea ad te Deus.
 A gdzieby sie Bracia insy dowiedzieli / o
 takowey chorobie Brata ábo Siostry
 swoiey / tedy niech sie starają / iakoby
 Kapłana z ciałem Pánstkim / z wielką
 wczciwością do tegoż chorego doprowa-
 dzili / y umierającemu do śmierci szesli-
 wey modlitwami dopomogli: mając to
 zá pewną / że iako my teraz chorym / u-
 mierającym / ábo zesłym z tego swiata
 służymy: tak też spráwi Pan Bóg serce
 drugich / aby nam w takiéjze potrzebie
 służyli / y ratunku dodawali.

X V.

Jako Christus Pan / wypelnivosy we
 wszytkim

wszystkim wola Oycá niebieskiego / y dos-
fyć uczyniwszy sprawiedliwości boskiej
zá grzechy náše / skłoniwszy przenaswie-
tszą głowę swoje / polecil y oddal w rece
Bogu Oycu Duchá swego / mówiac /
Boże Boże mój / w rece twoje polécam
duchá mego. Ták Brát każdy y Sio-
strá / y w tym / ile láská boska ábo bacz-
nie ná ten czas dopusći / niech sie Pánu
swemu bydz podobnym stára / áby o nim
Anyolowie y ludzie po smierci mówic
mogli : Ten prawdziwie náśladowal
Christusá Pána / ten byl prawdziwy slu-
gá iego / ten starał sie dosyć czynic zá
grzechy swoje / ten woléy boskiej záwsze
przestrzegal / ten iáko poklad do schowá-
nia od Boga dáný / dusze swoje iemuż
w rece przy smierci oddal. Day
z Bogiem ná wieki królo-
wal. Amen.

Bráctwá
 COMPASSIONIS,
 Część Wtóra.

O OSSOBACH Y VRZĘ-
 dnikách Bráctwá Compassionis,
 do rzádu dobrého należących
 y powinnościách ich.

N Kzelożymy w téy części pier-
 wszey Powinności piérwszé
 Bráctie / in genere wszytkim
 Bráctey y Siostróm służyć /
 á przystępując do wtórey części in spe-
 cie, ponieważ w każdzey Rzeczypospo.
 rządney málo co álbo nic po práwiech
 y Státutách / gdy do skutku przywodzo-
 né nie bywają: Exequowáné zaśie bydź
 nie mogą / aż Obróńcy / Dozorcy / ábo
 Urzędnicy ná pilnowanie wszytkiego
 wysiąz

wysádzeni beda. Przetóž y to Bráctwo /
 áby im dáley tym porzadniey pochop y
 pomnozenie bráto / y dlugo w lásce Bo-
 žey trwálo á nie vstaválo / ma miec pe-
 wné Obrónce / Dozorce / Stárfé y vze-
 dniki swoje / z których každý své vlasné
 povinnošci miec / pilnowác / y přezstrže-
 gác ich pilnie ma. Težás Oššoby y po-
 winnošci ich / które y iákieby bydž miály /
 tu nižey są opisáne.

PROTECTOR.

POnieważ w každych rzeczách / y ko-
 ždého času / á tym wiecey w spřá-
 wách duchownych / y časów tych terás
 znieyšych nákážonych / žle bez Obrónce /
 bez Protectorá: Tedy Bráčia mážce
 wzglád ná to / že sie tego Roku 1595. y
 tego dnia vlasnie / który byl dziewiáty
 dzien Junii, ábo Czerwca / á málo nie y
 téy godziny / kiedy Jásnie Wielebny
 Je^o M. X. Fundator Bráctwa tego /
 wysšey miánovaný / piérfšy kámién y

fundament Bractwa tego w Krá-
 wie záládá / y piérszý raz w Oratori-
 um zwytlé naboženstwo Piátkowé z
 Bráciá odpráwiác poczáł / nie bez osso-
 bného przyrzecenia Bożego / národzić sie
 ráczył Náiásnieyszý Królewic Wlády-
 slaw požádány / Syn Króla Je^o M.
 Polského y Szwedzkiego / Zygmunta
 Trzeciého ié. y temu Bráctwu / od te-
 goż Je^o M. X. Fundatorá zá Protektorá
 iest obrány / podány y miánovaný :
 przychylájac sie do woley y zdánia Je^o
 M. nie inšého ná ten czas / iedno tegoż
 Królewicá Je^o M. Náiásniejšého
 Wládyslawá zá Protektorá sobie obrá-
 lo y przyielo : Aby pod obróná y strzy-
 dly nie tylko oného sámého / ale y Je^o
 Kró. M. (który spólnie z Królowá Jey
 M. swietey pámieci / wielká lástke Brá-
 ctwu temu / przypátrzywšy sie oczywi-
 ście naboženstwu y obzedóm iego pokáz-
 zal) tym lepiéy / gruntowniéy / y bezpie-
 czniéy kwiitnac / kzewic / y wšytkié stá-
 nowienia

nowienia swoie do effectu przywodzić mogło. Pána Boga proſzac / aby go dlugo / á im dáleý tym wieceý kwiſnacego y ſzczeliwego chowác raczył. A zá chásem potym / gdiſieby go Pan Bóg / iákoſmy wſyſcy ſmiertelni / (day tytko Pánie Bože / aby piérweý lat dlugich / ſpokoynych y ſzczeliweg pánowania záſyl) z tego ſwiátá wziác raczył: tedy w ten cháſ Bráctwo wſytko / wpatrzywſy ſobie oſſobe do tego ſpoſobná / y Bráctwu zyczliwá / obrác iá ſobie beda mogli wedlug nalepſzego w podobánia ſwego cum approbatione Lociordinarii.

To iednáč Bráčia czynić powinni beda / że ná generálné naboženſtwa dwoie / to ieſt / ná ſwiétá Walezenia y Podwyszenia Krzyſá S. powinni beda z poſredká ſiebie oſſoby co znácznieyſſé wyſtác do tegož Wáſnieyſzego Protektorá ſwego modernum & pro tempore existentem, wzywájac y proſzac / aby bytnoſciá ſwá przybydž / ozdobić / y przy

nabożeństwie tym bydyz raczył / iesliżby
mu co inšęgo przekaza do tego nie bylo.

Gdzieby też wiec co tak gwałtowne-
go / czego vchoway Boże / ná Bráctwo
przypádło / tedy sie pod Obrońe y ratu-
nek do niego / iáko do obronce y Prote-
ktorá swęgo vciekác y vdawác máią.

SVPERINTENDENT.

S dla przestrzegania Porządków /
Dla przedkiey rády / y dla inšych po-
trzeb Bráckich / potrzebá mieć osobę
iáką znaczniejszą / Authoritate & pra-
einentia aliqua pollentem, ktoraby zá-
wsze mieysce Fundatora Bráctwá tego
zástepowała : tedy Brácia ná kóždy Rok
przy Electiēy / naprzód osobę taką Du-
chowną / zacną / godną / vmiętną / y
Bráctwo miłującą vpátrzywšy / obrá-
ia sobie zá Superintendenta máią : y
gdzieby iey ná ten czas przy Electiēy nie
było / tedy do niēy z Bráciēy osob cztery
co znaczniejszych wysláć / y o tym dáć

znác / y prosić / áby ten Urząd wzięc raz
czył ná sie / przelożywszy mu powinności
iego / iesliby o nich nie wiedział / vt se-
quitur.

I.

NBy primò & principaliter Brá-
ctwo milował / y zátym mieysce prze-
dnieysze Je^o M. X. Fundatorá / kiedy
do Bráctwa przydzie zasiadał.

II.

Rządu Bráctiego inż zawziętego y
opisanego / áby miásto Fundatorá pil-
nował: y iesliby gdzie potrzeba wkazá-
lá / popráwił / przydał / y stánowił z wola
Bráctey Stárszych.

III.

NA schadzákách Bráckich glówniey-
szych / iesliby nie był zatrudnióny /
á by bywał: ábo wiec / gdzieby go Brá-
cia vzyli / á potrzeba tego byla / áby y
króm glównieyszych do Bráctwa przy-
bywał / y z nimi o dobrym Bráctwa tes-
go namowy czynił.

IIII.

ASze y nabożenstwa Bráctié/ iesli by z naswietšym Sákrámentem bydž miály/ áby sam odpráwował z wlaszczá/ gđzieby czym zatrudniony nie był: W czym go Brácia záwŕŕe obwiešćie máig.

V.

BRáctwu áby we wŕŕytkim rády do-
dawał/ á nic nowego bez siebie czy-
nić niedopuszczał.

VI.

Rucz od Stárby Bráctiego álbo
ŕŕzynki / w którey beda Przywileie y
pieniądze Bráctié / przy sobie ma mie-
wác / y ma wiedzieć co w niéy / y co ŕie
z niéy bierze/ y iáki ŕáfunek czego: tego
pilnie ŕŕzegac/ áby Aáta Bráctié/ Przy-
wileie y liŕty nie byly poŕpolitowane: á
kiedy Pánowie Stárŕy kluczy žądác be-
da/ á potrzebe do ŕŕzynki/ opowiedza/ ŕá-
memu przybydž dla wárunku lepišego /
álbo kogo pewnego z kluczem poŕtác y

zas go gdzie sie wiodci y niego requiro-
wac y schowac.

PRÆFECT.

Niednák záwse Bráctwu przytós-
mney osseby potrebá / ktoraby ná
kozdych schadzákách / Consultáciách /
Mšách / Taboženstwiech / Processiách
przy Bráciéy bywala : y ktoraby w nie-
bytności Superintendentá / wšytkich
powinności stáršych y kozdého vrze-
dniká pilnowala / wšytkiego dogladala /
y o wšytkim wiedziála. A temi lary prze-
stemi (nie tak z práwa iákiego / ábo Or-
dináciéy / iáko z milosci Fundatera y
Bráctwa tego ku zakonowi Fránciská
świetého) w Krakowie tak bywalo / że
nie z inšego mieysca / nie z inšego teź Za-
konu iedno Fránciská S. gdzie to Brá-
ctwo iest fundowane / obierali sobie li-
berè Oycá duchowného / ktorého / so-
bie y Bráctwu temu zá Praefecta bydź
godného wpatrzyli: Otóz teź y teraz y

zawsze z tężże miłości na czasy potomne
 wieczne / toż Bractwo nie z inąd / nie
 iniego też / iedno z tegoż Zakonu Zakon
 nika / którego by nasposobnieyszego Brás
 ctwu temu y napozytecznieyszego bydz
 baczyło / za Praefecta sobie obierac ma.
 A z Zakonu żaden sie vltro wtzacac w to
 nie ma. Nie od Capituly też generalney /
 ani od Oycá Provincialá / abo Custosá
 Zakonnego vltro podany / ale od Brás
 ciéy wolnie obrány / á od zwierzchnosci
 wszytkiéy y Conventu wszytkiego / sine
 vlla contradictione pozwolony Brás
 ctwu bydz ma. A gdzieby Bractwo w
 téy mierze gwałt iáki cierpiec miało : to
 iest / żeby go pozwolic niechciano / tedy
 ipso facto wolno ma bydz y bedzie Brás
 ctwu z inąd sobie Praefectá obierac /
 bądź Zakonnego / bądź Swieckiego Ká
 planá : Gdyż Bracia liberam electio
 nem máia / według przywileiu swego / y
 fundáciéy Je^o M. X. Biskupa Luckie
 go / od którego to Bractwo tu w Pol-

szcze jest fundowane / y nie wszedy też Sa-
konnicy są gdzie te Bráctwa założone
beda gdzie Bráctwy tamtey wolno obie-
rać sobie Praefekta Káplana Świeckiego.

Ze też po te lata do pułtocza tylko ko-
zdy Praefekt bywał / y częste Electia by-
wały / a zátym to sie náydowno / iż te czę-
ste mutacia Praefektów / wiecéy Brá-
ctwu škodliwe / niż pomocné bywały. O-
tóż zdáło sie Bráctwu wszytkiemu obie-
rać go sobie do roku / y tak iuż perpetuis
tēporibus bydź ma / według przywileiu
swego y ordinatiéy Fundatora.

Ten tedy Praefect bydź ma iáko świe-
ca Bráctwa wszytkiego / godny / state-
czny / czynny / y sprawny / któryby y Brá-
ctwo milował / y z Bráctwem láskawie y lu-
dzkie obchodzić sie umiał / każdego so-
bie czcił y wáżył / rząd dobry wiodł / przy-
kładem był do wszytkiego d obrym / y wszy-
tkich do Bráctwa przychodzących / we-
dług każdego osoby / przyjmować wdzie-
cznie umiał.

Powinności iego té [a.

I.

Porzadków y rzadów Bractwa wszytkiego doглядać / pilnować / o nich myslić / y o nie sie zařtawiać.

II.

Powinnościách Stárszych y Koźdego wrzednika wiedzieć / y Koźdego wspominać / aby ich wiernie y pilnie każdy pilnował.

III.

Schadzki wszytkie dla namów spolnych Bractwu słuźacych / Koźdego Tiedziele czwarta Miesieczna / y inře / gdzieby Kōręy potrzeba okazała / nálezac / y słuźa Brackim wszytki Bracia / abo wiec tylko Stársie y wrzedniki / wedlug potrzeby zwoływać / a żadney schadzki bez siebie czynić niedopuszczac / wyřazowy choroby abo Konwentu swego potrzebe legalem : gdzie iuź kim inřym swe miejsce zařadzić ná czas moźe.

III.

NA każdej Schadzce / samemu naj-
pierwéy bywać / y z niéy nie wycho-
dzić / aż sie Bracia wszyscy rozéyda / a
strzynke Bractwa zavorze.

V.

SChacke od wzywania Duchá S. y
Collekty zacząć / y także zámknąć
Collektę / iáko niżej stoi. A po zacząciu /
nie z Ambony / ále v stole siedząc / pero-
rátię krótką do Bractwa czynić / iesli
czas zniešie : á gdzieby czasu nie było /
zaráz do rzeczy przystąpić / y przyczynę
schadzki Bractwa przelożyć / y o tym
rádzić.

VI.

Nadnéy rzeczy autoritate propria
nie stánowiąć : ále wszystko czynić za do-
kładem y ráda czterech stárshych swiet-
ckich. A to co sie spólnie postanowi / do
effectu przywiejdz / y tego doglądać / aby
stánowienia próżné nie były. A gdzieby
w tym porády y dokládu Superinten-

dentá potrzebá / á Superintendent nie-
 bylby przytomny / tedy dzień przed tym
 przez dwou z Bráctey prosić go do sch-
 dzki / áby przybył / ábo wiec po schadzce o-
 znaymić mu / co sie postanowilo / y doło-
 żyć sie go / iesliby w czym wątpliwosc iá-
 ka / ábo potrzebá rády czego wkazowála.

VII.

Szytkie stanowienia Bráctie /
 przy stole Pisarzowi kázac notowac /
 y tego pilnowac / áby wszystko porząd-
 nie / wiernie y zupełnie w Acta Brá-
 ctie ábo w Rejestrá bylo wpisano / zwa-
 szá Percepty y Wydatki Bráctie.

VIII.

NA schadzce przy namowách / niedo-
 puszczac Pánóm Stárszym tumul-
 tuarie mówic / ále porządkiem / pocz-
 wszy od pierwszego Stárszego / votum
 każdego wysluchac / y pluralitatem rády
 zdrowszej násladowac. A gdzieby co
 wątpliwego ábo niewiádomego y Pá-
 nów Stárszych baczyl / tedy inszey Brá-
 ctiey

cięy dołożyć sie moze / iesliby ktory byl
miedzy nimi / ktoryby lepszą wiadomość
czego dać mógł / dla informácii.

IX.

Oratorium na każdéy Schadzce /
wzściwości wśelácii przestrzégac
ma miedzy Bracia: y nie dopuszczac / aby
iaki gadki / septy / przechadzki / swary /
abo wrywaniá sie w mowy Pánów
Starszych / abo co takiego bydz miało.
Owszem roslazac / aby wśyscy pilno slu-
chali / o czym sie mówi / y radzi / y co sie
postanowi. A gdzieby sie nálażł Brat
iaki wystepny / tedy go wpómniec glá-
dło / aby sie vźnal: á gdzieby byl vpor-
ny / tedy go Oycowśkie slowy skárac / y
pcene zá zdániém starszych náznaczyć:
A gdzieby sie zá trzecim rázem ieszcze w-
pómniec niechcial / Brácii wśytkiej to
oznaczyć. Az náostátek / gdzieby y to
nie pomogło / z ksiáż go wymázac / y z
communię wyláczyc / á w Acta wpi-
sac. Prośbie iednáł y polepszeniu drogi
niezágrádzájac.

X.

NSięgi y Porządki Bráctw / záwsze
ná každéy Schadzce przed sobą mieć /
y według opisania w nich wszystko czy-
nić y sprawować ma. A gdzieby kto
chciał co przeciwného wnosić / k siegá-
mi Bráctwimi pokazać / że to bydy nie mo-
że / wyjawšyby popráwá czego bydy mo-
gla / tedy zá spólná námowá Pánów
Stáršych / á zá dokládem Superinten-
denta odmienić / popráwić / y w Acta
wopisać.

XI.

NA naboženstwach Bráctwích doró-
sznych bywać / y Nše wszystkie y Pro-
cessie / krom generálnych / ktoré Super-
intendentowi słužia / wyjawšyby go nie
było / odprawować / ábo též tím inszym z
znáczniéšsych miéysce swe záśádzic.

XII.

NA každz Niedziéle y ná každé swie-
to / kiedy Bráctwo Officium B.
Mariae V. odprawuie / ledcé mieć záwsze /
ábo tím inszym také záśádzic.

XIII.

W Piątki wſytkié tymże ſposobem
 Mſa ráno Brácka de Paſſione
 Chriſti w Káplicy ſam ábo przez Subſti
 tuta mieć. A wieczór o godzinie 22 Of
 ficium Quindecim Graduū, ſam przez
 ſie/ ábo též przez kogo do tego ſpoſobnés
 go káplana á drugiego odpiáwowác.

XIIII.

Azánia w Káplicy ná nabożeń
 ſtwách Bráckich odpiáwowác/ ábo
 tim inſym godný/ y z króregoby Brácia
 contenci byli táłże mieysce ſwe záſádzic.

XV.

Spowiedzi Bráciéy ſam/ ile bydz mo
 że/ ſluchác: y ſtárác ſie/ áby miał fa
 cultatem abſoluendi á caſibus reſer
 uatis. A g dzieby ná iednym Spowie
 dniku malo bylo/ tedy Oćiec Cuſtoſi po
 winien dodác ile ich potrzeba wkaże

XVI.

A Jedy pukroka przydzie / czas do tego
 ſpoſobny wpatrzywſzy/ y z Pány ſtár

ſymi

szymi namowę o tym uczyniwszy / złożyc
Bráctwem wszytkiemu schadzke dla wyslu-
chania liczby Pánów Starzych / ze wszy-
tkich Percept y wydatków Bráctkich
przez ten czas / co ma bydź dwa kroć do
roku : raz przy Electiemy roczney / drugi
raz w pul roká / iáko sie niżej o tym opi-
sálo.

XVII.

GDyby sie téz Bráctwo ná iáką dro-
gę / dla nawiedzenia Błogosławio-
néy Panny do Czeschowey / ábo do s.
Krzyzá / ábo do s. Anny : ábo wiec przy-
pádlyby iáké Supplicatiæ à Locordi-
nario publicè nákazané / żeby Bráctwa w
worách isdź mieli / przy nich bywác / y to-
wárzystwá im / moželi bydź dla wietšé-
go naboženstwa y porzádku lepszégo po-
magác / ábo inszym mieysce swe zása-
dzic y porzadek / iákimby Prócessiá swá
odpráwowác mieli / im powiedziéc y
spisác.

XVIII.

Jesliby téz Jalmuzná iáká / ábo pié-
niądze inszé / ábo donatium iáké

z kádkolwiek do rúk tego bylo posláne /
 kteréby do Bráckéy strzynki sluzýlo /
 tedy tym šáfowác sam / áni ná swoy pos-
 zytek žádný obíacác tego nie ma / ále ob-
 wiesćiwšy Pány Stárše y Pisárzá / do
 strzynki záraz przy nich wložyc / y w Re-
 yestr ma kázác wpisác. Tóž o listie rozu-
 miec / gđzieby z kádk do Bráctwa byl pos-
 slány : tedy obwiesćiwšy Pány tylko
 Stárše / przy nich list otworzyc / y wyro-
 zumiawšy contenta, ábo záraz odpisác /
 náradz iwšy sie / ábo do schadzki odložyc.

XIX.

Gdyby též který Brát záchorzal / tedy
 go sam przez sie / ábo przez infego
 Káplana náwiedzic ma / y do Spowie-
 dzi / y Sákrámentu Ciála Pánštiego
 przywiezdz y w pómniec / áby pámietał
 nápowinnosci swez meki Pánštiey wy-
 ieté / které sie wysšey opisáły. A gđzieby
 byl potrebný / tedy z Stáršymi sie po-
 rozumiwšy / Játmuzná go opátrzyc.

XX.

RJedy pogrzeb Bratá álbo Siostry
 przypádnie / álbo též extraordinarié
 chciálby kto mieć Brácią w worách ná
 pogrzebie / tákže y na wšelákie inšé schá-
 dzki extraordinarié, slugs Bráckim ob-
 sýláć ma / y inwitowác Brácią y Sio-
 stry / iáko sie nížey w Pozádkách šeržey
 o tym dostátecznie opisáto.

In summa, wšytek rzád dobry y spías-
 wá wšytká záwislá ná Prafectcie. Któ-
 ry iesli bedžie dobry y pilny / wšytko rzą-
 dnie poydžie. Któriego chcąc tym pil-
 ni eyszym / zyczliwšym / y dozornieyszym
 uczynić / áby mu té prace y powinnošci
 iego tym miššé byly: tedy go Pánowie
 Stáršy contentowác máig / y powinni
 beda / według spólney ná on czas námo-
 wy y uchwały / y według fundátiey Je-
 M. X. Fundatorá / który po té látá wšy-
 tkie přešlé szodrobliwie Conwent y
 Skrzynka Brácka / y wšelákie potreby
 w Oratorium dorocznią Jálmužną opá-
 trowat.

O inšych powinnościách przypadaią-
cych / naydzie sie snadnie miedzy Porząd-
kami Bráctwa tego niżej opisánemi.

CONSILIARZE.

Consiliarze / albo Kádni Cztérzey má-
ią bydź / ludzie swietcy / z Bráctwem
wybráni / státeczni / bączni / roztropni /
pobożni / sumnienia dobrego / á do na-
boženstwa y do ráttunku bliźniego po-
chopni / doroczní tylko. A cztérzey dla te-
go / aby w niebytności jednég ábo dwu /
dudzy dwáy bywali / porozumiawszy sie
z sobą : ktorzy koniecznie bydź máią z po-
winności / y wchodząc zgorſzenia. Wśá-
tke ná generálnych y glównych Scha-
dzkách y náboženstwach wſyscy bywác
powinni. Ná Electiów též / gdzieby pier-
wszych dwu stárſzych odmieniono / aby
dudzy dwáy mlodszy ná ich miejsce ná-
stąpiłi / iáko ćwiczeńſzy y wiadomſzy niż
inſzy z Bráctwem noworni : inſzy zaś nowo
wybráni / przy tych sie zaś wprawowali.

Ciż mają przednie miejsce po Prafect^o
cie zasiadać.

Powinności ich té [q.

I.

Zawsze na każdéy schadzce / y na nábo-
żenstwie każdym / bądź w Kaplicy pri-
uatim, bądź w wielkim Kościele publi-
cè bywać / y powodem bydź wszytkiéy
Bráciéy / aby tóż czynili / y powinności
swych nie zaniechawali.

II.

Rzy stole na schadzkiach z oycem pra-
fectem zasiadaj / o dobrym rządzie
Brackim spółnie radzić : á nie bez Oycá
Prafectá / ábo iesli potrzeba y bez Su-
perintendentá nie czynić / áni concludo-
wać / ile w rzeczách ważnych.

III.

Radzac / y namowoy czyniac / nie mają
tumultuariè, ále porządkiem po so-
bie mówić: skoro ieden starszy zdanie swe
powie y domowi / drugi po nim zacząć

ma / y

ma/ y tak až do kónca. A ná co sie wies-
tba čásć zgodzi/ á Oyciec Praefect / Któr-
y ma dwoie wotá ná sobie/ do nich sie
přichyli / ná tym stánc ma. Tego pře-
strzegájac / áby w žádněy rzeczy / áni fa-
uor, áni powinnosć žádná/ á mniěy af-
fect iáki wážený nie byl.

IIII.

RAplice Brácka pod zwierzchnosćiá
swojá májá mieć: dzywi / zamki / Klus-
cze / okná / okienice / dáchy / áby wáto-
wne byly y celé/ ná kóždy Miesiac do-
gládac: á gđzieby popráwy trzebá/ spól-
nie popráwic dáć / porozumíawšy sie z
Sákrístianámi/ Którzy o Oratorium álbó
o Káplicy zawiádujá / álbó zawiádo-
wác beda. A gđzieby co wielkiego bylo/
ná schadzce oznaymic/ y tánje ráde wczy-
nic/ áby sie w čás záběžálo wšytkiemu/
y škoda w Oratorium ábo Káplicy o-
chronilá: á to czynic májá bez nákladu
Zakónného.

V.

Cż Pánowie stárfy / niedostátki / po-
 trzeby / ochedostwá wšytkié / té / któ:é
 dla chwały Božey oltarzowi / Kaplano-
 wi Bráckiemu / y té któ:é do Káplice
 náležá / iáko sá / Kielichy / páteny / krzy-
 że / ornaty / antependia / swiáce / oliwy /
 obicia / opony / obrázy / y inše wšelákie po-
 trzeby obmyšláwác y opátrowác máig :
 bádž to z Jálmužn / z Collect Bráckey /
 Sióstr / y ludži inšych : bádž z škrzynki
 Bráckey : bádž též zá štáráním / obmy-
 sláwáním y prošbámi od inšych ludži
 nabožnych y máietnych / ábo též z nád-
 chnienia Duchá S. przez łogo dobrého
 Pan Bóg sam powód y ráturek do tego
 podác bedžie raczył. Témí czásy iedná-
 nim sie to czegoby niedostawáto spořá-
 dzi y spráwi / Wielebny Oyciec Prowin-
 cyal z Conwentem z miłostí swéy ku te-
 mu Bráctwu dožyczyć obiecali do czásu
 wšytkich potrzeb Oltarzowi ná cześć y
 chwale Božá sluzácych / wzgledem te-

go/ że też Je^o M. X. Biskup iálmuzná
doroczna Conwent opátruie/ teraz/ á po
nim Bráctwo tož czynie niezániecha/ we
dlugnalepšé^e przemoženia swe^o/ iáko sie
wysšéy doložylo w powinności Praefe
ctowéy w árticule ostátnim.

VI.

R Jedy sie co spráwi / ábo od kogo dá
ruie do Bráctwá / bádž to Oltarzow
wi / bádž Káplanowi / bádž ochedostwu
Káplíce sluzyc^e bedžie / to wšytko Páno
wie stáršy ná mieyscu pewnym / bádž to
w Zákristiéy Koscielnéy / bádž w Ora
toriū, iesliby moglo bydž / ábo též gđzie
by naylepiéy rozumieli / do času / áž sie
Káplícá w Kosciéle da Pan Bóg spozná
dž / w zaménieniu pod trzemi kluczmi
chowác máig. Z których klucz ieden v
Oycá Prafecta / drugi v stáršégo pier
wsšégo / á trzeci v Zákristianá Brácké
go bydž máig. A ieden bez drugiégo
otwierác do tego nie ma : przestřégáig
tego / áby to co sie ná potrebe iáká we

žmie/záraz po odpráwieniu onéy potreby/ záš sie bez nákázy cáto y ochedožnie wlożylo y zámknulo. A přetóž též Pano-
wie stáršy / strzynie y šafe iákž do tego sposobná z strzynki Bráckéy správie máig.

VII.

Collectách Bráckich/iálmuznách / offertách/ legátách ic. wiedzic/ odbierác/ dochodžic/ policzyc/ y Pisáržó wi przy sobie dawšy w Reieštr wpišác/ do strzynki Bráckéy chowác máig/ iáko sie w Pozádku nižey o tym pišalo/ pod titulušami Offerty/ Collekty/ y Jálmuzny.

VIII.

Strzynke Bráckž/ w którey Przywišleie y Pienigdze Bráckie beda/ w šwoey opiece y dozorze miec y chowác máig ná pewnym tážž mieyšcu/ gđžieby náš wárowniey bylo. A od niey šlucze čtyry bydž máig. Jeden v Superintendentá/ dwa v Stáršych / á czwarty v Pisáržá Bráckégo/ dla wpišowánia co sie kiedy

wo nie

w nie wloży / wiele y od kogo. A do téy
skrzynki otwierac takze nie máią ieden
bez drugiego. Pieniądzmi téż Bráckimi
śáfować nie máią / aż zá spólną radą y
namową Superintendentá y stárszych
wszystkich / iáko sie téż niżej o tym pisáło.

IX.

Almuzná iesliby sie od kogo Brá-
ctwu do którego z stárszych poslála /
ábo co inšégo takiego / od którego Brá-
ta ábo Siostry dálo / coby Bráctwu słu-
żylo / to ná schadzce Bráckiey Miesie-
cznéy Bráctwu oznaymic / y do skrzynki
oddac / y w Reiestr wpisac. Tóz sie rozu-
miec ma o listie / gdzieby iáki od kogo
Bráctwu do którego z stárszych byl przy-
slány / áby byl oddány X. Praefectowi /
który Stárszé tylko obeslawsy / list przy-
nich otworzyc / y contentá zrozumia-
wsy / ábo zaraz odpisac / ábo do sch-
adzki odlozyc ma / wedlug tego / iáko by
sie potrzeba okazála.

X.

SWá rázy do roku liczbe wšytkiégo czynić Bráciéy máia. Piérowsy raz przy Electiéy ná swieto Nalezienia S. Krzyža. Drugi raz w pul roká potym ná swieto druhé Podniesienia Krzyža S. iáko sie to sierzéy opisálo pod titulem Liczby czynienie.

XI.

KJedy czás náboženstvá iákiégo Bráckégo / álbo schadzki generálnéy / álbo Electiéy / álbo czynienia liczby przybližác sie bedzie / máia to Pánowie stáry sy proponowác ksiedzu Káznodziejci Ordinario, aby ná kazániach publicznych / týdzién przed tym / y tegož dnia ná náboženstwie Bráckim przypomniał / prosząc / aby wšyscy Brácia do tego náležący o tym wiedzieli y przybywali. Tenže též Káznodziejciá Bráctwo to ludzióm de meliori nota z Ambony zálecác / y pożytki wšytkié im opowídac ma.

XII.

Tęgo też Panowie starszy pilnować
 mają / aby sie każdemu / któremu Sás
 laria z Bráctwa isdż mają / iáko X. Pre
 sfectowi y Káznodziei / Pisárzowi / Kán
 torowi / słudze Bráckiemu ic. według
 postanowienia ná czas pewny oddawa
 ty y pláćily.

XIII.

Cz też Kantora Zakónného kwár
 tálného pewného mieć / y pewné z
 nim postanowienie uczynić mają / wzgle
 dem spiéwánia frácturného y instrum
 entálného / ná Bráckich nabożeń
 stwach : y opátrzyć to / aby záwsze chwa
 lá Boża wálnie odprawowana byla.

XIII.

Jesliby sie też który z starszych dowie
 dział od którego Bráta albo Sio
 stry / o iakim chorym Brácie albo Sie
 strze : tedy dáć znáć Pánóm Infirma
 rzóm o tym y Wycu Praefectowi / aby go
 innieniem Bráckim nawiedźili / y do spo

wiedzi

wiedzi y do stolu Pánstkiego przywie-
dli / iáko sie w powinnościách Pánow
Infirmarzów opisało.

X V.

Esliby též Oycá Prafectá / ábo y sie-
bie sámých / ábo którego vřzedníká /
potřebá bylo vpómnieć w czym z stróny
powinności / ábo informatiá dáć / ábo
co przypómnieć / tedy to czynić máig bá-
cznie / táiemnie / y vřcívým sposobem :
wyiawřsy Brátá wystepného / z któрым
táé postápić máig / iáko sie w povinno-
ściách Prafectá opisało / w povinności
džiewiętęy.

P I S A R Z.

Pisarz brácki bądž Duchowny / bądž
Swięcki / ma bydž vmiętny / státe-
czny / y pilny / de cuius fide & probitate
constaret, któryby záwřse przy každým
naboženřtwie Bráckim / y ná každęy
schadzce Bráckięy puwátneý y general-
néy bywal / y z Pany Kádnými záwřse v
stolu

stolu siadał. Abywać ma także doroz-
czny/ iáko y Pánowie stáršy.

Powinności jego té [a.

I.

Wpisować Brácia y Siostry wšy-
tkié/ Bráctwo przynmując/ do Re-
iestru Bráckiego de nomine & cogno-
mine, y gdzie mieszkáią / y od którego
czásu y dnia w Bráctwo wstepnie.

II.

Gd tychże Jálmużne/która przy wpi-
sowaniu dadzą/ odbierać/ y wiernie
do Reiestru záraz wopisać / wiele który
Brat ábo Siostra da : y po zamknieniu
ksiąg / záraz one Jálmużne przy Oycu
Præfectcie ábo dwu stáršych zliczywszy /
do skrzynki włożyć / y w rápturarz zno-
wu wopisać / iáko wiele sie onéy Jálmu-
żny tego dnia do skrzynki włożyło. Któ-
ra jedná Jálmużná ma byđz z checi nie
z powinności dawána: áni téy též żaden
wyciągác nie ma.

III. A wpi-

III.

Wpisować ma Bráćia ná schadzce
 koźdey Bráćkiey przy Bráćiey. Bia-
 teglowy zaśie extra Oratorium, bądź na
 Tiesporze / bądź którego inšego času
 przy Oltarzu iákim / przy dwu ábo trzech
 Bráćiey ná to wysádzonych od stáršych
 dla odbieránia Jáłmużn / y kładzenia
 ich do skrzynki / iáko sie niżej opisało.

III.

ZAmże przy wpisowániu / zwołaszá me-
 żczyźne pytać ma / iesli wie o powin-
 nościach Bráćkich / y iesli ie dobrze w
 siebie wważył. A gdsieby o nich niewie-
 dział / wπόνmieć / żeby ie sobie kupił / y
 według nich sie sprawował.

V.

Przy stole siedząc / iáko y Drugi Pan
 Rádny / votum swoje dáć / y to ná-
 czym stanie / y co sie postanowi zaraz w
 Kápturaz Bráćkich Act wpisać pilnie
 ma.

VI.

Collecty Bráćkie / O fferty / Jáłmu-
 żny /

žny / extraordinariè álbo ordinariè, ná-
wet y Legátá / iesliby ktoré kiedy byly / y
zgoła wsytkié Percepty / zkadbykolwiek
Bráctwu przypadaly / á do wiadomości
iego przychodžily : tážje y Expensá ich /
iáko wiele / ná co / tomu / kiedy / wiernie
y zupelnie w Rápture wpisowác / y do
štrzynki Bráctiéy przy sobie wložyc ká-
žác ma: y dla tegož ieden klucždo štrzyn-
ki bráctiéy z insyimi Pány Rádnými / iá-
ko sie wysšey wspomniáto / miec ma przy
sobie záwšje.

VII.

Rzedy čas sobie wolny vpátrzy / byle
tylko przed schadzkami generálnými /
które dwa kroc do roku bywáta / iáko sie
nižey pod titulem / Schadzki Bráctié /
opisáto / ma wsytkié Acta, Percepti,
Expensa, y od wpisowánia / z Rápturá-
řzá do Reiestrow y kšiąg wielkich Brá-
ckich ná to zgotowáných wpisác / álbo
kogo vžyc / žeby ie chadogo y pozadnie y
wiernie zá podániém iego wpisál / y ná

Schadzke

Schadzke Brácká generalná nágotowa. A Pánowie stáršy tego doglądać maia / aby sie Acta z Kápturą Pisárzow zgadzały.

VIII

NA schadzákách generalnych / czás vpá trzywošy z Pány Kádnyimi / liczbe wošytkiego Bráciéy wošytkiéy wczynieć / y pokázać / co sie zá to pulrocze wzielo / y zkad / y ná co sie wydáto / y iáko wiele w skrzynce ieszcze zostáto : Aby ták Brácia y Siostry wošyscy wiedzieli / gdzie sie ich Jálmuzná obráca. O czym sierzéy nižey pod titulem / Liczby czynienie.

XI.

Kiedy Schadzka przypada Brácká / tedy sludze Bráckiemu ma oddać ná Reiestrze Bráciá wošytke / gdzie mieška / iáko którego zowia / aby tym lácniey wiedzial / kogo obchodzić ma.

Tenże Pisarz / žeby byl tym pilnieyšy y wiernieyšy / ma mieć Salarium pewné od Bráciéy wošytkiéy / gdzieby zwlászcá

z checi swéy y miłosći ku Bráctwu gra-
tis, dla Pána Boga téy prace odpráwo-
wác niechciál.

ZAKRISTIANI.

Zakristiani dwa bydž máig Swietcy.
A tych obierác máig Stáršy Brás-
ctwá tego do pulrocza tylko : wšákže ie-
sliby sie od pulrocza zdało tymže Stár-
šym / ná drugie ie pulroká zostáwić / wy-
baczywšy pilnośc ich y wiernośc / to im
wolno bedžie : ábo wiece jednégo odmie-
nie / á drugiégo zostáwić.

Powinności ich té są.

I.

ORatoriū ábo Káplice Brácka mieć
w swéy opiece y dozorze / o niéy zá-
wiádomác / y klucze od niéy przy sobie
mieć y chowác. A kiedy popráwy iá-
kiey trzeba / z Pány Stáršymi sie porozu-
mieć y dáć popráwić / iáko sie w powin-
nościach Pánów Stáršych námiénilo /
w powinności czwartéy.

§

II. Wše

II.

Szelátie apparaty y ochedostwá
 Brackie/bądź to do Oltarzá / bądź
 do Káplice należacé / té które w strzy-
 niách dobrze wárownych chowané byđz
 máiz / áby chowané byly pod kluczmi
 trzema / iáko sie w powinności Szóstey
 Pánów stárszych opisálo / z których dwa
 rózne / ieden v iedného z Pánów stár-
 szych / drugi v Zákristianá / trzeci v Oycá
 Prafectá / iáko Duchowného byđz
 máiz / zwłasczá / gđzie Kielichy / Krzyże / y
 inšé rzeczy consecrowané Brackie wla-
 sne będą : których sam Oyciec Prafect /
 przy stárszym ma z strzynie wydáwac / y
 zás po naboženstwie zaráz tenże cho-
 wac / y strzynie przy Zákristianách zám-
 knac : á w zatrudnieniu iego / Zákristia-
 ni máiz to odpiáwowac. Inšé ochedo-
 stwá zásie Kápliczne / álbo w Oratori-
 um , które ábo są v Oltarzá / ábo w Ká-
 plicy ná ściánách / stolách / y láwách wi-
 sá / máiz byđz w pilnym dozorce / áby

nie nie zginelo / ani sie psowáto. A iesli popráwy iáckiey w czym potrzebá bedzie / dáć popráwić / y z skrzynki bráckiey zápláć / y w Reiestr wpisáć / porozumiawšy sie z Oycem Praefectem y z stáršymi.

III.

Swiece / oliwy / lámpy / lichtarze / láswki / stolki / y inšé potreby / obmysláwáć z skrzynki Bráckiey / porozumiawšy sie z stáršymi y z Oycem Praefectem o wšytkim.

IIII.

Inwentarze dwa rzeczy wšytkich / áby záwše spisáne mieli : ieden przy sobie / drugi w skrzynce Bráckiey / z podpisem Praefectá y stáršych Bráctwá. A co pulkóá przy Eiectiey swoiey / rewiziz wšytkieho czynić / y Inwentarze gdjeby potreba odnawiać máiz.

V.

NA každé náboženstwo Bráckie / piwatné y publiczné / w čas przybywáć / Káplice kázáć študze Bráckiemu

ochodożyć / świece / y lampy kazać zapalać / y rzeczy do nabożeństwa potrzebnych / zwłaszcza do Communię Bractwicy gotować / aby mieszkania żadnego Bractwu przez nie nie było.

VI.

NA każdy Piątek / nim sie Bracia dla disciplin do Kaplice zeydą / świece / dwiema Bractwicy młodszy kazać zapalać / okna wszytki pozamykać / y to pilnie opatrzyć / by żadney dziury / dla wypatrowania Bractwicy obnażonych / nie było / w ten czas kiedy discipliny czynić beda : gdyż na ten czas nie w worach discipliny swoje odprawować zwykli. A tego pilnować przed zgaśnieniem świec / aby białegłowy / iesliby które w drzwi nabożeństwem sie zabawiły / odchodziły / gdyż ony do takiego dalszego nabożeństwa nie należą ile w Kaplicy między Bracia.

VI I.

Tenże czas / gdy iuż do disciplin

pryż

przychodzie będzie / świece wszytkie pozagašác / á láternie do tego sporządzone z obrazem meki Pańskiéy / z Weroniką / y z obrazem bolesnéy czystéy Panny Máriéy / według opisáného Officium quindécim Graduum, wystáwiác : á po discipline świece zas znou kázác zapalác / až do skončení Officium.

VIII.

Hlca Praefectá y stáršých sluchác / kiedy im co z strony Kaplice ábo náboženstvá ábo Ceremoniy Bráckich rošče.

IX.

HWozách wszytkich Bráckich záwiázowác / policzone miec / chowác / y kiedy potřeba Bráciéy wydávác / y náspisku miec / ábo pámietác komu sie który wóř dal : aby sie zas w cále wszytki názworacály. A w tym sobie tak postępic mášiz. Policzywsy wory wszytki / rozdzielic ie ná kiltá czesći / y obrawsy ossob z Bráciéy kiltu do tego sposobnych / oné czesći

rozdać między nie / aby ci tym łacniej
 wiedzieli / Który komu wór dádza / y aby
 go zaś od tegoż komu wór dali odebiáli /
 y potym pod tąż liczbą Zakristianóm
 oddáli. Tego przestrzegając aby sie wór
 żaden nie przedawał : a Ktoby sie taki
 znalazł / y w tym byl przekonany / ma bydź
 więzieniem karany.

PACIFICATOROWIE.

Ponieważ też między inšemi powin-
 nościami Bráctwu temu podane-
 mi / te powinność iedne wložono. Aby
 niezgodné iednali : Otóż z téy miary
 mają bydź dwáy Pacifictorowie / lu-
 dzie státeczni / znaczni / rostopni / do-
 bry / pokóy dušny y cielesny miluicy / y
 ze wszytkimi pokóy mający / którzyby w-
 mieli nie tylko Bráctá niezgodná / ro-
 zerwana / ale y inšych między sobą po-
 wasnionych vgadzać / iednać / y pokóy
 między nimi czynić. A obierac ie mają
 stáršy Bráctwá tego do pul rocza : a od

pul-

pulrocza / bedali sie zdali sposobnymi /
daley zostawic y approbowac.

Powinności ich té będą.

Gdzieby sie dowiedzieli o iakiey niez-
godzie abo rozewaniu miedzy brá-
cia abo Siostrami / mają sie pilnie o to
starac / aby ie ugodzili / a pokoy y zgo-
de miedzy nimi uczynili.

A gdzieby która strona byla upoma /
a nawiezdz sie dac niechciala / po pier-
wsym y trzecim wspomnieniu / Oycu
Præfectorowi Bráckiemu powiedziec /
aby sie sam w to wlozyl.

A gdzieby y to nie pomoglo / tedy ná-
schadzce Bráckiey starszym wszystkim po-
cihu powiedziec / y drogi y rady szukac /
coby z tym czynic. A tam ná ten czas co
wiadzq Bracia wszyscy / ná tym przestac.

Gdzieby téz ktory Brat nieprzyiaciela
obcego miał : tedy téz ciż Pacifikatoro-
wie drog takich szukac mają / iakoby owe-
go nieprzyiaciela bądź sami przez sie /

badz inſemi ſrzedkami iákimi do uzná-
nia y do pojednania przywiezdz mogli /
czyniac ſtáranie iáko nawietſſe bydz mo-
że. O ſtatek Pánu Bogu poruczyc.

Tákże gdzieby ſie o iákiey niezgodzie
miedzy obcymi iákiegokolwiek ſtanu do-
wiedzieli / ſtárac ſie máia w ſelkim spo-
sobem / per quæcunque media, aby ſich
do zgody y miłości przywiedli. A ieſliby
ſámi Pacificatores, zwaſzcza do ludzi
wielkich y zacnych przyſtepu w tym nie
mieli / tedy przecie ſukác y proſic tákich
máia / ktorzyby w tych niezgodnych ſná-
dnym przyſtepem / authoritate, gratia,
& dexteritate, co dobrego ſpráwic mo-
gli: Uczyniwſzy piérwéy priuatim relá-
tia Prafectowi y Conſiliarzóm / y rády
od nich / co dáleý czynic / doſiagſzy. Na
Schadzákách y Nábożeńſtwách Brá-
ckich publicè zálécic te ſpráwe máia mo-
dlitwóm Bráckim / nie mianuic w niéy
nikogóy de nomine.

INFIRMARZE.

Niemocy ludzkie są dwoiakié / Duchowné y Cieleśné. Duchowné są z stróny dusze. Cieleśné zaś są / niedostatki y choroby zwierzechne. Otóż / ponieważ toż Bráctwo między inszemi powinnościami ma y to : Aby obładzone ná drogę zbawienia ile bydy może nawodziło / y nie vmiecieńné woczyło / poćiechy y rády dodawało / co są niemocy y lékarstwa duszne. Cieleśné zaśie zwierzechowné : Dobrze každemu czynić / brátá zakładác / rárowác / y Jáłmi yznámi opátrowác / zwlászczá Rzemiśln iká wstydliwého / o którymby spráwá pewná bylá / że iest człowiek dobry. Przec toż z téy miáry máią bydy dwa Infirmary / ludzie pobożni / miłosierni / Bogá y bliźniého miłuiący / á do pobożnych wcz ynków stłonni. A máią rákże bydy obie rání od Stáršych Bráckich wedlug ná lepszého w podobánie ich do pulrocza. : A od pulrocza / ábo

ie odmienić / aby sie y dnuży Bráčia w pobożnych uczynkach ćwiczyli / coby słusniejsza była : ábo rychze potwierdzić do drugiego pułroczá.

A przy głównej Elecciey inše obráć / ábo iednego przynamniey odmienić / dla wprawowania sie w usługowaniu ludzóm : ábo iesli by sie zdało / wiec stáre potwierdzić.

Powinności ich té [4.

I.

RJedy sie dowiedza o iákim Brácie chorym ná ciełe / máiz isdź do niego / y imieniem Bráckim náwiedzić / y ile bydź moze / ciešyc go w iego niemocy. A gdzie by sám nie umieli / tedy Oycá Prafectá prosić / aby ábo sam sedł / ábo inšego Káplaná ktorého z Bráciey posłał / aby go ciešyl / y przelożywšy mu powinności Bráckie względem meki Pántstiey / ktoré sie wyššiey opisáły / przywiezdź go do tego / aby im dosyc czynił /

nimby

nimby chorobá ábo niemóc gore y moc
wziela: to iest / aby sie spowiedal / Sá-
krament Pánstki przyjal / y dom swóy roz-
spráwil / y Testament spisal / iesližby spi-
sanego przed tym niemial.

II.

Ež pilnowác tego máta / aby iuž ten-
že chory / gdjeby mu sie pogarsálo /
á do stónání málo / we wšytkim sobie
táak postepowal / iáko sie nauká dála w
powinnosciách z meki Pánstkiey wyie-
tych. Gdzie iuž ná ten čas Oycá Pra-
fectá vžyc / aby albo sam przez sie / ábo
przez inšego Káplána nabožného / tego
chorého czesto náwiédzal / y pilnie oto sie
stáral / iáko by ten chory / gdjeby go Pan
Bóg z tego swiátá powolywal / z do-
brym sumniem wspotoiony / y od wšy-
tkich swietekich rzeczy bedac wolny / Ole-
tem swietym opátrezony / w lásce Božey
stónác mógl.

III.

GDzieby též przy téy chorobie obaczyli
i ákie

iákie potrzeby cielesné / żeby byl niedostá-
 tni / y potrzebny / bez mieškánia dáć
 znáć Oycu Praefectowi / aby stárše tyl-
 ko sámé obestawšy / y im to przeloży-
 wšy / ráctunek według osoby / według
 potrzeby / ábo též według przemożenia
 skrzynki Bráctvéy / iálmužné naznáczyli /
 y przez teš Pány Infirmarye choremu
 posláli / którzy tego przestrzegáć májá /
 aby sie tá Jálmužná / ná potrzeby cieles-
 né brátá chorego obiacála.

III.

Gdyby též iuž przyšlo do tego / żeby
 Brát ten umárl: tedy záraz Páno-
 wie Infirmarye obwiešćie to májá oycu
 Praefectowi / ktory záraz / ábo te^o dnia / ie-
 sli bydž može / ábo názáitř / bydž sam
 przez sie / bydž przez inšéž Káplaná ma
 od práwíc Mšá pro defunctis in Orato-
 rio, przy Oltarzu od Clemensá ósmé^o ná
 to vprzywileiowaným. A Brácia y Sio-
 stry zšedšy sie ná Mšá / májá zmówić
 dwa rázy Korónke Panny Máriéy / zá

duše

duse smárleho : á dudy co prostsy po
 piáci Pácierych y po piáci Zdrowych
 Máry y Credo.

Ciz pilnowác máig Anniwersazów /
 y insyich Misy žalobnych zá dobrodzieie
 znáčnieysé / iáko sie pod titulem / O žal
 lomščách zá vmárle / nižey opisálo.

V.

Gdzie též náděydzie dzien pogrzebu
 oněgo Brátá / á bylby záslužony
 Bráctwu : tedy ciz Pánowie Infirma
 rze / Oycu Praefectowi máig dáć o tym
 znác / aby Bráciá oběšal. A Bráciá
 wšyscy w wozech z Processiá odprowá
 dzie go do grobu wczíwie máig : nie zá
 to od jadněgo nie biorąc. Bo to wšy
 tko dla Pána Boga / y dla pozysťania
 odpustow wysšey miedzy odpusty miá
 nowánych / z milošci ku bližniemu czy
 nie máig / chcáli aby ie tóż przy smierci
 ichže wlasněy od Bráciey wšytkiey po
 tkálo.

VI.

Przy pogrzebie tegož Brátá / ciz Pá
 nowie

nowie Infirmarze tego pilnować mają / aby tamże zaraz przy tymże pogrzebie była za dusze zmarłego druga Misa czytana w Kaplicy przy Oltarzu za zmarle uprzywilejowanym / od Oycá Prefectá / ábo od inšego Kapłaná / od Praefectá naznaczonego : o czym przed pogrzebem postanowienie bydz ma. A Bracia wšyscy y Siostry ná pogrzebie bedzące / mają po piąci Pacierzách y tyle Zdrowych Máriy / y jedno Credo zmówić / prośąc Pána Boga za dusze zmarłego / aby grzechy odpuszcic / y przyjac iá lástáwie do chwały Królestwa swoiego raczył.

VII.

A Jz též y króm Bráciéy Bráctwa tego / ná yduia sie y inšy chorzy po więzieniach Mieyskich / á powinnośc Bráctwa tego to z sobá niešie Więżnie náwiedzác / y Jálmužnámí ie Dušnémi y Cielešnémi opátrowác / iáko sie wyššey wspomniálo : Tedy ciž Pánowie Infirmarze / ná každy Miesiac raz / beda po-

winni

winni po Ratusách y wiezieniách mies-
 stich/ kiedy sobie czas vpátrza/ pytác/ ie-
 śliby iákiego chorého wieźniá w ktorým
 wiezieniu nie bylo/ ktorzby niškąd ratun-
 ku żadného / ábo opátrzenia niemial.
 A iesliby sie ktory taki znalazl / vprosić
 sobie przystep do niego / y náwiedzic go
 imieniem Bráctwa wšytkiego / y wyro-
 zumieć niemoc y potrzebe iego / á przy-
 tym pytác/ Jáko dawno sie spowiadat/
 y przystepowal. A przywiezdz go do tego
 namowami y rozważaniem dobrym /
 aby piérwey dusze opátrzyl / potym sie do
 lekárstw cieleśnych vciel. Na co gdy ze-
 zwoli / zostawic mu iáką Jálmuzne cie-
 lesną y nádzieie dobra. Potym Oycu
 Praefectowi y Pánóm stáršym to od-
 nióšy / stárác sie / aby Káplana spózo-
 dzono / y iesliby štrzyntá Brácka zmo-
 śta / ná lekárstwa wazyc / ábo y nań v ko-
 ściolá Jálmuzny prosić / aby sie tak li-
 mul & semely duszy y ciálu dogodzilo.

O Quartálnym náwiedzaniu Wie-

źniów

źniów wszytkich: także y o Wielkopiątkowym wyzwoleniu iednego Więźnia / y o powinnościach swych ciż Pánowie Infirmarze / niżej pod tytułem właśnym mieć będą.

VIII.

Cż Pánowie Infirmarze / między innymi powinnościami y te nieposlednią mieć mają: Aby nieumieietné y obłądzone ná dróge zbáwienną náwodzili y wczyli. To iest / gdzieby ná takiego obłądzonego w wierze / ábo też nieumieietného / w Cnotách swietych ozieblého / ná wśteteczniá / cudzoložniá / piánicie / kostere y lichwiarzá nápadli / á baczyliby dróge do tego sposobną / czas y miejsce do vpómnienia / náuczzenia y náwiedzenia ná dróge zbáwienną / tedy to czynić mają sercem dobrym / prostym y staraniem pilnym / cichym / ile Pan Bóg łaski swéy swiety / y Duchá s. komu doda. A gdzieby wiece sami / do tego sposobni nie byli / á baczyliby pracą nie próżną /

tedy

tedy bacznie sobie w tym postąpiwszy /
 Oycá Prafektá prosić / ábo inšégo Ká-
 pľaná godného nápráwić ná to / ázaby
 sie dušá Pánu Bogu pozyskála. Tóž
 iednáť wzgľadem tego punktu Brácia
 wšyscy czynić powinni / gđzieby sie któ-
 rému occásia iála do tego sposobna po-
 dála / y opuszczáć tego nie máig / zá czym
 y lástá Boža y wielka przysługá roście.
 Sámí sie tego co nábarziéy wystrzegá-
 iac / z czego inšé y karza y vpomínáig.

Te tedy są napřednieysze powinno-
 ści przednieyszych offób Bráctwa tego
 świętego. Któzy wšyscy v stole Brá-
 ckiego ná schadzách w Káplicy zásiá-
 dáć z sobá / y spólnie o tym wšytkim / co
 sie tu opisálo / y o inšych rzeczách / we-
 dlug času y potrzeby rádzić / námowy
 czynić / y stánowić / y przestrzegáć wšy-
 stkiego máig : Páná Boga y sumnienie
 záwše w kóždych rzeczách przed sobá
 máig.

Powinności Przedni- ków mnieyszych.

Kóm tych wyszey opisanych osob /
do rady y do obmysławania rzadu
dobrego / iż też y dnuży sie náyduią / kto-
rzy do porządku tylko należą / á nie do rá-
dy / y nie siadają w stole / iako są Kalwari-
stowie / Crucifer / Regentowie / y
Slugá Bractwi : Otóż z tych každého po-
winność własna tu sie krotko opisala.

KALVARISTOWIE.

Kalvaristowie są y bydź mają dwáy
od starszych przy Electiēy general-
ney / do pulroczia tylko z Bractwi obiera-
ni. A od pulroczia ná schadzce general-
ney / ondzie przy swiecie Podmiesienia
Krzyża S. gdzieby sie zdalo / insze ná to
mieysce obrac / ábo też dawne confirmo-
wac. Z czego z miłości ku Bozēy službie /
wymawiac sie nie mają.

Powinności ich té są.

I.

NA każdy Piątek ráno przy Mšy Bráckéy / y w wieczór przy Officiu pieśnásćie Grádusšów / táž e y ná každé náboženštwó / kiedy sie w Oratorium / ábo w Káplicy bráckéy odprawowác bedzie / záwš e przed Káplicz w worzech přeciš wš o sobie v sámých dšzwi / gđzie do Káplice wchodž / stác máš / trzymášc trupš glówe ná lasce w reku : A gđy kšó ry Brát ábo Šioštrá / ábo inšy ludžie do Káplice wchodžic bedž / wšytkš do poš tury y do šmierciš v pominác máš / vžy wášc tych slów gšosem / z náboženštwem do wšytkšich : MEMENTO MORI. A po Polštu : PAMIĘTAY CZŁOWIECZE NA ŚMIERC / A ZA GRZECHY POKUTY.

II.

Cž v pominác mežczyžne máš / z wšas šczá w Piátki w wieczór / gđy sie schá

dząc ná discipline / Która w ciemności
odprawować zwykli / do Káplice be-
da / y tego pilnować / y niedopuszcząć má-
ią / aby żaden do Káplice nie wchodził z
armatą ábo z bronią iaką namnieyszą / y
owšem gdzieby którego takiego oba-
czyli / gládko vpómnieli / y prosili / aby
bron swoje przed Káplicą zostáwil / Którey
ieden z Kálwáristów gdy Káplice zam-
kną przede dzwiámi pilnować powi-
nien / y oné zaś oddać.

III.

Cz ná každéy Processiéy Bráckéy /
Kiedy w wozzech Brácia póyda / má-
ią záwsze przed Brácią záraz tuż po cho-
ragwi przodować / y owychże słów wys-
sney opisáných vzywác MEMENTO
MORI.

IIII.

Toż téż máią miec przed oczymá / ie-
sliż inšé do pokuty / y aby ná smierc
pámietáli / vpómínáią / dáleko wiecey sa-
mi ná to pámietác / y siebie sámých zá-

wsze

wſe vpóminác / y ták ſie ſpráwowác máz
 iá / áby ſámi żywotem y ſpráwámi ſwé-
 mi powodem dobrým inſym do tego
 byli. Przetóž též ná ten vřad obieráni
 bydž máiz ludzie ſtáteczni y ſpokoyni / y
 Boga ſie boiácy / któřyby to v ſiebie do-
 bře wwažác vmieli / á wſytko z pokora y
 naboženſtwém wielkim odpráwiali. Te-
 go ſie ſřzegac / by miáſto odpuſtu y lá-
 ſti Božey / którey zá tym wczestníkámi
 bydž mieli / gniewu y káránia ſobie nie
 iednáli / gđzieby ten vřad ládátko y nie
 z naboženſtwem odpráwowáli.

CRVCIFER.

Jž též do Proceſſiéy Bráckiéy potrze-
 bá miec záwſe iedného / któřyby krzyž
 álbo znák vmeczenia Pánſkiégo noſil:
 Otóž též y tego Pánowie ſtárſzy w tenže
 czás wlaſnie kiedy y Kálwariſty z Brá-
 cíéy obierác máiz / tážje do pulkoła / czlo-
 wieká dobrého / pobožného / y tákiégo /
 któřyby ſie lenić niechcial / y nie wſtydal

z Nikodemem świętym Krzyżá Pán-
skiego nosić / y któryby noszeniu podolał.

Powinność iego tá iest.

Zawsze przy każdéy Processiéy Brá-
ckiéy Umeczenie Pánskie / ná to zgo-
towané / miedzy Bráciá ná swym miey-
scu nosić w woze / twarzy nie odkrywá-
jąc. A nosić má z wczciwością y z pokorá
wielką / pámietájąc ná Páná Zbáwiciela
swego / iáko go sam z wielką pokorá y
cierpliwostí nosil. Náwet / tym sa-
mym / y sobie samemu y drugiéy Bráciéy
przypominác má / wsytkié frasunki / klo-
poty / bolesci / nedze / ic. kiedy przypadná /
aby cierpliwie znosóné y dźwigáné by-
ły : poniewaz Koscíól wsystek Boży / y
to Bráctwo / nie pod inšá / iedno pod tá
Krzyżá Świętego Chozgwiá / swoje
woyne z Ciálem / z Swiátem / y z Szá-
tánem / w Krzyżu wielkim wstáwicznie
toczy / y wiedzje.

REGENTOWIE.

A By též Processiá / ábo Compánia Bráckie w dobrým porzádku záwše bywały : tedy tym gwólí bydz dwaý másiá Regentowie obieráni od Pánó w stárych ná kóždé pulroká / tymže sposobem iáko y Kálwaristowie.

Powinności ich té są.

W Processiách / kiedy Brácia w wo-
rzech bywały w Piátki tegodnio-
wé przy Grádních / ábo w Miesieczné
ábo Márcowé / ábo wielkopiátkowé / y
wsytkié inšé publiczné y piwatné / rzád
lástami czynić / y tego pilnowác máia / á
by Brácia porzádnie rowno po sobie /
nie ciásno / nie blísko též áni dáleko ná-
zbyt od siebie / áni tumultuarié, ále stáre-
cznie powážnie / porzádnie / para á para
postepowáli : rozmáwiác imz sobá nie
dopuszczáli / áni twarzy odkrywác : ále ow-
šemáby tego pilnowáli / żeby zložywšy re-
ce / Pácierze ábo siedm P salmow / ábo Ko

ronke błogosławionéy Panny mówili /
 ábo z drugimi zá równo w Processiách
 nabożnie spiéwáli.

Kiedy téż discipliny czynić máią / zwoła
 szą we dni Márcowé Postu Wielkié-
 go / tego pilnie przestrzegąc / áby disci-
 pliny z nabożenstwem y sercem prawdzi-
 wym / nie dla okáziéy żadnéy / ábo pró-
 znéy chwały iákiéy czynili / ále zá grzechy
 żáluąc / inszym ludzióm byli powodem
 do skruchy / áby sobie Pána Boga roz-
 gniewánego blagáli / y łáské iednali.

SLUGA BRACKI.

NA Sludze Bráckim wiele należy: y
 przetoż Pánowie Stárscy obierając
 go także ná každé pulkó / przy inszych
 Urzednikách mnieyszych / máią wpatro-
 wac státecznego / wierného / stromné-
 go / powolného / trzézwiégo / pilného / y
 tákiego / coby tylko Bráctwa sámég o
 pilnowal / á w insé posługi sie nie wda-
 wał: moze bydz iednak Rzemieslnik iáki
 któryby temu podolał. Powin-

Povinností iego té [a.]

I.

Schadzet y Naboženstw wšytkich Bráckich pilnowác.

II.

Před tym nim sie Stáršy y Brácia zéyda/ iuž bydž w Káplicy/ y čekác : á žadney schadzki áni naboženstwa nie om iestkávác.

III.

Káplicy ná schadzce pilnowác ro-
stazánia wšelákého/ stojac v stolu:
y do sie rostáže / záraz chetliwie bez od-
mów wczyníc y wykónác.

IIII.

So Káplice ná schadzkách / gdy ná-
mowy bywáia/ nikogóy obcégo nie
přypuščác / áž zá wiádomostí Stár-
šych.

V.

Z Káplice nie wychodžic / áž po schad-
zce bedžie.

VI.

RAplice pilnować / aby zároveň była o-
chłodzona / omieciona / y porządna /
zwłaszcza kiedy schadzki wroczyście y Mie-
sieczne dla namów bywać mają: gdzie
stół y ławki y stolki według potrzeby po-
stawione / dla starszych y dla Bractwa
bydź mają.

VII.

Piątki na Mszach y na Gradus-
kach / także y w insze nabożeństwa
Bractwa / świece / lampy / zapalać / a Pa-
nów Zakristianów we wszystkim słuchać.

VIII.

Na każdy Piątek / kiedy Bractwa disci-
pliny odprawować mają / wszystkie
okna pozawierać / y tak opatrzyć / aby
światła namniey nie było / króm świec y
lamp / iako sie w Powinnościach Zakris-
tianskich opisało.

IX.

Kiedy Bractwa przystępować będą na
Niedziele Miesieczne / y Wroczyście
świeta / gotować ma wszystko to / co do

Com.

Communiéy Bráckéy naležy / zá doklá-
dem Zákrístyanów.

X.

O obsequiy Bráckich od žádného
nie nie brać / tylko ná swym Salariū,
přestáwac ma pod winz.

XI.

Brácía wšytké ná Reiestrže spisána
mieć / y kiedy Oyciec Prafect rosta-
že / wšytké Brácía obysdž y ná schadzke
prošic.

XII.

O Oycá Prafectá we dwa dni raz /
ábo kiedy pon pośle / náwiedžic / y
pytác / iesli czego niepotrzebuie / y co ro-
staje wczynic / y chetliwie wykonác.

XIII.

Pánów Zákrístyanów kiedy co rosta-
žá / ile w rzeczách Bráctwu náležá-
cých sluchác / y pilnie wšytko spráwic.

XIII.

O Worách Bráckich wiedzic / y tego
pilnowac / áby który nie zginál : o
czym z Pány Zákrístiany porozumiewác

fic

siema w ten czas / kiedy sie wydawác má
ia / iáko sie w Powinnościách Zákristi-
ánstich opisálo.

X V.

Rzedy czas upátrzy / ile Lécie / wory
Bráctié přesusác / przegladác / iesli
by który popráwy potrebowal / dáć Zá-
kristianóm znác / áby popráwioné byly /
y tego pilnowác / áby záš porządnie cho-
wáné byly.

X V I.

Nšé wšeláké posługi Bráctwu náš
šležácé odpráwowác / pilnowác / che-
stliwie / wiernie y žyczliwie wykónywác /
y tego přesstržgác / áby pláca iemu od
Pánów Stáršych z Jálmužn Bráctich
plácona nie pociaggála zá soba pceňy iá-
kéy / zá zdániém Oycá Praš-

fectá y Pánów

Stáršych.

BR A C T W O

Bráctwá COMPASSIONIS,

Cześć Trzecia.

O PORZĄDKACH Bráckich.

Dpisawszy w Pierwszey Cześci
powinności wszystkie / także y
we Wtórey Obróńce / Dozor-
ce / Stárszē y Urzedniki Brá-
ctwá wszystkiego : Teraz w téy cześci trze-
ciey mieć będziemy o Porządkach sa-
mych / y o náukách Bráctwu wszystkie-
mu służących / iáko sobie w czym postę-
pować / iáko náboženstwa odprawo-
wać / y iáko rzeczy swoje wszystkie w tym
Bráctwie prowadzić wszystkie máją.

ELECTIIEY SPOSOB.

Electia Superintendentá / Praefectá
y Stárszych / ma być doroczna / iá

tozde

Koždé święto Wależenia Krzyża S. od Bráćiey wszytkiey tym sposobem.

Tydziēn przed tym / y w święto Wależenia Krzyża s. ma bydź tá Electia od Oycá Kázmódzieie publicè wszytkim z Ambony opowiedziána / áby sie wszytkim obwieścila : proszący / áby sie Bráćia wszyscy ná nie schodzili. A dzień przed samą Electią slugá Bráćki ma zosso bna obysdź Bráćią wszytkę / áby sie w czas poobiedzie názáiutrz zesli.

Dziēn Electiēy náznáczony ma bydź ábo piérwszy po s. Krzyżu / gdzieby tegoż dnia w dzień s. Krzyża bydź nie mogła / dla zabáwienia sie naboženstwem / ábo wiec y w Tiedziele blisko przysła / który dzień z tych do tego sposobnieyszy będzie / áby sie Bráćia wszyscy zisdź mogli.

Tegoż dnia Electiēy / ma bydź Misa ráno Bráćka spiéwána solennis o Duchu s. ná którey Bráćia y Siostry przystómni / prosić Pána Boga máią o Ducha s. áby obierác mogli Stársze dobre /

mađré /

mađrie / ſtáteczné / y Bráctwu przyſtoy-
né y pożyteczné.

Po obiedzie / gdy ſie Pánowie ſtárſzy
y Brácia zéyda / Wyćiec Praefect / gđzieby
Superintendentá nie bylo / zwykłym ſpó-
sobem Paciérz y Collectę zmówiwyſy /
záſieſdź z Pány Stárſzymi mieyſce ſwo-
ie ma: y táńże v ſtołu ſiedzac / Peroratię
do Brácięy wczyniwyſy o Electięy / po-
wie o záchowaniu / o pilnoſci y Urze-
dzie Pánów Stárſzych przeſłych / y imie-
niem Brácięy wſytkięy / podziękuie im
zá pilnoſć y ſtáránie / ſámego teź ſiebie
nie przepóminájac. Zaraz powie / że
trzeba inſych obierác / álbo ieſliby ſie
im teź zdáło / y te ſtáre confirmowác.
Po peroratięy Pánowie Stárſzy y Urze-
dnicy wſyſcy położywyſy klucze / Acta,
Reieſtrá / y ſkrzynke Bráctę / y podzie-
kowawſy zá wżedy / odeyda od ſtołu / y
ſiedę ná inſym mieyſcu / krom Wyćia
Praefectá ábo Superintendentá / któzy
ieſzcze przy ſtole zoſtác máię.

Támże

Támże Oyciec Praefect / ábo Super
intendent / który ná ten czas koniecznie
ma bydz / o co go Bracia dni kiltá przed
tym prosic maig / áby przybywał / spyta
wszy Bracia / iesli do Electiiey przysta
pic / po zezwoleniu / znouu kletnac wshy
tkim / y S. Duchá wzywac rostaże / vt
sequitur,

H Y M N V S.

Veni creator Spiritus,
Mentes tuorum visita;
Imple superna gratia,
Quæ tu creasti pectora.
Qui Paraclitus diceris,
Donum Dei altissimi,
Fons viuus, ignis, charitas,
Et spiritalis vnctio.
Tu septiformis munere,
Dextræ Dei tu digitus;

Tu

Tu ritè promissum Patris,
Sermone ditans guttura.
Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus
Infirma nostri corporis,
Virtute firmans perpeti.
Hostem repellas longiùs,
Pacemque dones protinùs:
Ductore sic te præuio,
Vitemus omne noxium.
Per te sciamus da Patrem,
Noscamus atque filium,
Te vtriusque spiritum,
Credamus omni tempore.
Gloria Patri Domino,
Natoque qui à mortuis
Surrexit, ac Paraclito,
In seculorum secula. Amen.

H

Kyrie

Kyrie eleyson : Christe eleyson :
Kyrie eleyson : Pater noster,
Secretò.

Ÿ. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

Ÿ. Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium.

R. Et tui amoris in eis ignem accende.

Ÿ. Emitte Spiritum tuum & creabuntur.

R. Et renouabis faciem terræ.

Ÿ. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Ÿ. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

OREMVS

O R E M V S

DEus, qui corda fidelium, Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis quæsumus, in eodem Spiritu recta sapere, & de eius semper cōsolatione gaudere.

DEus in te sperantium fortitudo, adesto propitius inuocationibus nostris, & quia sine te nihil potest mortalis infirmitas: præsta auxilium gratiæ tuæ, vt in exequendis mandatis tuis, & voluntate tibi & actione placeamus. Per Dominum nostrum Iesum Cristum. &c.

ZO odpráwimy / Oyciec Praefect /
 ábo Superintendent / rostkaje Pá-
 nóm Bráctéy / áby miedzy sobą obráli of-
 sob dwánásćie státecznych / nie ruszájac

onych / co byli przed tym starszymi : bydź
bowiem może / że będą reeligowani / a
oni sami siebie znorow wybiierać nie mo-
gą. Tinszych tedy Bractwy dwanasćcie
obiérani bydź mają : którzy mając dozwó-
lenie zupełné obiérania Superinten-
denta / y Oycá Praefectá / y Pánów star-
szych / siedzą v stole wshyscy. A tu dopie-
ro Oyciec Praefect / ábo Superinten-
dent / iesli jest / mają wstác z mieysca
swego / y vsiesdź gdzie indziej nie dale-
ko stolu.

Pánowie zaś Electorowie / wzięwszy
kóždy kártkę gola / nie z fauoru / nie dla
pożytku iákiego / ále według sumnienia
swego / Pána Boga mając przed oczy-
má / nie zmarwiájac sie / kóždy z nich potá-
iemnie obiérac mają. Naprzód Super-
intendentá : y napisawszy imie iego ná
kártce / záwrzec ábo zwoingc / y ná stole w
pośrodku polozyć. Agdy inż kártki wshyt-
ki gotowe będą : tedy Pisarz Bracki przy-
stapiwszy do stolu / kártki oné / po iednéy
biorąc /

biorąc / ma glosem każdego electá Jmie
 notować. A ten który glosów wiecey be-
 dzie mieć / ten ma bydż: y tego prosić
 Pánowie Brácia wszyscy máia / aby przy-
 iął / iesli jest przytomny. A iesliby go nie
 było / do niego wysłać / y oznaymić mu
 to / y prosić aby przyiął ten vząd ná sie.
 Ale iesli przytomny bedzie / á przyimie /
 tedy prosić / aby mieysce swoje zásiadł zá-
 raz. A gdzieby była paritas votorum,
 tedy znouu máia wybierać / y o to sie stá-
 ráć aby ná iednym stánelo.

To odpráwiwszy / przystąpić tymże
 sposobem do Oycá Praefectá / á po nim /
 do Pánów Stárszych: tákże który glo-
 sów wiecey mieć bedzie / ten bydż: y zaraz
 swe mieysce zásiadać ma. A gdzieby sie
 który wymawiał: tedy go Brácia wszy-
 scy prosić máia / aby przyiął. Moga ied-
 náć ciż Pánowie Electorowie y Super-
 intendentá / y Oycá Praefectá / y wszystkie
 pány stárszé reeligować / iesli sie im bedzie
 zdáło / ábo wiec dwu mlodszych do dwu

starszych obiać: Co sie też y o inszych Urzędnikach rozumieć ma.

A skoro Pan Bóg zdarzy / że wszysey iuz swe mieysca zasiada: tedy Superintendent / abo Oyciec Praefect Pánu Bogu dziekuje / Te Deum laudamus mówiac / nie spiewając / zacząć / a Bracia wiersz za wiersz odpowiadać będą / aż do końca. A zaraz tamże klucze / Kciestrá / Acta Brackie oddać sie im mają.

Po tey Electiocy dopiéro Pánowie starszy z Praefectem / sami / obiorą mieyszy Bracia wzedniki insze / choć bez cedula / którzy sie im będą naylepszy zdáli / abo wiec stare ná wzedziech ich zostawieć y potwierdzić.

Co wszytko gdy sie odprawi: tedy Pisarz Bracki ma one Electiocy wpisać skutecznie / koż obrano / koż zostawiono / de nomine & cognomine, nic nie opuszczając.

LICZBY CZYNIENIE.

A Jz ná tym wiele zależy / aby sie li

liczbá wſhytkich Percept y Expensow Brackich co rok dwa razy czyniła: tedy pierwsza liczbá bydź ma z Reieſtrów od Piſarza Brackiego iuż ſtátecznie ná to nágotowaných / záraz tegoż dnia po E-lectiiey generalney od Pánow ſtarſzych roku przeſłé / Bráćiey wſhytkiey y pánom ſtarſzym nowo wybránym / czyniona: áby wiedzieli / iáko wiele y co zoſtáwuią im z ſwego ſáfunku przeſłégo / ábo ieſli téż co zoſtáło.

Druga liczbá ma bydź w puſtoſká / od tych ſtarſzych nowych / ná dzień Podnieſienia Krzyża ſ. ábo kiedy ſobie czas potemu ſpoſobny náznáczą / choć y w Nie-
dziele przeſłá ábo przyſłá po ſwiećie / nie dáley. Czego Oyciec Praefect ábo Superintendent dogládać ma / áby ſi ekonomicznie odpráwiła. A ieſliby zwłótká by-
ła: tedy Bráćia ſami inſtánujápilné o to czynić máią.

Przy téy liczbie dogládać pilnie máią Pánowie Bráćia / ábo ſam Superinten-

dent / áby sie Kelestra z soba zgadzały :
 weyrzawoſy we wſytko / ná co / kiedy / ko-
 mu co ſie wydawáło. A ieſliby w czym
 myſlka byla iáka / zá namowá ſpólná / co
 z tym czynić / poſtánowić / y tego nápo-
 tym przeſtrzedz / áby żadney wiecey nie
 bywáło. Jálmuzná boriem ludzká / zle
 ſáſowác nieprzyſtoí / y liczbe Pánu Bo-
 gu y ſumnienu ſwemu dáć koždy zá to
 muſi / náwet / winien iá nágrádzác ten
 któryby ſie winnym znalazł.

Licze odprawiona ſtátecznie Oycie c
 Praefect y oſſoby niektóre zacnieyſe przy
 tym bedące podpifać y ápprobowác má-
 iá. A ieſliby ieſzcze ná ten czás o czym ná-
 mowy y ſtánowienia iákie bydj miały /
 á czás byl po temu / tody ſie odprawic
 wſytko moze.

SCHADZKI.

POniewaz iáko inſe wſytkie ſpráwy y
 rzeczy / ták y w Bráctwách ordiná-
 tye mieſiác y odmieniác ſie zwykly. A

gdzieby

gdzieby temu w czas nie zabiegano / abo
przynamnięty / gdzieby porządów podan-
nych y opisanych nie pilnowano / wnet-
by swątkować wszystko musiało : y pro-
zneby stánowienia były / gdzieby do ef-
fectu swego nie przychodziły. Przetoż
gwóli temu schadzki Bractwa bywać ma-
ią / abo w Kaplicy / iako po te czasy było
y jest : abo wiec / gdzieby potrzeba była
w Superintendenta / abo w K. Prase-
ctá / gdzieby naysposobnięty potrzeba te-
mi czasy wkazála : do rad / aż sie da Pan
Bóg kupi y ná to naznáczy Dom iaki /
blisko Kościoła Bracki / do którego po-
tym Bractwa wszyscy schodzić sie będą
powinni.

Schadzać sie mają na każddy Miesiąc
raz w Niedziela Miesieczną Bractwa /
kiedy nabożenstwo swoje Bractwa odpra-
wują przed Tiesporem w czas / abo iás-
ko sie czas poda. A koby zaniedbał / taki
Jalmuzne tym wiec do strzynki Brac-
ckiej dáć ma.

Aná tey schadzce / gdy sie wszyscy inż
 zéyda / y zásiadac mieysca swe Pánowie
 starzy máia / naprzód ma X. Praefect z
 Bracia wsytka kleknąc y te modlitwe
 mówić.

Veni Sancte Spiritus, reple tu-
 orum corda fidelium, & tui
 amoris in eis ignem accende.

Kyrie eleyson, Christe eleyson,
 Kyr. eley. Pater nost. &c. secret.

✠. Et ne nos inducas in tentati.

R. Sed libera nos á malo.

✠. Memento Domine congrega-
 tionis tuæ.

R. Quam possedisti ab initio.

✠. Domine exaudi orationē meā.

R. Et clamor meus ad te veniat.

OREMVS.

Mentes nostras, que sumus Do
 mine

mine, lumine tuæ claritatis illustra, vt videre possimus quæ agēda sunt, & quæ recta sunt agere valeamus. Per Christum. &c.

PO modlitwie zásiadşy wşyscy / X. Superintendent iesliby byl / ábo X. Præfect perorátia mála vczyni do Bráctvéy / badş to ná zbudowanie iáké y porócieche duş Bráckich / badş téż czasowi folguisz / powiedżic tylko przyczynę schardzki onéy.

Támże / iesli potrzebá vkaże / namo-
wy czynic mála o napráwie porzadku
Bráctvá tego / gđzieby w czym niedbál-
stwo bylo / o postanowieniu iákim / ábo
o opátrzeniu Brátá choiego ábo Sio-
stry / ábo téż o ratunku y dźwignieniu
Brátá potrzebného / ábo o inszych rze-
czách ná ten czas przypádlých y podá-
nych / y w powinnościách kóždego stár-
şego opisáných.

Támże téż / gđzieby sie Brát iákí wy-

stepny

niepny / nie pilny / nie poslušny / znalazł /
 a potrzebá tego z sobą nioślá : tedy go in
 charitate gládko xpómnice / rozważyc / y
 prosić / aby teę wiecéy nie czynił / iáko sie
 w powinności Infirmaryów opisało.

Króm tych schadzek Miesiecznych /
 máta bydz inšie schadzki dwoie generalné:
 Jedná ná swieto Wależenia Krzyża s.
 Drugá ná swieto Podniesienia tegóž
 Krzyża S. gdzie iuz Brácia wšyscy á
 wšyscy kóniecznie bywac ná ten czas w
 schadzce máta / pod poslušenstwem / iá
 ko wiele dla poćiech Bráćwá wšytkie
 go / ték nie mnicy y dla Electiéy / dla
 liczby / y dla inšych poćiech dušnych.

Gdzieby též potrzebá iáka / króm tych
 schadzek miánowánych przypádlá / tedy
 X. Praefect / obestawšy Pany stársze tyl
 ko / bądž do siebie / bądž též do X. Su
 perintendentá / gdzie sobie czas y miey
 sce bądž / zisdz sie moga / y tam namo
 we uczyni wšy wedlug potrzeby / potym
 ná schadzce Miesiecznéy Bráćiéy wšy
 tkiéy

którey opowiedzieć / o czym namowá
była. Wygawszyby też rzecz taka była /
któraby tak dalece Bractey nie należała:
tedy tylko w księgi Bractie wpisać y
zamknąć.

To iednak przytym wiedzieć potrze-
bá / że ná tych schadzłách Bractkich Mie-
siecznych / generalnych / y prywatnych /
żadne białegłowy bywać nie mają / tylko
sami mężczyzná. A iesliby potrzeba iakó
która miała do Bractwa: tedy albo przez
Æ. Praefectá / ábo przez którego z Stars-
szych / ábo przez Pfarzjá ma byđz potrze-
bá wniesiona / y przez teś respons ma
byđz dány / co postanowiono.

Ná tychże schadzłách wszystkich / wcz-
ciwość wśeláka y pokóy byđz ma: prze-
chadzeł żadnych / śmiechów / żartów / ro-
zów próznych / áni czestowania żadne-
go byđz nie ma. Brát też żaden wyrwać
sie nie ma w rády y w namowy Pánów
stárszych mowę swojá / wygawszyby go
Æ. Praefect / ábo który z stárszych o co spy

tal. Na co z wzięomością wstawy głós-
dło odpowiedzieć ma. A przetoż też wszy-
scy Bracia nie w stole / ale za stołem / na
ławach porządnie siedząc / słuchając goro-
wego mają. A w stole tylko X. Superin-
tendent / X. Praefect / czterzey starszy / Pi-
sarz / Zakristiani / Pácificatorowie / a In-
firmarzesiedzące / y ci tylko o rzeczach y
potrzebach Brackich radzić mają. A co
ci postanowią / na tym wszytko stając
ma / nie oglądując sie na niebytność kto-
regoz nich.

Co sie też na tych schadzkiach postano-
wi / to Pisarz w księgi wpiśać fideliter
ma / iako sie wyszły w Powinnościach
iego opisało. A kiedy co tajemnego be-
dzie na schadzce / tego z Kaplice niewy-
nosić pod poena Dycá Praefectá / gdzie-
by sie co takiego ná tego nálaźlo.

Ktoby też do schadzki nie náležał /
wchodzić do schadzki nie ma : y iesliby
wšedł / prosić y wspomnieć by wyszedł /
zwłasczá gdzieby iakie namowy tajemne
bydź miały.

Jesliby

Jesliby też w ten czas Brácia Colle-
cty iátié Bráctwu czynili / tedy y te po-
liczynosy / fideliter do skrzynki schowác y
w Reiestr wpisac.

A gdy sie schadzka stóniezy / á Brácia
roschodzie sie maia / którzy iednak wy-
chodzie nie maia / áz Panu Bogu po-
dziekuia: tedy Oyciec Praefect z Brácia
Kleńnosy w stolu / rzecze:

Kyrie eleyson, Christe eleyson,
Kyrie eleyson.

Ÿ. Cõfirma hoc Deus quod ope-
ratus es in nobis.

R. A templo Sancto tuo, quod est
in Ierusalem.

Ÿ. Domine exaudi orationẽ meã

R. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M V S.

PRæsta nobis, quæsumus Do-
mine, auxilium gratiæ tuæ, vt
quæ

quæ te auctore facienda cognouimus, te operante impleamus. Actiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præueni, & adiuuando prosequere, vt cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur. Per Christû Dominû nostrû Añ.

Et benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descēdat super nos & maneat semper. Añ.

WPISOWANIE DO

Bráctwá.

KTo sie do Bráctwá Compassionis, wpisowác ma wolq/ ten y taki wpisowác sie ma ná schadzce Bráctiéy Miesiecznéy y Pisarzá Bráctiégo ná to wyśádzoného. Drudzy zaśie kroyzy sie wstydáia/ á w Bráctwie nie bywáia/ iáko są biáległowy y Panny/ wpisowác sie má

ię na Nieszporze w Nabożenstwo Brackie v tegoż Pisarza / który záwsze v Oltarza będzie gotowy. A przy wpisowaniu każdego Brata y Siostry / ma Jalmuzne do skrzynki Brackiey támsze Pisarzowi oddać taką / iaką Pan Bóg nádechnie / á dobra wola będzie. Albo téż / iáko sie w Rzymie w niektórych Bractwach zachowuje / zwłaszcza w znácznieysze nabożenstwa y schadzki Brackie : przed Kaplicą stół z parą świec zápalonych / y z księgami / w które sie Bracia y Siostry wpisują / wystawic : á z á stolem Pisarz z Consiliarzmi / ábo ze dwiema Assistentami z Braciey znácznieyszych zásiadły / wpisować ma przy muiące Bractwo. Gdzieby sie téż gość trąfil / y odichac miał / nie mogąc schadzki Brackiey czekac : tedy może bydź záwsze wpisany (opowiedziawszy wola swą starszym Bractwa tego / y Pisarzowi.

Gdzieby téż iaka osoba w kilku miálach byla / á do Bractwa tego wpisac sie

J.

chciała /

chciała / a przybydźby w ten czas do Bractwa nie mogła / tedy wolno iey będzie / dzień sobie perony na to obrawoſy / ſpo-
wiedać ſie / przed Káplanem iakim in-
ſzym báznyim / któryby miał facultatem
absoluendi à caſibus reſeruatis, y przy-
ſtąpić na to do ſtołu Pánſkiego : y po-
tym liſtem onęgo Káplana Bractwu o-
znaymić / y imie ſwe nápiſawoſy gdzie
mieſzka / y ſkad / odeſłać z Jálmuzną do
Krakówá Bractwu / aby go przyieto y w
księgi wpisano. A potym kiedy czas wol-
ny będzie / ſam przybydź y prezantowác
ſie Bractwu na ſchadzce Miesieczney.

ORATORIVM ALBO

Kápliacá Brácka.

O Ratorium teráznieyſhé Bractwu
(za peronę contentacyę y Jálmuz-
ną / która Je^o M. X. Biſkup Lucki /
nominat Płocki / annuatī y od odpráwo-
wania Officiū Piątkowęg y inſych prac-
zakónnikóm dáie) od Zakónników po-

zwoloné:

zwolone: albo za czasem Kaplicy Bracka /
 w Kościele Franciszka S. za staraniem
 y nakładem tegoż Je^o M. X. Biskupa
 Luckiego / która już jest zaczęta / zbudowa-
 nana / a za consensem wszytkiego Zakonu
 Franciszka S. Kapitulnego / general-
 nego / y prywatnego / Bractwu na wieki
 pod pewnym Czynsem pozwolona / y
 od tych / którzy mieli przed tym do nięj in-
 teresse, za pewną contentacją vstapio-
 na przed wzedem Mieyskim Krako-
 kowskim / ma bydź nie v Zakonnikow /
 ani Kustosa / ani Prowinciala w mocy /
 ale w mocy / w władzy / w sfaunku / do-
 zorze y opatrztosci / y w zamknieniu
 pod kluczymi Bractwa wszytkiego / iako
 Przywilej Fundatora / za pozwoleniem
 Zakonu wszytkiego napisany / y approba-
 tia Stolicy Apostolskiej Bractwu da-
 na / sierzey opiekwa : y iako sie wyszey w
 powinnościach starszych y Zakristian-
 stich opisalo.

W teyże Kaplicy tóż Bractwo ma

mieć y odprawować nabożeństwa swo-
 ie wsytkie / y Processie Piątkowe / Wie-
 dzielné / Miesięczne / y wszelakie inśe ge-
 neralné y prywatné / iáko niżej pod titu-
 lem / Nabożeństwa Brackie / opisano
 stoi / bez wszelakiego impedimentu y con-
 tradictiuey Zakonu Fránciská S. y o-
 wšem zá pomocą y rátkiem Zakonni-
 ków Fránciská s. gdzieby czego potrze-
 bá okázowála / ponieważ wsytkie nabo-
 żeństwa Brackie / y stánowienia ich / ná
 cześć y chwale Pánu Bogu / y ná vbla-
 ganie gniewu iego / ná popráwe y pocie-
 che duś ludzkich y Bráckich / á ná ozdó-
 be / pomoc / y pocieche wiecznq Zakonu
 tego : czego sami iuz rzeczq doználi / od-
 prawować sie zwytkly / y ták áż do koncá /
 da Pan Bóg / meliorando, odpráwiác
 záwsze máig y beda.

Do téyże Káplice żaden / bądź Brát /
 bądź obcy / iákieykolwiek condiciei / we
 dni Piątkowe w wieczór / kiedy Bráćia
 nabożeństwo pietnásćie Gráduśów / y

discipliny odprawnia / wychodzić z bionia
 żadną nie mają : ale is każdy / przed Ká-
 plicą y Kálwáristów zostáwić ma / do
 tad / aż sie w Káplicy naboženstwo od-
 prawi : Czego Kálwáristowie pilnować
 y dogládać mają / táko sie w ich Powin-
 nosciách opisálo.

NABOZENSTWA BRA- ckie w Piątki Roczne.

Kóm inszego naboženstwa Kościel-
 nego / którego każdy człowiek Chrze-
 ściański Kátholik dobry winien z poslu-
 szeństwa Kościelnego / czasów y dni od
 Kościoła náznaczonych odprawować :
 Bráctwo to Compassionis , względem
 powinności y naboženstwa Bráckiego /
 z obowiązku swego / którym sie do Brá-
 ctwa tego świętego wpisálo / ma nay-
 pierwšie naboženstwo swoje w każdy
 dzień Piątkowy / ná każdy tydzień / przez
 cały rok w Oratorium , albo Káplicy
 Bráckiej / gdy sie dokończý / ráno y w

wieczór/ bez wystawienia na oltarz Sás-
kramentu nas'wietšého/ y bez wšelákiey
muzyki / y bez Processiiey / ná samq tyl-
ko pámiatke y rozbiéráníe srogiey meki
y ciežkiey smierci Pán á á Zbawiciela ná-
šého Jezusa Christusa/ y bolesci blogo-
slawionéy czystéy Pánny Máriiey / á ná
wspómináníe sobie godziny smierci swo-
iey / obchdzic tym sposobem.

Ráno.

O A byds' Mša w Oratorium, álbo
w Kápliey Bráckiey spiéwá na O-
mece Pánstkiey: á po Mšy Pásšia s' pié-
wána/ co Zakonnicy teraz záperwq Já-
mužná Fundátora odpráwuia/ á potym
zá fundátia odpráwowác beda wieczné-
mi czasy. Abo též gdzieby sie ludzkim po-
trebóm dogádzác mialo / tedy y Mša
nie spiéwána ále czytána / á Pásšia we
Mšy miásto Ewángeლიeý / y choeby
Swieto iáké przypádlo / tedy przecie
Mša swym trybem isdz ma. Tego tyl-

to ochraniając / aby sie inszym nabożeń-
stwóm Kościelnym nie przeszkadzało.

W wieczór.

W Tęże Káplicy Brackiey ábo Ora-
torium, Bracia wszyscy odprawo-
wac mają piątnascie Gradusów z disci-
plinami / według tego / iáko ossobno iuż
są opisáne y w dnuł podáne. A odpráwo-
wane bydź mają po godzinie 22. A ná
tych Piątkowych nabożeństwach ráno
y w wieczór powinni bywać Bracia
wszyscy. A którzyby przybydź dla zabaw
iákich nie mogli / Jalmużne ná vbogię
do skrzynki Brackiey dáć mają.

Przy tych iedná k nabożeństwach Pią-
tkowych wiedzieć trzeba / że z tych ro-
cznych Piątków / wyimują sie Piątki
Márcowe / ábo ráczey / Piątki wszystkie
Postu wielkiego / które swe ossobne na-
bożeństwa mają / y odpusty sposobem ni-
żey opisánym / pod titulem / **O Piątkách /**
y nabożeństwach Márcowych.

OFFICIA NA KOZDĄ Niedziele y Święto.

Najac też wzgląd y oko ná przysluge do blogosláwioney czystey Pánný Máriíey / wzgledem Compásstíey y zálu / który miała z meki y z smierci syná swego Pána nášego Jezusá Chrístusa / day to / że sie w Piątkowé naboženstwowieczorné przy disciplínách íey láment obchodzi: iednáktze Brácia chcąc miec co speciálného íey pámiatki záwse / y áby sobie tym wietszą przysluge do níey uczynili / przyizwósy ná sie dobrowolnie ná každá Niedziela / y ná každé Święto / zshedšy sie do Oratorium , ábo Káplice / w wozzech ráno / nie przeskladzájac náboženstwow Kóścielnému / odprawuiz glosem czytáné Officium B. M. V. wšytko rázem. A po tónie Káplan Brácki mamieć lecte o blogosláwioney Pánnie Máriíey: á po lectcie záraz Tiespór Brácia odprawuiz / záš sie rozcho-

dzę. A czynią to Bracia na miejscu Za-
konników / którzy przez cały tydzień /
krom Niedziele a święta dla nabożenstwo
innych / odprawiają na każdy dzień wszy-
tko Officium B. M. V. a w ten czas nie
moga. O tóż aby y Niedziele y Święta
nie były bez tego Officium, Bractwo
miało nich / z dobrej woli swęj / y z mi-
łości ku błogosławioney Pannie / odpra-
wować ie zwykło. A wolno na ten czas
wsytkim męszczyźnie y białym głowom /
przy tym nabożenstwie bywać. Gdzieby
reż kiedy Bracia dla odprawowania te-
go Officium, zysdz sie omieścáli / tedy
przecie Msza bydz ma o Pannie Marię.

NABOZENSTWA MIE- siężne Brackie.

Miesięczne nabożenstwa Brackie /
bywają na każdą Niedziele czwar-
tą Miesiąca z Sakramentem naswie-
tłym / y z Processią na Mszy raney / y
na Nieszporze w Kościele wielkim. A

ná tym nabożenstwie powinni Bráčia
 y Siostry bywác y przystepowác z nabo-
 ženstwa: á między inšemi modlitwami/
 które sie w powinnościách ábo przy Od-
 pusćciech opisáły / máią prosić Pána
 Boga zá utrapioné / smatné / w więzie-
 niu bedáce / bądź w tym Królestwie /
 bądź w postronnych Pánstwach. W ten
 czas boriém leda w który dzień / Bráčia
 zwykli náwiédzác y opátrowác więźnie/
 choré / niedostatnie. W též Niedziele
 též máią Bráčia siedm z świecami lané-
 mi isdz przed Sakramentem / dla wzcí-
 wości ná Procésiiéy ráno y w wieczór.

NABOZENSTWO W
świętá Należieniy Pod-
nieśieniy Krzyża ś.

Z świętá / że właśnie służą Krzyžo-
 wi ś. Otóż též Bráčia wšyscy y Sio-
 stry / iesliby którzy ná Miesiecznych in-
 szych nabożenstwach Bráckich bywác
 nie mogli / w ten czas powinni z poslu-

henstwa

benstwa / y z Imienia Compassionis
Bractwa tego / którym sie pieczenie /
przybydź ná nabozenstwo / y spowiedas
wszy sie przystepowác do stolu Pánstie
go / y bydź ná Processiách obu Tiespo
rów / y ná Mszy. A iesli by który Brát
albo Siostra w Kráowie nie byli ná
ten czas : tedy tam gdzie by byli / to na
bozenstwo odprawowác sa powinni /
choć by tam nie bylo Bractwa tego / tyl
ko proste nabozenstwo. Brácia teź roz
dzielivszy miedzy sie godziny przez całą
nocy przez dzień / poczynivszy po pierwsz
Tiesporze aż do drugiey / gdy godziny
od nabozenstwa śpiewanego wolné sa /
śpiewác máig sami Psalterz w worzech
po godzinie iedney. Toź rozumiec sie ma
y o nabozenstwie w dzien S. Fránciská
Stigmatum : A w ten czas Brácia y sio
stry wiedziec máig / że koby sie w te swis
ta spowiadal y przystepowal / y obcho
dził Brákie dwa oltarzá według Pro
cessiiey Jerozolimskiey náznaczone / o

którey

których niżej / dostepnie odpustu siedm
lat / y tyle Quádragen.

NIEDZIELA MIĘSO- pustna ostatnia.

Gledując się też Bracia na one dni
śalone Niedziele ostatniey Mięso-
pustney / gdzie się wielkie rozpusty dzie-
ją / á za tym się Pan Bóg obraża / chce
y sami sobie / y inszym bydz powodem
do dobrego / ábo przynamniey / áby y du-
gim / którzyby w ten czas bázniey Swiá-
tu / Ciálu / y Szarántowi / niż Bogu slu-
żyli / pozyskali łaskę Bożą / áby się oba-
czyli / y gniew iego błągali / postanowili
sobie / y dobrowolnie ná sie wzięli to ná-
bozenstwo w Niedziele Mięso-
pustna ostatnia / spowiedać się y przystepować
do stolu Pánstkiego. A przetoż też nábo-
zenstwo Brackie piętnastu godzin / ná
pamiętkę piętnastu Gráduśów meki
Pánstiey / w Oratorium ábo w Kaplicy
Brackiey zwykło bywać z Sakramen-

tem

tem naswiestszym przez cały dzień. A sám
mi Brácia spiewác zwykli Psáltérz ná
obmiáne po parze/gdy rážže godžiny od
naboženstwa spiewáného y Kazánia by-
wáia wolné. Ná tym tedy nabožen-
stwie/iáko y ná insym/Brácia y Siostry
bywác máia.

O PIÁTKACH Y NABO- ženstvách Márcových.

Ná též piátki wšytki Márcowé/máia
swe naboženstwa offobné z téy miá-
ry/že y Processiámi y odpustámi wiel-
kimi se nádáné/ y znáča wšytkié diógi/
tudy y pielgrzymowánia Pánstie/ které
dla nas tu ná swiecie bedac/ podéymo-
wác y czynic racyl: A w ten čas wla-
śnie Brácia wšyscy czynia obchód y pás-
miátku wšytkich tych dióg Pánstich: y
rozmysláia wšytké meke y smierc iego
áž do sámého ostátného schowánia do
grobu. Wspómináia sie przy tym wšy-
tki bolesci/žále y frásunki Blogošlawio

nę Panny Marię / które w ten czas dla
 tego podeymowała: nawet / własnie w
 tych dniach / czyni sie dosyć Imienio-
 wi Bractwa tego Compassionis Iesu
 Christi, & B. M. V. którym sie Bractwo
 to pieczętuje / y którego piatno na sobie
 nosi. Przeróż Bracia wszyscy y Siostry /
 nie tylko na nich bywać / y z wielkim na-
 bożenstwem / z wielką wczciwością / y z
 wielką skępcą obchodzić ie: ale też za
 wszystkie przeszłe grzechy swoje / ludzkie y
 Koronne / przykładem Uniwitów w
 wozzech / bosso / kto zmiesć może / z płac-
 czem / z żalem serdecznym / z pokutą szczę-
 łą / na wszystkich Procesjach bywając /
 ciała swoje postami / disciplinami / mo-
 dlitwami y innymi pobożnemi wczyn-
 nościami / iako po te czasy zawsze zwykło
 czynić y czyniło / trąpić y odprawować
 mają y są powinni.

W ten czas bowiem Bracia wies-
 dzieć mają / że na te wszystkie dni Postu
 wielkiego godzin czterdzieści / są nadas-

né odpusty zupełné/ których każdy wczes-
tnikiem bydy może/ rozłożywszy sobie na
bożenstwo ná wszystkie Piątki postne/ po
kilku godzin ná każdy Piątek. To bo-
wiem nabożenstwo czterdzieści godzin/
nie jednemu tylko Piątkowi służy / ale
służy wszystkim Piątkóm przez cały wyse-
tek Post rázem/ aby ludzie czas sobie upa-
trzymy / bądź rano / bądź w południe/
bądź w wieczór ná każdy Piątek przy na-
bożenstwie będąc/ tym lepiéy y snadniey
przez wszystkie piątki postné mogli odpra-
wować to nabożenstwo swoje czterdzie-
ciu godzin / y dostąpić odpustów náda-
nych zupełnych. A ktoby téż nie mógł w
każdy Piątek / tedy ábo trzeciego ábo
czwartego nagrodzić to może/ byle tylko
te czterdzieści godzin/ przez Postné Piąt-
ki odprawił.

Wiedzieć y to Bracia y Siostry má-
ia/ że zosobná ná pierwszy Piątek Már-
cowy / ktoby sie spowiadał y przystąpił
do stołu Páńskiego / dostępuje odpu-

stów

pustów lat siedm / y tyle Quádrágen.

Poczawszy tedy od Piątku wstepné-
go Marcowego / aż do Piątku przed są-
mą Kwietną Niedziela / ma bywać ná
Każdy Piątek Sakrament przenaswie-
tšy ná Oltarzu w Oratorium, álbo w
Káplicy przez cały dzien. Támže iuž y
Mša / y Pássia spiewána / y Kazania we-
dlug potrzeby y času odprawowane by-
wać máią. Támže iuž y Bráčia wšyscy
w wozzech przez cały dzien ná przemiány
po dwu bywać / y Psalterz sami spie-
wac / y discipliny wieczorné przy Grádu-
šách iáwné w wozzech czynic máią.
Tám y Kaplicá ábo Oratorium o-
twárté wšytkim bywa: y iuž nie tylko
mežczyznie / ále y biályngłowóm wole-
no ná ten czas przy wšytkim nabožen-
stwie y disciplinách bywać / rozmyšlájac
meke Pánška / y Páná Boga prošac
zá pokóy Chrzešciánški / y zá szesny po-
wod Koronny: zátym bowiem pozy-
stwie sobie Káždy odpustu / sto dni.

PROCES

PROCESSIA IEROZO-
 limska Mārcona Postu
 wielkiego.

Przysposobiwszy piérwszego Piątku
 Mārconego / Brácia y Siostry ser-
 cá swoje przez przyicie naswietšego Sá-
 krámentu Pánstkiego / do naboženstwa
 glebšego Postnego / y odpustu piérwsze-
 go pozyskawšy / przystepowác máiz do
 Processiiey y obchodów y rozmyślania
 meki y dróg Pánstkich. O których ták
 Brácia y Siostry wiedziéc wšyscy má-
 iz. Jáko w Káplicy Bráctiey / Brácia
 wšyscy y Siostry obchodza nabožen-
 stwo godzin czterdziéci / przez wšytkié
 Piątki Postné / nie bez odpustów / iáko
 sie wysšiey wspomniálo / z Sákráment-
 em przenaswietšym / który cały dzien
 ná každý Piątek Postu wielkiego w Ká-
 plicy Bráctiey / ná Oltarzu stoi : ták zás
 w wieczor po odprawieniu w teyže Ká-
 plicy naboženstwa swego Gradušów

pietnaście / mają tenże Sakrament na Kościół wielki do Ołtarza wielkiego od prowadzić processionaliter w sakách z wczciwością wielką / na kształt Jerozolimskiej Processiiey: o której taką wiadomość mieć mają.

W Jeruzalem ludzie Chrześcijańscy / gdy nabożenstwem wzbudzeni bywają / mają ten zwyczaj / że miejsca święte meki Pánskiej obchodzić y nawiedzać zwykli / tak iáko tam po sobie idą: to iest: gdzie Pan Christus vstupa był biczowany: gdzie w ciemnicy siedział: gdzie ścátiego dzielono: gdzie krzyż S. Helena S. nálaźlá: gdzie Pána zelzywie wrgano: gdzie go do góry Kálwaria prowadzono: gdzie Christusa Pána vkrzyżowano: gdzie Ciało naswieťse Zbawiciela nášego pomázowano: gdzie grob iego iest święty: gdzie sie okazał Máriey Magdalenie: y tam gdzie sie vkaźal Błogosláwioney Pámmie mátuchnie swoey po zmartwychwstaniu: y inűe

miej-

mieysca święte. A obchodząc te mieysca /
 zwykli mawiać nabożne Hymny z Anti-
 phonami y z Collectami / ztąd wielka po-
 ciecha duszna odnośa / y odpusty wiel-
 kie. Otóż y to Bractwo Compassionis,
 ma wziąć przed sie róż nabożenstwo / ob-
 chodzić takowe mieysca święte / na kstat-
 tamentych mieysc Jeruzolimskich / z temiż
 Hymnami / Antiphonami y modlitwami /
 iakich tam używają. To wyjąwszy /
 że nie tym porządkiem iako w Jeruza-
 lem / ani też razem wszystkie mieysca / iako
 sie tu opisało / ale pewnych czasów y po-
 rządkiem innym. Jedne bowiem mieys-
 sca Paśsiety własnie służą na Post wiel-
 ki: drugie na obchód nabożenstwa on-
 dzie po Wielkiej nocy: trzecié na świętá
 Walezienia y Podniesienia Krzyża S.
 iako sie to niżej opisało / a w Czwartej
 części Sierzey y gruntowniey każdy sobie
 naydzie.

Co sie tedy tycze obchodzenia Proces-
 siet w Piątki Postu wielkiego / tedy tak

Bracia wiedzieć mają.

Naprzód dla obchodzenia y odprawo-
wania Nabożeństwa Meki Pánstiey
w piątce postné / mają Bracia obróc y
postánowić sobie w tymże Kościele S.
Franciská gdzie to Bráctwo iest / Oltar-
zów pewnych osm z Obrazami meki
pánstiey / iáko meká pánsta prowadzo-
na była : to iest :

Jeden Oltarz ma bydź z Obrazem
Ciemnice pánstiey / iáko w ciemnicy sie-
dział.

Drugi Oltarz po nim ma bydź z Ko-
lumną / ábo z słupem / iáko Pána Chri-
stusa biczowano.

Trzeci Oltarz / z Koronácią / z wycie-
niem / z zelzeniem pánstím.

Czwarty Oltarz / iáko Pan Christus
z krzyżem obciążony siedl ku górze Kal-
wária.

Piąty Oltarz / iáko páná ná górze Kal-
wária ukrzyżowano.

Szósty / iáko sáte pánstę dzielono.

Siodmy/iako z Krzyżá zdiawşy páná/ ciáto iego swięte pomázowano.

Osmy/iako go do grobu kładziono.

A te Oltarze ieden po drugim porządkie rozdzone bydz maia / według miysce do tego sposobnych. A maie Oltarze iuz zgotowane : tedy Bracia y siostry Compassionis, odprawiwşy Gradusie wtieczorne po Tiesporze w Káplicy Brackiey / maia w czas z Processiá z Naswietszym Sakramentem / przed ktorym dla wzcitwoşei / maia isdz siedm Braciey z lanemi swięcami / z Káplice tak wychodzić / iakoby czas znieść mogli / do odprawienia tézże Processiey : y wychodząc ku pierwszemu Oltarzowi / spiwac maia po Lacinie Hymne: a insy po Polsku sobie czytac moga / iako w czwartey części opisano stoi / aż do Oltarzá pierwszego Ciemnice pánskiey. Do ktorého przyszedşy / stając maia tamże przy Oltarzu / aż Sakramentem nayswietszym Káplan przydzie / y postawiwşy

go na tymże Oltarzu / piérowszã stãtiã /
 Antiphoney z Collectã tãmże odprãwié
 ma. Która odprãwiofszy / y benedictiã
 dawfszy / zãs do drugiego Oltarza sie pu-
 sćcié z drugã Hymnã / y tãkże odprãwo-
 wãc przy wszytkich Oltarzãch stãtię wszy-
 tkie osim / aż Processiã obéydzie do ostã-
 tniego Oltarza Wielkiego / przy którym /
 ma bydż ostãtniã osma stãtiã / iãko sie w
 Czwartey Cześci opisãto : y tãmże stãniã
 wszy Brãcia ábo Muzykã dopiéro Pãs-
 siã spiéwãc poczniã : y discipliny po dwã
 kroć tym sposobem brãc mãiz. Piérowszy
 raz / od tego mieyscã / kiedy spiéwãc be-
 dzã : Apprehendit ergo Pilatus Iesum ,
 tãk dlugo / aż znãã dzwónkiem do przestã-
 nia dãdza. Drugi raz od tego mieyscã :
 Et inclinato capite, emisit spiritum. Co
 odprãwiofszy / gdy iuż po Pãsstey bedzie /
 Kãptan Antiphone y z Collectã ostã-
 tniã zniówiofszy / Sãkrãmẽnt przena-
 sãwiofszy po przezegnãniu schowa. A tãk
 iuż tym sposobem y tym porzãdkiem
 wszy

wszystki Piątki Marcowe temi Processi-
ami odprawować mają / aż do samego
Kwietnego Piątku / gdzie Bracia
wiedzieć mają y Siostry / że za każdą ra-
zę przy każdej stacie y każdego Oltarza
pozyskują sobie odpustów dni czterdzie-
ści / iako sie przy odpustach opisało.

PROCESSIA WIELKO- czwartkowa.

Wielki czwartek gdy nadejdzie / tam
iuz o wybitaney wszystkie Bracia w
wozzech mają do Ogroyca / Kościoła
Panny Marii / rozmyślając sobie wszy-
tkę drogę Panską z Jeruzalem do O-
groyca / idź tym sposobem.

Naprzód Chorożew Bracka idź
ma / czarna z wmezeniem panskim.

Po chorożwi zaraz dwa Kalwarysto-
wie z trupimi głowami na lastkach.

Po nich par fiesć abo dziesięć / abo co
bydź może Bracię w wozzech.

Po tych Muzyka / iaka bydź może /

Króľaby Litánia śpiéwála / ábo Psálmy
z naboženstwem wielkim.

Po Muzyce trzy świeće lané.

Po świecách / Crucifer z vmeczeniem
pánstkim žalobnym.

Po vmeczeniu / Brácia para á para
áz do konca.

Miedzy temi jednáł wosytkami / májá
Regentowie chodzić / y rząd czynić / iáko
sie w powinnościách ich opísalo.

A tak tym y takim porządkiem wosy-
tkie y kózde Processie Bráckie odpra-
wowané bydz májá.

Gdy sie do Ogroyca przydzie / kletka
wosy z naboženstwem trzy Pacierze
zmówie : potym gdy dzwónkiem Re-
gent znác dá / pásdź krzyzem ná Ziemié /
y zmówie také po trzy Pacierze / ná pá-
miátke trzech modlitw Pánstkich. Po-
tym zás gdy dzwónkiem znówu znác dá
dzó / wstác y discipliny czynić / iáko Pan
Bóg komu naboženstwo do serca poda /
áz zás dzwónkiem znác dádzó / y przestác.

Gdzieby

Gdzieby też który bądź dla zimna / bądź dla słabego y niesposobnego zdrowia swego / dyscipliny czynić nie mógł / tedy na ten czas gdy iż duudzy czynić będą / krzyżem leżec ma. Discipline odprawioşy / zaś znowu krzyżem pászdz / y także trzy Pácie rze z mówić y zdrowych Marię tyle y Kredo. Albo wiec / krobymial / bądź Miserere mei Deus, bądź też inşe mo-
dlitwy do tego sposobne.

Gdzieby też Pászcia śpięwana przed ogroycem z upodobania Brackiego była / y czas był po temu / tedy w ten czas dyscipliny czynić mogą / iako czynić zwykli w kościele swoim w inşe piątce przy Pászciey.

Tamże na ten czas też proşić Pána Boga máią za Korone wszytkie / za Króla / za Pány / y za wszytkie / iako sie wysşey opisało w powinnościach.

To odprawioşy / gdy zaś dzwónkiem znać dadzą / z wczciwością powstać / y do domu sie w Processiey wrócić / y roze-

brawszy sie z saków / w pokoju sie rozisdz.

PROCESSIA IEROZO-
limska Wielkopiątkowa.

W Wielki Piątek zaśie / gdy nadę-
dzie / z sedzysy sie Bracia wшыscy we-
dlug godziny sobie naznaczoney / po
schowaniu Sakramentu naswietsego /
oblóksy sie w saki z pokora wielka / tym-
ze sposobem y tymze porządkiem / y z tē-
miż hymnami / Antiphony / Collectas
mi / iako po wшыtkie przeszle postne Pija-
tki odprawowali / obchodzie maia pro-
cessionaliter, bez Sakramentu / Koscio-
low osm / na to sobie obranych / odpra-
wunic też statia wшыtki / iako sie w insze
piątki Marcowe odprawowało. A nie
wádziloby / kiedyby sie Bracia na wшы-
tkie arma y insignia meki pánstiey zdo-
bydz mogli : żeby w ten czas idac w Pro-
cessiey / Bracia y sami tym lepiey rozmy-
slac mogli meke pánstla / y drugim lu-
dzióm pobudka tym wietsza byli do ro-

zmyślenia. W tę tedy Processię / w Ko-
żdym Kościele discipline czynić / y modli-
twy odprawować Bracia mają mieć
scu kożdemu według potrzeby służące.
O statnią zaśie ósmą statią y ostatnią di-
scipline czynić mają w własnym swym
Kościele przed grobem Ciała Pánstwie-
go. Gdzieżaraz Pánu Bogu podzięko-
wać pokornie mają / że ie posilał aż do
tąd. Spiewając one starożytną y zwy-
czayną Piosnkę / Tibi laus, tibi gloria, ic.
iako sie w Części czwartey opisało. W
ten czas też prosić mają / aby ta posługa
niegodna / y to trapienie ciała ich / bylo
przyjemné / y przysługa do pozyskania łá-
ski miłego Boga / ná odpuszczenie grzes-
chów ich własnych y wszystkiey Korony
Polstiey. A tu wiedzieć mają / że przy ko-
żdym Kościele pozyskują dni trzy stá.

To odprawiwszy rozisdz sie y rozebrać / á
żywot swój / y serce swoje tak sposabić /
iako by sie godnie Wielkanoc święta oda-
prawić mogła : á potym / aby sie Pána

Bogá

Bogá wiecéy nie obiążáto. A tu ná tym
mieyscu / Brácia wiedzieć máią / że od
Wielkiéy nocy aż do Bożego wstąpie-
nia / we dni Piątkowé nie bywáią odprá-
wowáné Gradusé wieczorné / dla octas-
wy chwalebniégo Smartwychwstánia y
w Niebo wstąpienia páńskiego : tylko
Misę zwyczajną ráno / y to bez Pásstiy.

PROCESSIÆ BRACKIE
Ierosolimskie, Po Wielkiéy nocy,
idąc ná Peregrinácią do Cze-
stochowéy, álbo do S.

Krzyża.

Ponieważ z Processiéy Ierosolim-
skiey zostáto ieszcze Kościółów kilka /
które w Jeruzalem obchodzone bywáią /
tu zaście w piątki postu wielkiego odprá-
wowáné bydz nie mogły. Přetoż Brás-
cia wszyscy Compassionis, wpatrzywszy
sobie czas naysposobnieyszy do peregrin-
náciéy / bądź do Czeſtochowéy / bądź do

s. Krzyż

S, Brzyja/tego porządku w drodze trzy-
mąc się maia / iaki sie tu tylko namiemil /
á w Części czwartey sierzey sie opisal.
Zgotowawszy sobie potrzeby wbytkie ná
droge ci wshysey / ktorym pan Bóg sercá
ná droge doda / postanowic sobie maia
dwoie miejsca w drodze / w ktorychby
Koscioly byly. Do ktorych przychodzac
ile do pierwszego spiewac maia Hymns/
iako sie Pan Christus po Zmartwych-
wstaniu / przenaswietlszey Pannie wlas-
zal: á wshedszy do Kosciola nabozen-
stwo swoje / Nsa wysluchawshy odpraw-
wic z Antiphony y z Collecta o tymze /
iako w czesci czwartey sie opisalo. To
odprawiwshy / zas sie w drodze puszcic. A
kazalnicy do drugiego miasteczka ábo
Kosciola przychodzac / druga Antipho-
ne o Marii Magdalenie spiewac / y
spiewajac tak do Kosciola wnidz: y
takze Nsa wysluchawshy odprawic An-
tiphony y Collecte / porym ostatnia dro-
ge odprawic. **Godzie Bracia y Siostry**

wie

wiedzieć mają / że na każdej świątce przy
stąpią sobie odpustów dni czterdzieści.

Tóż się rozumieć ma / idąc do S.
Krzyża: gdzie tymże sposobem Bracia
sobie postąpić mają / iako się tu wyżej
opisało.

Alle to też Bracia y Siostry wiedzieć
mają / że to na woleń ich dobrej / isdź na
te Peregrinacje opisane: Nie są to rze-
czy przymuszone: A ten porządek dla te-
go się tu opisuje / że gdzieby się kiedy wy-
brać chcieli / tedy aby sobie tak postepo-
wali / chcieli tych odpustów być uczest-
nikami / które są na te świątce nadane.

Gdzieby się jednak Braciey isdź nie
zdąło / tedy mogą czas sposobny do tego
wpatrzywşy w którą Niedziele Miesia-
czną Bractwa po Wielkiej nocy / byle tyl-
ko było przed światem Wależienią Krzy-
żá s. też świątce domá w swym Kościele
odprawować / naznaczywşy y postano-
wivşy tylko sobie dwa Ołtarza pierwsze /
ieden / iako się okazał Pannie przemaszowie

tfey / a drugi / iako sie wkazal Máriey
 Mágdalenie po swym Smartwychrosta
 niu. A Processia z naswietszym Sákrá-
 mentem odprawiac / po Tiesporze od
 práwie zaraz moga w worzech y te stá-
 tia z Hymnami / z Antiphonami y z Col-
 lectami. A tu inż Brácia y Siostry przy
 káždéy státiéy pozyskuią sobie dni czter-
 dziesci odpustu.

PROCESSIONE IEROSOL-
 Imskie Bráckie na Swiętá Nale-
 zienia y Podwyszenia
 Krzyżá S.

Gdy zaś nádeyda swiętá / wlasné brá-
 ckie / to iest / Nalezienia y Podwysze-
 nia Krzyżá s. które sie wyssey opisaly / te-
 dy tymże obyczaiem Brácia sposobić so-
 bie máią dwa oltarzá / ieden z obrazem
 Nalezienia Krzyżá s. drugi z obrazem s.
 Heleny / y tamże przy nich rýże sposobem /
 gdy Processia z naswietszy Sákrámen-
 tem póydzie / odprawowác Brácia máią

w worzech

wozzech státiá swoié z Hymnami / z Antiphonami y z Collectami / iáko sie niżej w części czwartéy opisało. Tu bowiem tymże sposobem / wysspowiedawšy sie / y Sákráment naswietšy przyiawšy / przy kóždém státiéy dostepniá odpustu siedm lat y tyle Kwádrágen.

A tu ná tym mieyscu / Bráćia máia wiedzieć / że wychodząc z Káplice z Processiá y z naswietšym Sákrámentem do Oltarzá piérszégó Nalezienia Krzyžá s. żadnego Krzyžá przed sobą nie máia. Ale Krzyž Bráćki goły bez vmeczzenia Pánstiego / sam ma bydź postáwiony v Oltarza Nalezienia Krzyžá S. y tam ma stać / áž Bráćia z Processiá y z Sákrámentem naswietšym do tego Oltarzá z Káplice przyda : Gdzie Hymne / Antiphone y Collecte odprawiwšy / Káplan wziawšy Krzyž od Oltarzá / odda go Bráćtwu : á dwá Bráćia stáršy przystápiwšy wezmá on Krzyž z naboženstwem / y dopiéro go nieść poczna przed

Bráćia

Bráćia zwykłym obyczáiem / áž do drugiego oltarzá Heleny s. gdzie tákże idąc / odpráwiác máią Hymne / á v oltarzá Antiphone y z Collecta konczyć będą ostatek Processiëy bez Pássiëy / którey ná ten czas spiewác nie trzebá. Tóž sie rozumieć ma y na Podniesienie Krzyžá s. Oltarz tylko Podniesieniem Krzyžá w obrazie odmieniwszy.

PROCESSIÆ NA DZIEN Božého Ciála.

Zmże sposobem w wozach y tymże porządkiem / iedno iuž bez disciplin / tylko z świecámi wszyscy prowadzić Sáákráment przenaswieszsy Ciála Pánstkiego od Kościola swego Bráćia máią z Muzyką swoią / która w ten czas ma byđz wesola / nie žalosna. Tóž czynić máią y w octave Ciála Božého.

PROCESSIÆ NA SUP- plicátiách.

L

Kiedy

A Jedytęż iaktie Supplicatix od Ko-
ściola nakazę / tedy tegoż porządku
co w Wielki czwartek trzymać sie mają /
tylko ad intentionem supplicatix / iako
Oyciec Praefect nauczę / abo iako sie ni-
żej w części Czwartey opisało.

PROCESSIAE MIE- sieczné.

A Jesieczne Processiae na każdę Wie-
dziele czwartę / tylko okolo Kościo-
ła z Sakramentem przenaswietnym od-
prawowane bydy mają bez worow y bez
disciplin / iako sie wysszey w powinno-
ściach / y pod titulem Nabozenstwa
Miesiecznego opisało.

KAZNODZIEIA BRACKI.

A Kaznodziei też wiele zależy / y wie-
le kazani odprawować trzeba : Otóż
też Bracia Ordinariusza Conwentckie-
go mogą mieć za swego własnego. A w
piątki postne używać mają znacznych iak

fich y godnych Káplanow / bądź Jch
 M. X. Kánonikow Krákowstkich / bądź z
 Akádemiey Theologow / którzyby w Ká
 zaniu byli biegli / bądź z inszych Sakonni
 kow ludzi godnych / iáko sie po te przesté
 lata zachowywáło. Ordináriusowi ied
 náł Salariū pewné wedlug vmowy spól
 néy pánow stárszych záwsze dawáne ma
 bydź. Ná nim bowiem wiele zależy /
 áby Bráctwo zálecał y promowował zá
 wśe / áby kazani pilnował / Brácia y Sio
 stry czesto do wytkonywania powinności
 Bractkich vpominal : A kiedy schadzki
 iákie bydź máią / áby z Ambony Brácię
 znác dawal : zwlaszczá o generálnych / ták
 że y nabozenstwach wszytkich : tákże ie
 sliżby kiedy iálmuzny iákiey znácznéy / dla
 więźniá iákiego / ábo Brátá potrzebne
 go bylo potrzebá / áby zálecał.

KANTOR.

Kantor téż dla Graduśow piatko
 wych : gđż ieby Oyciec Praefect do

tego nie byl sposobny / y dla odprawowa
 nia Mszey festis solennioribus Brá-
 ckich / także y dla Processiy wyszey opi-
 sanych / aby tym z wietszym nabożeń-
 stwem y wálnie z muzyką instrumental-
 ną / która on opátrować y obmysláwac
 ma: okróm Organisty / którego Brácia
 opátrować máia: chwalá Boża odpra-
 wowána byla / ma mieć od Bráciey zá-
 námowa y postanowieniem spólnym /
 także Salarium swoié pewné kwártalne.

OFFERTY.

NLe iż te wszystkie rzeczy wyszey opisá-
 né / potrzebuia y nakládu y strzynki
 samózystey: Otóz téz Brácia y Siostry
 wszystkie / máiac wzgląd naprzód ná sie /
 aby sie każdy Jalmuzná przy modlitwie
 dokupował Królestwa niebieskiego / po-
 tym aby téz miał baczenie ná potrzeby y
 wydatki Bráctwa tego / iáko ná Wycá
 Praefectá / ná Káplaná Bráckiego / ná
 Káznodzieie / ná Kántorá / ná Orgáni-

ste /

ste/ ná ochedostwo dla chwały Bożej /
oltrarzowi słužące / ná popráwe Káplice
Bráctiey/ ná základanie Bráctiey y siostr
vbogich / ná pogrzeby y obchody ich / ná
opátrowanie y ná lekárstwá wieźniów /
ná wykupowanie y wyzwolenie w Wiel
ki Piátek wieźniá iedného / ná leytuchy y
przescierádlá dla umártych / ná świece /
lámpy / y inšé do Káplice Bráctiey po
trzeby / májá y beda powinni ná každéy
Mšey Bráctiey Piátkowéy / Miesie
cznéy / y w Swietá woczyste Bráctie / w
dzień Nalezienia y Podniesienia Krzy
ža s. ná dzień Fráncišká s. Stigmatum,
y ná každéy žalomšey Bráctiey / która be
dzie w Káplicy Bráctiey / isdž ná Offer
te / y wložyc to co czyjá dobra wola be
dzie. Pan Bóg odplátá wieczná będzie.
Tych Offert má ieden z Bráctiey / ná to
wysádzony pilnowác / y po Mšey každéy
przy stáršych y Pisárzu policzyrosy / y w
Kieistré wpisawsy / do strzynki wložyc y
schowác.

KOLLECTY, IALMV- żny, y Legatá.

Dziś Kollecty / Jalmużny / y Legatá /
któreby iedno od wpisowánia / ábo
ná schadzákách / ábo z skrzynki kosciele-
néy / ábo z kąd inąd do Bráctwa przycho-
dziły / ábo Bráctwu legowáné byly /
tymże sposobem iáko y Offerty / wiernie
policzone / w Reiestr wpisowáné / y do
skrzynki Bráckiey chowáné bydź máią.
A háfowác nimi żaden nie ma / tylko pán-
nowie stárşy / zá wiadomościá Superin-
tendentá ábo Praefectá / iáko sie wysşey
w powinności ósiney pánów Consilia-
rzów opisálo : á potym tego wszytkiego
liczbe Bráckiey wszytkiey ná kóždé pulcro-
ká wczynić / iáko wysşey stoi. A iesliżby
przyşlo czego právem dochodzić / tedy
z Bráckiey skrzynki kóşt ná to isdź ma.

SKRZYNKI BRACKIE.

Skrzynká Brácka iedná bydź ma

Stárs

Stárbowa / w której Przywileie Bráckie / A Sta, y Reiestrá wšytkié / y piemiá dze Bráckie wšytkié támže wkládáné y pilnie chowáné bydž máig / pod cztermi kluczmi / iáko sie w powinności osméy Pánów Consiliarzów opisálo. A tá zá wše ná každéy Schadzce ma bywác / ná stole Bráckim / kiedy zásiéda v stole.

Druga skryznka bydž ma / ábo w Košciele wielkim / ábo przy Káplicy Bráckéy g dzie ná pewnym mieyscu do mu ru przykowána / pod třemi kluczmi do bze wárowna / dla Collect Bráckich / y Sióstr / ktoré pospolicie Jálmuzne zwoz kly klásc / z téy miáry / že albo ná O ffercie Bráckéy nie byly / ábo též časów inšych Jálmuzny žádnéy nie dály / ábo též z mi losci swéy dla potreby wydatków Brá ckich / ktoré sie wysšéy pod titulem / Col lecty y Jálmuzny / opisály. A tá skryznka ma bydž otwierána / ná každá Miesie czná schadzke / od dwu staršych y Pisá rza / wziáwšy klucze z skryznki Bráckéy

skarbowey / w której te klucze chowane
 bydź mają. A te pieniądze zliczywszy przy
 Braciey na schadzce / y w Rejestr wpi-
 sawszy / co sie ná który Miesiąc z nię w-
 zmie / do skrzynki skarbowey wlozyc y
 schowac : abo iesli zaraz potrzeba / we-
 dlug potrzeby wydac y wpisac.

Trzecia skrzynka abo puska ma bydź
 nie wielka przy Pisarzu / dla kładzenia w
 nie Jalmuzn / od wpisowania Sióstr abo
 Braciey w Kosciole na Tiesporze /
 iako sie wyssey przy powinnościach Pi-
 sarsza opisalo / w powinności wtorey y
 trzeciey.

Króm tych skrzynek pieniężnych / trze-
 ba / aby byla insha skrzynia wielka / albo
 sasa / dla chowania Apparatów Brac-
 ckich Oltarzowi sluzacych : takze y dla
 Kielichow y Krzyzow Brackich / iako sie
 takze w powinności piątey Pánów Con-
 siliarzow wspomniato.

ACTA Y KSIĘGI BRACKIE

ACTA Brackie/ mają być od Pi-
 sárzã Brackiego z wielką pilnos-
 ścią/ o chedoźnie/ wiernie/ quàm corre-
 ctissimè, & quàm secretissimè spisowa-
 ne: tak żeby nikt o nich niewiedział/ tyl-
 ko sam Superintendent/ y Starszy swiet-
 cy. A mają być czwory: Jedne/ w któ-
 rychby były wpisowane wszystkie fundas-
 tia/ sprawy/ poszeptki/ listy/ odpisy/ przy-
 wileie/ schadzki/ stanowienia/ odmiany/
 spory/ y insze wszelakie rzeczy potoczne/
 iawne y tajemne/ Językiem Polskim dla
 Braciey: y w któreby z Rapturarzã o-
 chedoźnie/ ad mundum, wszystko quàm
 fidelissimè, przepisowano było: które za-
 wsze w skrzynce starbowey leżec mają.
 A wymowane być nie mają: aż tydzień
 przed generalną Schadzką półroczną
 przy starszych. Z których ieden starszy abo
 dwa wziawszy je, oddać abo odnieśc je ma-
 ją do Superintendentã/ y temu je odda

wſzy / proſić aby przy ſobie / albo przy wi-
 dzu ſwoim dopuſcił Piſarzowi z Kaptu-
 rarszą rzeczy ſtánowioné w nie wpifo-
 wać. A ſkoroby iuż wſzytko wpifano by-
 lo / aby ie záſie / tenże Superintendent /
 poſlawſzy po tánte ſtárſze piérwſé / kró-
 tzy mu ie piérwéy odnieſli / im ie oddał /
 albo náwet y ſam / gódieby nie był zátru-
 dniony z ſobą odnieſć / y przy ſobie do
 ſtrzyntki Bráctwéy záſ wlożyć y zámknąć
 kaſal. Obligowawſzy Piſarszą Sub con-
 ſcientia , aby tego żadnému nie powiá-
 dał / co ſie w nie wpife / albo co w nich
 ſtoi : wiele bowiém ná Actách zależy.

Máia téż bydż y drugié kſięgi oſſo-
 bne / w króie Brácia y Sioſtry wpifo-
 wáne bydż máia : A te iuż Piſarzowi po-
 wierzone bydż mogą do domu / aby wſzy
 tki pilnie y chedogo wpifował / á wpifa-
 wſzy záſ ná ſchadzce ie oddał.

Máia téż bydż y trzecie kſięgi / dla
 Percept / Kollect / Jálmuzn / Legat. ic.
 Tákże y Czwarté dla Expensy / aby ſie

wſzytko

wszystko wiernie z Rapturarzów wpisowało. Czego już Pánowie starszy doglądać sami mają / iáko sie przy powinnościách Pisárskich opisało. Czego wszystkiego już początek iest uczyniony / y do Bráctwa podány : byle rytko nápotym tego pilnie strzeżono / áby sie od tego podánego sposobu nieodstepowało / y tak we wszystkim postępowało.

PIECZEC BRACKA.

Sza Fundowania Bractwo Cōpassionis indziéy / według tego / iáko Krákowskié Bráctwo Arcybráctwem ná to iest fundowane / także y dla listów generálnych / ma byđz Pieczęć iedná Brácka własna generálna : Na której ma byđz wyryta Błogosławiona Pánna pod Krzyżem siedząca / á ona piástuje Syná swego martwego ná łonie / á pod nią ma byđz Herb máluczi Je^o M. X. Fundatora Bráctwa tego ten.
 †c Napis zaśie wkoło ten ma byđz :

A R C H I -

ARCHICONFRATERNITAS COM-
PASSIONIS IESV CHRISTI ET B.
V. M. CRAC.

A ta Pieczęć ma zároveň bywać w strzy-
ni Skarbowej/ przy Przywilejach: y nie
brać iey zamtąd/ ażby potrzeba była iak-
ka do Przywileiu / ábo do listu iakiego
generalnego od Bráciey wszytkiej: kro-
ry zápieczętowaosy / zaraz zaś włożyć
y schować.

STANIE V KOSCIOLA.

Gdyliby też kiedy potrzeba iaka przy-
spadła / na iakiego więźniá chorego /
ábo też ondzie na Wielki Piątek / dla wy-
zwolenia więźniá iednego / ábo wiec na
záłożenie Brátá iakiego czlowieká do-
brego prosić / tak żeby nie wystátczyła
strzynka Brácka na to / tedy K. Praefect
porozumiaosy sie z stáršymi / ma nazná-
czyć dwu Bráciey / ábo ile potrzeba wla-
že / którzyby w worách stali przy Koscie-
lech / gdzie im Oyciec Praefect naznáczy /

y Jalmużny ná nie prosili. A Bracia z tego wymawiać sie nie mają: gdyż y posłuszeństwo ku starszym / y miłość ku bliźniemu / iako sie w powinnościach z mełki Pánstkiej wyietych wywiodło / aby go ratowali / to ná nich wyciąga.

Tego iednak pilnować mają / aby Kaznodzicie ná kazálnicy ie zalecali / y znać dali / że tacy á tacy / ná to á ná to / nie miánuiąc ossoby / dla której sie tá ialmużná vpraśa / v dzwi kościelnych stoia.

NA WIEDZANIA WIE- źniów *Qwartálne.*

W Jedy inszemi uczynkami pobożnymi / któremi to Bractwo / według powinności swej / znać miłości ku bliźniemu nie tylko pokazać / ale y rzecz sama wykonywać sobie postanowilo / pamiętając ná powinność miedzy powinnościami od Oycá S. podaną iedną / aby wieźnie nawiedzali / y Jalmużnami ie opatrowali / y pociecha iaka y rada cie

byli

byli y ratowali / mimo dni Miesięczné /
 o których sie pisało w powinności siód-
 mney pod tytułem Infirmaryów / mają
 y powinni będą Pánowie starszy z Pány
 Infirmaryni y z Oycem Praefectem /
 abo z inszym Káplanem od Oycá Prae-
 fectá naznaczonym / ná kozdy Quartal /
 dzień sobie pewny wpatrzywszy / y we-
 ścié wolné / iesli bydź może od urzedu
 ziednarowy / nawiedzić wszytkié wieźnie :
 y naprzód omowywszy y ochedozywszy wszy-
 tkié / y darowy / iesliby kto tego potrzebo-
 wał / Kosule nową abo suknią / iesliby tak
 wiele szczyntá Bracká wystátczyłá / przy-
 wiesdź wszytkich do Spowiedzi / do
 struchy / y do Stolu Pánstkiego. Gdzie
 ná ten czas urzedu prosić / aby iesliż nie
 wszytkim / przynamniéy tym którymby sie
 zysdź mogło (pod strážą iedną) dopu-
 scili / do iakiéy izby / abo mieyscá iakiégo /
 ná to / dla wczciwosci naswietšego Sá-
 kramentu wonisdź / aby tam y slowem
 Pánstkim od Káplana Brackiego / y Sá-

krámentem naswíetszym dusze swoe po-
sílic mogli. Potym / iesliż bydź może /
támże / ábo gdzie sie naylepiéy wzedowi
bedzie zdáto / obiad im dáć / áby wśyscy
wespóleć iedli / ábo wiec dawśy kázde-
mu więźniowi to co iemu należy / w na-
czyniu iákim / y Játmużne do tego we-
dlug przemożenia / y obroć duchowny
ná pócieche ciérpliwosći swietéy / poże-
gnác ie y odisdź / z taką iedną ochroną /
áby suspítia żadna ná Bráctwie nie zo-
stála / y co nieprzyystoynégo.

Gdzie iedną y to przypómniec niewá-
dźi / dla lepszey przestrogi Bráctiéy / áby
ci wśyscy / ktorzy dla nawiedzenia tych
więźniów vbogich przysfli / ábo co z sobą
dla posílenia ich przynieśli / ábo inśy lu-
dzie dobzy przysłali / to wiedźieli / że tam
nie przysfli sobie gwóli / żeby sámí siebie
czestowác mieli / tylko áby vbogie wie-
źnie ciészylí / rátowali / y oné opátrzyli.
Przetóž to / co sie dla nich przyniešie / te-
go sámí namniéy záżywác nie máią / ále

wszystko między więźnie rozdać: a jeśli
 co zbedzie/ to im zostawić: ponieważ są
 mi domy swe własne od tego mają /
 gdzie sie czestować według wolej swej
 mogą / iako chcą y kiedy chcą / czego już
 więźnie nie mają. Inaczej bowiem /
 gdzieby sie kto z Jalmużną vbogich
 czestować chciał / jużby vyme wielką y
 vbogim czynił y samby za to odpustu za-
 dnego nie odniósł: owsemby winien
 do nagrody y pokuty. Gdzieby sie też
 tych obiadów czynić nie zeszło / albo sie
 wżedowi nie zdało / tedy to Jalmużną
 świętą odprawić. Wszakże iednak Bracia
 staranie pilne czynić mają / aby sie
 we wszystkim / iako sie opisało / vbogim
 dogodzić mogło: vżywszy Kiedza Ká-
 znodzieie / w Niedziele y w Piątek vprze-
 dzáigcy / aby te visite więźniów vbo-
 gich / Bracka z Ambony ludzióm / in
 amplissima forma zálécil / prosząc / aby
 sie do téy Jalmużny Brackéy / y sami
 z szodrobliwéy ręki swéy / czym kto mo-

że/ przyłożyli/ y z Bracia zarowno/ iesli
by sie komu zdało/ wieznie wisitowali.

WYZWOLENIE WIE- źnia na Wielki Piątek.

Pamietając też toż Bractwo na po-
winność iedenastą z meli Pańskiej
wyietą: gdzie Pan Christus na Krzyżu
wisząc/ łotrą prawego wyrwać raczył z
potepienia wiecznego/ y życząc sobie te-
go/ aby tenże Pan w godzinie śmierci
tegoż brata wyrwać łaskawie raczył/
iego dusze z więzienia ciężkiego/ ciała te-
go/ y z potepienia wiecznego/ ponie-
waż przyieli te powinność na sie dobro-
wolnie y chętlwie/ aby na każdy wielki
Piątek/ wpatrzywszy sobie iakięgo wie-
źnia od czasu nie małego więzieniem w
ciążonęgo/ któryby z przygody iakiey abo
z nieszczęścia był więziony/ y byłby ogo-
locony w przyjaciela/ a byłaby nadzieia
wyścia/ gdyby ratunek iaki y pomoc
skąd była/ a żeby y Bogu/ y ludziom/ y

sobie mógł bydy ieszcze pożyteczen : otóż
 staranie iakoby nawietſe bydy mogło
 czynić máig v vyzedu / y v tych / v które-
 goby w mocy on wiezien byl / aby byl z
 wteżenia wyzwolony y wypuszczony : A
 w tym nawietſa piaca y staranie bydy
 ma Pánów Starſzych / y Infirmarzów /
 żadney ſlawy / ani pochwały ſwietekiey
 w tym nie vpátruiać / tylko ſame miłość
 powinna ku bliźniemu / á chwale Boży
 wyſſeý pomieniona. A ſkoro go wy-
 zwola : máig go prowadzić z Proceſſia
 do Káplice / gdzie ádmonitię X. Pra-
 fect do niego uczynić ma / rozważiać
 mu / ná iákim terminie byl / y iáko ieſt
 wyzwolony / aby zá to Pánu Bogu dzie-
 kował / á potym wiecéy nie grzeſyl. A
 nákazác mu / aby y do Spowiedſi ſedl /
 y do Stolu Pánſkiego przyſtápit. Po-
 tym / chceſi Bráctrou bydy pomocnym /
 y wpifać ſie / to ná roſley iego / gdyſ ſie
 to nie tym wzgledem czynilo. Imie ie-
 dnáť iego y prezwiſko / y zkázdby byl / y co

zacz/kiedy w Acta Brackie wpisać Pi-
sarz ma dostatecznie.

ZALOMSZE ZA BRA- cią zmarłą y Siostry.

Ponieważ też to miłość Chrześciań-
ska / a tym więcej Braterska z sob-
nieście / abyśmy nie tylko za żywe / ale też y
za umarłe Pána Boga prosili. A oso-
bliwie pomniąc ná Artykul ostatni po-
winności wysszey opisanej / że Bracia y
Siostry powinni Brata y Siostrę do
grobu doprowadzić / daleko więcej po-
winni y za dusze ich Pána Boga prosić:
Otoż naprzód / skoro dadzą znać do Wy-
cá Prafectá / ábo do którego Stárszego /
o umarłym Bracie ábo Siostrze / zaraz
nie mieškając / ma bydź Żalomśa czytá-
na za dusze in Oratorio, przy Oltarzu ná
to od Wycá S. Clemensá osinego wprzy-
wileiowanym / gdzie sie za każdą Nfsz
dusá iedná z Cyscu wyzwala: á przy po-
grzebie Pacierzy pieć y tyle Zdrowych

Maryi / każdy Brat y Siostra zmówić
 maia / iako sie w powinności Pánów
 Infirmaryów / niżej pod Tytułem / Po-
 grzeby Bráckie / opisało. Otkrom zádu-
 snych / które iuz Brácia zwykli zdawná
 odprawowác.

Osobno záste maia bydz dwoie gené-
 ralné naboženstwa Bráckie / zá dupe zó-
 marlych Bráckiey y Siostry: Jedno názá-
 iutrz ábo trzeciég dnia / po Swiecie Na-
 lezenia Krzyzá s. Drugie tázže názáiutrz /
 ábo trzeciého dnia / po Podniesieniu
 Krzyzá s. tym sposobem.

Brácia wšyscy zšedšy sie ráno do O-
 ratorium, ábo Káplice Bráckiey / ná pe-
 wną godzine / odprawowác sámi maia
 Officium czytáné zá umarlé w wozzech.
 Po Officium iesli čas zniésie / Kazánie
 ná ktorým wšyscy Brácia y Siostry z
 Reiestru miánowani bydz maia. Po Ka-
 zaniu Mša spiewána zá umarlé bydz
 ma. A ná tym naboženstwie bywác táz-
 že maia wšyscy Brácia y Siostry / pro-

szac Pána Boga za duše zmártych Brá-
 cię y Siostr / iáko komu Pan Bóg do-
 życzy naboženstwa. A któzyby též czytác
 nie umieli / tedy koždy y každá powinni
 zmówić po piáci Pacierzách / y po piáci
 Zdrowych Máriy y iedno Kredo. Co sie
 též rozumieć ma przy inszych nabožen-
 stwách Brackich / o rychże ludziách / k-
 tózy czytác nie umieia / aby przy každym
 naboženstwie po piáci Pacierzách y piá-
 ci Zdrowych Máriy mawiali / abo Ko-
 ronke Błogosławioney Panny któzy u-
 mieia

**ZALOMSZE ABO PA-
 miątka wieczna zá Fundáto-
 rá Bráctwa tego.**

Sie též godzi wdzięcznością oddá-
 wác / wspelákie wzięcie dobrodziej-
 stwa / y ná nie pámietác. Ná Funda-
 torá zásié Bráctwa tego Je^o M. X.
 Marcína Szyszkowskię / Biskupa Pło-
 ckiego / iż wietšęgo dobrodzieia Brá-

ctwo to Compassionis, bądź w Krákos-
 wie / bądź indziej po Koronie / temi czas-
 sy / ábo in posterum założoné y fundos-
 wáné / mieć nie może áni ma: Przeróż-
 nie tylko brácia y siostry wszystkie Arcy-
 bráctwa Cōpassionis Krákowstkiego /
 ále też y inšé wszystkie Bráctwa tegoż J-
 miénia po wszystkiey Koronie Polskiej /
 máią y będą powinné / skoro sie dowie-
 dza o śmierci Fundatora swego miano-
 wánego / Je^o M. X. Marcina Szyfko-
 wstkiego / Biskupa Plockiego (któremu
 day Pánie Boże ieszcze długie y szczęśliwe
 w lásce swéy świętég / zdrowie y z nami
 pomieśkáníe) tak z razu / nie mieśkáiąc /
 Oyciec Praefect namowe uczyniwszy z
 Pány starszymi / ábo y z Brácią wszystk-
 dzien pewny sobie náznacza / którego by
 obchód za dusze zmarłego Fundatora
 swego obyśdż y odpráwić mieli. Na któ-
 ry zszedşy sie wszyscy do Oratorium ábo
 Kaplice swéy rano / naprzód Officium
 czytáné za umárle wszystko odpráwić brá-

cia máig w wozech. Po Officium, Kázanie o umárlych / z zálecciem duše Fundatora: po Kázaniu Mša spiewána žalobna: Po Mšey discipliny zá duše iego wšyscy czynić máig / iáko sie z Oycem Praefectem námówig / przy Salve Regina, y przy Collectcie. A to czynić máig Brácia nie mieszkáig / skoro do wiadomości ich przyjdzie o smierci iego. Bialeglowy zá sie / ktoré disciplin czynić / ábo Officium odprawowác nie mogą / máig zmówić po dwie Koronce Pánný Máriaey zá duše iego / á drugie co prossié po piáci Pacierzách / y ryleš Zdrowych Mária y Kredo.

W rok zá sie potym obchodząc Anniwersarz tegóž dnia / tóž własnje Officiu, iáko sie tu opisáto / y z discipliną / Bráctwá wšytkie powinny beda odprawowác. A tak ná každý rok po wšytkie wiesli / póti Bráctwá te w Koronie tewác beda / ná wiecznâ pamiatke to Officiu, zá duše Fundatora swego odprawowác

beda zároveň. A Oyciec Praefect / y sami staršy / a ossobliwie Infirmarze / dogladac y pilnowac tego maia z milošci y powinnošci Bractey / nad inše powinnošey.

Tím iednak piérwšy Anniversarz w Rok przydzie : tedy pzeie Bractwa rošytke / na koždy Miesiac / pzez rošy / teł piérwšy rok / po smierci Fundatora swego / po Niedzieli Miesieczney / dzień sobie vpátrzyrošy / maia miec Mše w Kaplicy bractey przy Oltarzu vpzywile iowanym / za duše tego. A te Mše maia trwac pzez cały rok / až do Anniversarza / po ktorym už vstac maia / tylko sami Anniversarz zostac ma czašy wiecznemi / iako to sie wyššey opisalo. Wyizrošyby sam Fundator / iako ma wola y na te Mše Miesieczne Funduš iaki uczynil / tedyby už przynamniey Arcybractwo Krakowškie samo powinno bylo te Mše Miesieczne odprawowac : podlug Ordinaciy ktora ma wola Fundator uczynic.

ZALOMSZE ZA DO- brodzieie inšé Bráctwá tego.

Gdzieby sie též w tym Bráctwie ná-
lazl iáki dobrodzíey znáczny / Ktorzyby
co dobrého á znáczného temu Bráctwu
uczynil : tedy według dobrodzíeystwa vs-
czynioného / Brácia wšyscy powinni be-
da / ad intentionem dobrodzíetá oného /
namowe státecznyá uczyniwszy postáno-
wie bádž Officium iákie Quártálné /
bádž Anniuersarz / bádž Kolleoty iákie
przy inšych Mšách žalobnych / bádž zá-
lécenie de nomine ná kazáníu / gdy Of-
ficium y Mše zá Bráctá y sístry zmar-
te odprawowác bedzie / iáko sie wyššey
míanowálo / ábo co tákého rovného /
coby xquiuálens bylo dobrodzíeystwu
onemu : bádž to do pewného času / bádž
y wiecznie. Slušna bowiem y przystoy-
na mieć pámiátke dobrodzíetow swo-
ich / y wdzięcznošciá według možitosci
im ie oddawác.

POGRZEBY BRACKIE.

NA pogrzeby Brata którego albo siostry / powinni Bracia wszyscy w wozech iść / y do grobu z weźciwością do prowadzić / y po pięci Pacierzach y tyle Zdrowych Maryi y Kredo zmówić / prosiąc Pana Boga za duszę. A jeśli który Brat albo Siostra dobrze będzie zasłużył Bractwu / bądź rządowi / bądź pełnowaniem urzędu swego / bądź daniem albo czym innym / tedy Ojciec Praefect / namowe z Starszymi uczyniwszy / postanowi co osobnego za duszę jego / bądź to Msza iedna / albo dwie / albo trzy przy oltarzu wprzywilejowanym : bądź Tricesime / bądź Kollekte iaka przy innych Mszach / bądź też Pacierzy kilka do kilku Tydzieł / przy Tabożenstwach innych / albo Koronki Panny Maryi / albo też Jalmuzne iaka.

A jeśli by też który Brat albo Siostra byli tak wboży / żeby sobie nie mieli za co

pogrzebu

pogrzebu sprawić: tedy z brackiey skrzynki to opatrzyć / wywiedziawszy sie statecznie o iego niedostarku. Przeróż też y leytuch / y przesćieradło / y świeće własne Brackie bydź mają: o których Zakristiani zawiądować / wydawać y ząs ie chować mają.

**PRZESTROGA DO IN-
szych Bractw tegoż Imienia,
po Koronie Polskiéy.**

Tę tedy powinności y porządku Arcybiactwa Compassionis Iesu Christi, & B. M. V. w Krakowie: których sie trzymać / y według których wszystko sprawować mają Bracia wsiyscy y Siostry Arcybiactwa tego swietego. Jedno / iż króm tego Arcybiactwa Krakowskiego / są też po Koronie Polskiéy Bractwa tegoż Imienia durgie / z tegoż Arcybiactwa fundowane / y da Pan Bóg co dzień to wiecéy ich iesze przybywać będzie: Ocoż te wszystkie Bractwa tegoż Imienia

mienia wiedzieć mają / że ztąd fundatiaz,
 powód / y porządek wszytek wziąć / y tym
 woląśnie postępiem / rząd swego Brac-
 ctwa prowadzić mają / iesliżby do tego
 wszytkiego tak doskonałe / albo ieszcze do-
 skonaley przysdż mogli: o co sie / ile bydż
 może / wszytkie starać pilno mają. Gdzie
 by iednak / ile na małych Miasteczkach /
 do tęg doskonałości przysdż nie mogły:
 tedy wolno im / według miejsca / według
 osob / według dostátku / ztąd wiec y w
 mnieyszye / czego by dowiesdż nie mogły:
 byle tylko fundamensu tego y porządku
 pilnie sie trzymaly. A gdzieby w czym ta-
 dy potrzebowały: tedy aby sie Arcybrac-
 ctwa Krakowskiego dokładaly / aby ro-
 znicá iaka w czym nie byla. Jakoż y te-
 mu gwóli / wiedzieć Bractwa wszytki
 mają / że co trzy lata da Pan Bóg ieden
 z Arcybractwa Krakowskiego / wysyła-
 ny bedzie po wszytkiey Polsce / do wszy-
 tkich tego Imienia Bractw / visitując
 ie / y przypatrując sie porządkom wszy-

tkim/aby w czym różności nie bylo. A ie
sliby w czym popiáwoy potrzebá bylo /
aby popiáwoá byla : co ile rzecz sámá ská-
znie bárzo potrzebna y pożyteczna be-
dzie. Tými czasy iednáł / to co sie podá-
lo/ niech z lástką przymg/ á Pánu Bogu
niech dziekuia/ á zá Je^o III. X. Funda-
torá/ zá stáršé Arcybriáctwá tego/ któzy
obmyslawáia dobro y poćiechy dušné/ y
ćielešné Bráctwóm wšytkim : y zá te /
któzy powodem są do rzádu dobrého /
niech Pána Boga pilnie prosz / á sámi
w cnotách swietych/ y w miłóšci ku Bo-
gu/ y ku bližniemu/ niech sie ćwiczo
y w lásce Božey pomna-
žáia. **AMEN.**

Bráctwá COMPASSIONIS,

Cieść Trzecia.

O GRADUSZACH PJa-
tkowego nabozenstwa / o Hymnách /
Antiphonách y Collectách Pro-
cessiy Jerozolimskich y
Supplicatiy.

PORZÁDEK ODPRA-
nowánia Grádusów pię-
tnastu: w Piątki
roczné.

S Gromádzemi Bráćia do Ká-
plice ábo Oratorium, rospalis
w sby dwie świecy ná Oltarzu /
wedle obrázá meki Pánstkiey /
zmowic máia / Oycze náš / y Zdrowe
Mária. Potym Oyciec Duchowny ná
to wysádzony / Pleknawszy przed Oltar-
zem tzece glosem.

Fratres

FRatres, præparate corda vestra Domino; conscientias vestras sollicitè discutiendo, peccata commissa, cum lachrymis recogitando: humili quæ contritione veniam à Domino petendo, spiritum ab omnibus mundi curis segregatum, pura intentione ad Dominum dirigendo. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Ozelszy / zámilczec troche ma Oycie Duchowny: A Brácia tym czásem czynic máiz cicho rozbieranie sumnień swego: aż Stárszy da znák / tedy záz Oycie Duchowny rzecze:

O R E M V S

Dulcissime & piissime Domine Iesu Christe, qui vulneratus es propter iniquitates no-

stras

stras, attritus es propter scelera nostra, vt amarissimæ passionis tuæ liuore sanaremur: præsta nobis famulis tuis, ante Maiestatem tuam prostratis, humiliter veniam petentibus, peccatorum omnium quæ perpetrauimus, remissionem. Imprime cordibus nostris tuæ sanctissimæ passionis memoriã, vt eam præ oculis die, noctuque semper habeamus, & compatiendo & patiendo efficaciter imitemur, quatenus doloris tui participes, etiam cœlestis cōsolationis, possimus esse confortes. Qui viuis & regnas in secula seculorum. Amen.

Po téy modlitwie zaráz drugie dwie
swięce rozpaliwszy / dwa 3 Braciey po

Elekns

Eleknowszy przed Oltarzem / mówić má-
ią porządkiem te wiersze stopniów pie-
tnásćie niżej położoné. A dudy Brá-
cia kłeczacy niech odpowiedáią: Misere-
re mei Domine. & c. biąc sie w piersi.
A zá každym stopniem rozmyślanie czy-
nić máią iákie o tym / co sie mówiło w
Wierszyku / ábo niech mówią Pacierz /
y Zdrowe Máriá. zc.

I. Gradus.

V. IESV dulcissime, in hor-
to moestus: Patrem orans, & in
agonia positus, sanguineum su-
dorem effundens. Miserere no-
bis. *Resp.* Miserere nostri Domi-
ne, Miserere nostri.

Pater noster. Ec. Ave Maria. Ec.

II. GRADVS.

V. IESV dulcissime, oscu-

N

lo tra-

lo traditoris, in manus impiorum traditus, & tãquam latro captus, & ligatus, & à discipulis omnibus derelictus. Miserere nobis. *Resp.* Miserere no: Domine, Miserere nostri. *Pater. Ave Maria.*

III. GRADVS.

V. IESV dulcissime, vinculis alligatus, sicut agnus innocēs ad victimam ductus; & in cõspectu Annæ, alapa percussus. Misere nobis. *Resp.* Miserere no. Domine. Mise: &c. *Pater. Ave. &c.*

IIII. GRADVS.

V. IESV dulcissime, ad Caiapham ductus, noctem infomnē in opprobriis agens, alapis & spuitis, facie deturpatus, & benigno

oculo Petrum respiciens. Misere-
rere nobis. *Resp.* Miser. no. Do.
Miser. nostri. *Pater. Ave. Sc.*

V. GRADVS.

Ps. IESV dulcissime ab im-
pio Iudæorú concilio, reus mor-
tis acclamatus, ad Pilatum tan-
quã malefactor ductus, & ab ini-
quo Herode spretus & delusus.
Misere no. *Resp.* Miser. nostri
Dom. Mis. nost. *Pater. Ave. Sc.*

VI. GRADVS.

Ps. IESV dulcissime, vesti-
bus denudatus, & in columna
crudelissimè flagellatus. Misere-
re nobis. *Resp.* Mis. no. Domine
Mise. nost. *Pater noster. Ave Sc.*

VII. GRADVS.

V. IESV dulcissime, spinis
 coronatus, colaphis cæsus, arun-
 dine percussus, facie velatus, ve-
 ste purpurea indutus, multipli-
 citer derisus, & opprobriis fatu-
 ratus. Miserere nobis. *Resp.* Mis.
 nost. Dom. &c. *Pater. Ave. &c.*

VIII. GRADVS.

V. IESV dulcissime, Latro-
 ni Barrabæ postpositus, à Iudæis
 reprobatus, & ad mortem crucis
 iniuste condemnatus. Mis. nob.
Resp. Mis no. Dom. *Pater. Ave.*

IX. GRADVS.

V. IESV dulcissime, ligno
 crucis oneratus, & ad locum sup-
 plicii, sicut ovis ad occisionem
 ductus.

ductus. Miserere no. *Resp.* *Mise.*
no. Do. *Mis.* no. *Pater.* *Aue.* & c.

X. GRADVS.

✠. IESV dulcissime, clavis
cruci affixus, pedibus & mani-
bus conclauatus, & præciosum
sanguinem effundens. *Mis.* nob.
Resp. *Mis.* no. Dom. *Pater.* *Aue.*

XI. GRADVS.

✠. IESV dulcissime, inter
latrones deputatus, blasphema-
tus, & derisus, felle & aceto po-
tatus, & horribilibus tormentis,
ab hora sexta, vsque ad horam
nonam, in ligno cruciatus. *Mis.*
nobis. *Resp.* *Mis.* n. *Pater.* *Aue.*

XII. GRADVS.

✠. IESV dulcissime, hora

N 3 nona,

---

nona, cum clamore valido, & dulcissimis lachrymis, teipsum pro nobis patri offerens, capite inclinato spiritum emittēs. *Mise. nob. Resp. Mi. nost. Do. mi nost. Pater noster. Sc. Ave. Sc.*

XIII. GRADVS.

V. IESV dulcissime, in patibulo crucis mortuus, & coram tua benedicta matre, lancea perforatus, simul aquam & sanguinem emittens. *Mis. n. Resp. Mis. nost. Dom. &c. Pater. Ave. Sc.*

XIV. GRADVS.

V. IESV dulcissime, à cruce depositus, & lachrymis mœtissimæ virginis matris tuæ perfusus. *Mi. no. Resp. Mis. no. &c.*

Pater. Ave. Sc.

XV. GRA-

XV. GRADVS.

V. IESV dulcissime, plagis circumdatus, quinque vulneribus signatus, aromatibus conditus, & in sepulchro repositus. Miserere nobis. *Resp.* Miserere nostri Domine, miserere nostri. *Pater noster. Ave Maria. Sc.*

Po skonczeniu tych Gradusów / ábo stopniów / ma bydź krótkie á nabożné kazanie: ábo o mece Pánstkiej / biorąc przed sie którakolwiek czastkę z przeszłych stopniów: ábo o czterech ostatecznych / stosując zároveň mowę swoie do meki Zbáwiciela nášego. Po kazaniu zásié / wszyscy kłękając máją: á Oyciec Duchowny przed obrazem ma to napomnienie do Bráćiej czynić.

F Ratres, sit ante oculos cordis vestri amarissimus ille marty-

rii, & passionis Domini nostri
 IESU CHRISTI dies, quando sol
 obscuratus est, & tenebræ factæ
 sunt super vniuersam terram, ab
 hora sexta, vsque ad horam no-
 nam. Et de profundis tenebrarū,
 cum fletu, & planctu, clamate ad
 Dominum, & miserebitur vestri:
 quia benignus & misericors est,
 & non vult mortem peccatoris:
 sed vt conuertatur & viuat. Per
 eundem Christum Dominum no-
 strum. *Resp.* Amen.

Gdy te słowá Præfekt mówi / dwa 3
 Bráctey gássa wšytkié swiéce / króm téy /
 króia bedzie w latárni / króia tám pier-
 wéy niŹli sie pocznie to naboženstwo /
 włożona bydź ma.

Po nápómnieniu / Bráctwa tego
 Oyciec Duchowny / z lektá słowá wy-

mawiajac

mawiając / á im daley tym wyszey glos
 podnosząc / trzy kroć bedzie mówił Wier
 szyć niżej opisany / Sanctus Deus. &c.
 á Bracia wszyscy będą go powtarzać /
 bitąc sie w pierśi / gdy będą mówić /
 Miserere nostri Domine.

Vers. Sanctus Deus, Sanctus
 fortis, Sanctus & immortalis, Mi
 serere nobis.

Potym Oyciec Duchowny rzecze.

FRatres, apprehendite discipli
 nam, ne quando irascatur Do
 minus, quòd carnem vestram e
 xemplo vnigeniti filii sui non
 mortificaueritis. Recolite quæ
 so flagella & cruciatus, quæ pro
 nobis dulcissimus Rex noster
CHRISTVS sustinuit: eiusque a
 more, animas vestras coram Deo
 libenter humiliare. Per eundem

Christum Dominum nostrum.
Resp. Amen.

CHRISTVS humiliavit semet-
 ipsum, factus pro nobis obediēs,
 vsque ad mortem, mortem au-
 tem crucis.

Gdyto odprawi / záraz vkaže Boże
 vmeczencie wo láterni / á Brácia biczos
 wác sie beda / iáko im Pan Bóg doda
 nabożensstwa / á dwa zaś z Bráciey ie-
 den po drugim głośno y żalobliwie mó-
 wić beda Psalm niżej napisány.

Miserere mei Deus : secundum magnā
 misericordiam tuam. Et secundum
 multitudinem miserationum tuarum : de-
 le iniquitatem meam. Amplius laua me ab
 iniquitate mea : & à peccato meo munda
 me. Quoniam iniquitatem meam ego co-
 gnosco : & peccatum meum contra me est
 semper. Tibi soli peccaui, & malum coram
 te feci : vt iustificeris in sermonibus tuis,

& vin-

& vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti: incerta & occulta sapientię tuę manifestasti mihi. Asperges me Domine hyssopo & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiā: & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ne proicias me à facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiā salutaris tui: & spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas: & impii ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meę: & exultabit lingua mea iustitiā tuam. Domine labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique: holocaustis nō delectaberis: Sacrificiū Deo spiritus con-

---

tribu-

tribulatus : cor contritum & humiliatum
 Deus non despicias. Benignè fac Domine
 in bona voluntate tua Sion ; vt ædificen-
 tur muri Ierusalem. Tunc acceptabis sacri-
 ficium iustitiæ, oblationes & holocausta,
 tunc imponent super altare tuum vitulos.
 Gloria Patri, & Filio, &c.

Psalm odpiáwioſy / dwa Brácia
 glosẽm rzeka.

Vers. A peste, fame, & bello.

Resp. Libera nos Domine.

A duudzy Brácia trzy króc Wiersz po
 wtarzaiac / toz wlasnie mówic beda / za
 każda raza glos wyszey podnoszac.

Potym troſte pomilczawſy / Oyciec
 Duchowony rzecze.

CHRISTVS factus est pro no-
 bis obediens, vsque ad mortem,
 mortem autem crucis.

Potym te modlitwoe.

REspice quęsumus Domine su-
 per

per hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster IESVS CHRISTVS non dubitauit manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum. Qui tecum uiuit & regnat. &c.

Po tey modlitwie maia wkazac obraz Panny Mariiey pod krzyzem w lateeni: a ieden z Braciey bedzie mowil Lament Naswietsey Panny glosem zalobliwy.

STabat mater dolorosa,
Iuxta crucem lachrymosa,
Dum pendeat filius.
Cuius animam gementem,
Contristantem & dolentem,
Pertransiuit gladius.
O quam tristis & afflicta,
Fuit illa benedicta,
Mater unigeniti.

Quæ

Quæ mœrebat & dolebat,
 Et tremebat, cùm videbat,
 Nati pœnas inclyti.

Quis est homo, qui non fleret,
 Christi matrem si videret,
 In tanto supplicio.

Quis non posset contristari,
 Piam matrem contemplari,
 Dolentem cum filio?

Pro peccatis suæ gentis,
 Vidit Iesum in tormentis,
 Et flagellis subditum.

Vidit suum dulcem natum,
 Morientem desolatum,
 Dum emisit spiritum.

Potym zákrzyżsý obraz Pánný Máz
 rúciý/ y zamilezarósy troche/ Oyciéc Du-
 chowný niech mówi te Wierszyki/ ieden
 zá drugim mówiąc/ á glos podnosząc.

Vers.

Vers. Dominus illuminatio mea.

Resp. Et salus mea, quę timebo.

Vers. Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine.

Resp. Deus meus illumina tenebras meas.

Vers. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

Resp. Et salutare tuum da nobis.

Vers. Domine Deus virtutũ conuertere nos.

Resp. Ostende faciem tuam, & salui erimus.

Vers. Deus misereatur nostri & benedicat nobis.

Resp. Illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

W tym pokázac maia Weronike Zba
wiciela naseg w Laterni/a ieden z Bra

ciey

cięż mówić / ábo śpiewać będzie żalobliwym głosem to pozdrowienie.

SALVATIO.

Salve tremendum cunctis potestatibus caput Domini IESV CHRISTI Saluatoris nostri, pro nobis spinis coronatum, & arundine percussum.

Salve speciosissima Saluatoris nostri IESV CHRISTI facies, pro nobis spinis & alapis caesa.

Salute benignissimi Domini IESV CHRISTI Saluatoris nostri Oculi, pro nobis lachrymis perfusi.

Salve mellifluum os, gutturque suauissimum Domini nostri IESV CHRISTI pro nobis felle & aceto potatum.

Sal-

Saluete aures nobilissimę Do-
mini IESV CHRISTI Saluatoris
nostri, pro nobis contumeliis &
opprobriis affectæ.

Zá tym pozdrowieniem Oyciec Du-
chowny rzecze.

Vers. Ecce Deus Saluator meus.

Resp. Fiducialiter agam, & non
timebo. (us.

Vers. Protector noster aspice De-

Resp. Et respice in faciem Chri-
sti tui.

Vers. Fiat misericordia tua Do-
mine super nos.

Resp. Quemadmodum speraui-
mus in te.

Vers. In te Domine speraui.

Resp. Non confundar in æternũ.

Tu zámilzeć máig trošeczkę wšysey

o

potym

potym Oyciec Duchowny przeloży Brá
cięy offoby / ábo spráwe iáka / zá króla
Brácia przez cały tydzien modlic sie má
iá / mówiac.

Orate fratres

Pro ANTISTITE nostro.

Pro REGE.

Pro filio regis WLADISLAW.

Potym Oyciec Duchowny rzecze.

Vers. Nunc dimittis seruum tu-
um Domine.

Resp. Secundum verbum tuum
in pace.

Vers. Quia viderunt oculi mei.

Resp. Salutare tuum.

Vers. Quod parasti ante faciem
omnium populorum.

Zátym okaza sviátlo / y in se wšytkié
svieće zápala / á Oyciec též Duchowny
znovu rzecze.

Vers.

Vers. Lumen ad reuelationē gen-
tium. (el.

Resp. Et gloriam plebis tuæ Isra-

Vers. Gloria Patri, & Filio, &c.

Resp. Sicut erat in principi. &c.

Kyrie eley. Christe eley. Kyr. el.

Pater noster. &c.

Vers. Et ne nos inducas in tenta-
tionem.

Resp. Sed libera nos à malo.

Vers. Domine exaudi orationē
meam.

Resp. Et clamor meus ad te ve-
niat.

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum spiritu tuo.

Tu wšyscy kłękniwšy z Dycem Du-
chowym przed Oltarzem do nóg Bo-
żego vmieczenia / polożonego ná ostá-

enim scopiū Oltarza / mórcie máig te
Modlicwe.

OREMVS.

Dulcissime, & piissime Domi-
ne IESV CHRISTE, qui pro
redemptione mundi voluisti in
horto mœstitia & agonia affici,
fangvineo sudore rigari, tradito-
ris osculo tradi, vinculis alligari,
sicut agnus innocens ad victi-
mam duci, in conspectu Annæ
alapa percuti, in domo Caiphæ
à Petro negari, & opprobriis ve-
xari, à Iudæorum concilio reus
mortis acclamari, coram Pilato
falsis testibus accusari, ab Hero-
de sperni, vestibus exui, in colu-
mna flagellari, spinis coronari,
colaphis cædi, arundine percuti,
facie

facie velari, veste purpurea indui,
multipliciter derideri, opprobri-
is saturari, à Iudæis reprobari, ad
mortem crucis condemnari, li-
gno supplicii onerari, tanquam
ouis ad occisionem duci, cruci
clavis affigi, in cruce leuari, inter
latrones deputari, felle & acet o-
potari, tribus horis in patibulo
cruciari, hora nona mori, lancea
vulnerari, à cruce deponi, lachry-
mis sanctissimæ genitricis tuæ
perfundi, aromatibus vngi, & in
sepulchro custodiri. Tu Domi-
ne per hanc sanctissimam passio-
nem, & mortem tuam, quam nos
indigni peccatores recolimus,
exaudire digneris preces nostras,
quas pro nostra vel aliorum salu-

te hodie, & quotidie, ante con-
spectum tuæ maiestatis humili-
ter effuderimus. Agimus tibi gra-
tias dulcissime IESV, pro vniuer-
sis donis & beneficiis, quibus
nos, & fratres nostros tua pietate
cumulare dignatus es. Et pro no-
stro modulo tibi gratias reddere
cupientes nos, nostraque omnia,
præsentia, & futura, obsequio
sancto tuo humiliter exhibentes,
suppliciter exposcimus; vt per
merita viuificæ crucis & mortis
tuæ, corda, desideria, actus, &
voluntates nostras, ad perfectam
obedientiam cælestium manda-
torum, & diuinæ voluntatis tuæ
efficaciter inflammare, opportu-
neque fouere, & vsque in finem
prote-

protegere digneris. Mane Domine IESU nobiscum semper, ut tecum tibi omnibus diebus vitæ nostræ fideliter seruiamus, perseveranter placeamus, & demùm tua charitate firmati, & bonis operibus adhærentes, illuc à te feliciter perducamur, quo latronem tecum crucifixum perduxisti Intercedente Beata Virgine Maria matre tua, cuius sanctissimam animam in hora tuæ passionis doloris gladius pertransiuit. Intercedente Beato Francisco Confessore tuo, in cuius carne prærogatiua mirabili passionis tuæ sacra stigmata renouasti. Intercedente Beato Antonio Confessore tuo, qui crucis mortifi-

cationem iugiter in suo corpore, pro tui nominis honore portavit. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. *Resp.* Amen.

OREMVS.

Visita, quæsumus Domine, Mundum hunc, quem verbo tuo mirabiliter creasti, & verbi incarnati passione misericorditer recreasti: & eiusdem vnigeniti filii tui passione intercedente, Ecclesiam tuam sanctam rege, governa, & exalta, eius Pastorem custodi, gregem suum defende, Principes Christianos concordies effice, feritatem inimicorum sanctæ fidei comprime, baptizatos milites victores redde, bella

---

debella

debella, & pacem tuam nostris
 concede temporibus: vt fide-
 liter tibi omnes gradus deserui-
 ant, purgentur errores, euellan-
 tur hæreses, dissipetur idolatrię,
 conuertantur peccatores, perse-
 uerent vsque in finem iusti: fla-
 gella irę tuę, quę pro peccatis
 nostris meremur, auerte: cunctis
 Christianis uiuis & defunctis, pro
 quibus preces effundere tene-
 remur, vel decreuimus, tua pieta-
 te succurras: uiuis vniuersis sem-
 piterna bona retribuas, & omni-
 bus fidelibus defunctis, requiem
 æternam concedas. Per eundem
 Christũ Domi. &c. *Resp.* Amen.

Zátym wšyšcy kłękawšy / glowe štlo-
 niwšy áž do ziemie / beda mówic.

Vers. Adoramus te Domine IESU
CHRISTE, & benedicimus ti-
bi, quia per sanctam crucem
& passionem tuam redemisti
mundum.

Resp. Miserere nobis.

Vers. Tuam crucem adoramus
Domine, tuam gloriosam re-
colimus passionem, miserere
nostri, qui passus es pro nobis.

Resp. Miserere nobis.

A potym Bracia po dwu przystepo-
wac beda z nabozenstwem / do calowas-
nia nog Bozego vmazzenia / przed Ol-
tarzem polozonego / miedzy piaciu za-
palonych swiec. A gdy beda pozdia-
wiac / dwa mowic beda glosom.

SEQUENTIA.

Virgo virginum Maria,
Sancta mater Dei pia,

Fons

Fons misericordiæ.

Fac ut ardeat cor meum,
In amando Christum Deum,
Ut tibi complaceam.

Sancta mater istud agas,
Crucifixi fige plagas,
Cordi meo valide.

Tui nati vulnerati,
Tam dignati pro me pati,
Poenas mecum diuide.

Fac me verè tecum flere,
Crucifixo condolere,
Donec ego vixero.

Iuxta crucem tecum stare,
Te libenter sociare,
In planctu desidero.

Virgo virginum præclara,
Mihi iam non sis amara,
Fac me tecum plangere.

Fac

Fac vt portem Christi mortem ;
 Passionis eius sortem ,
 Et plagas recólere.

Fac me plagis vulnerari,
 Cruce hac inebriari ;
 Ob amorem filii.

Inflammatuſ & accenſuſ,
 Per te virgo ſim deſenſuſ,
 In die iudicii.

Fac me cruce cuſtodiri,
 Morte Chriſti præmuniri,
 Conſoueri gratia.

Quando corpus morietur ,
 Fac vt animæ donetur,
 Paradifi gloria. *Reſp.* Amen.

Po poſtdziwieniu kłeczac przed Ołta-
 rzem / Oycieć Duchowny mówić ma.

Vers. Emitte ſpiritum tuum &
 creabuntur.

Reſp.

Resp. Et renouabis faciem terræ.

Vers. Veni sancte spiritus, reple
tuorum corda fidelium.

Resp. Et tui amoris in eis ignem
accende.

OREMVS.

Clementissime Deus, qui hâc
congregationem ad glorifi-
candum nomen sanctum tuum,
vt vnigeniti filii tui passionem,
sanctissimæq; genitricis tuæ cõ-
passionem venerandam, adunari
voluisti : mitte spiritum sanctum
tuum de cælis, qui eam custodi-
at, foueat, promoueat, protegat,
visitet semper, & defendat. Et ne
des habere congregationem istã
in derisionem : sed ad tui glori-
am salutaribus incrementis ita
confer-

conferues, vt in castitate, puritate, charitate, deuotione, compunctione, perseuerantia, & humilitate, tibi semper famuletur. Et si quid in ea dignum laude gestum fuerit, propitius respice: & quod negligenter actum erit, clementer ignosce. Qui in Trinitate perfecta uiuis & regnas in secula seculorum. *Resp.* Amen.

Tu niech pomilczy cokolwiek / mówią / Oycze nasz. y Zdrowas Mariá. etc.

A potom miarowy znać od Starshiego / cicho wynisdy máia z Kaplice.

Processia

IEROZOLYMSKA,
w Piątki Márcowé.

*Wychodząc z Káplice Brückiéy,
do Oltarzá Ciemnice.*

H Y M N A.

Qvi lucem dedit Patribus,
Quos ab inferni tenebris
Eduxit, & cælestibus
Ornauit donis gratiæ.
Ipse Saluator seculi,
Qui vincla soluit criminum,
Duris ligatus funibus,
Obscuro datur carceri.
O nimis dura vincula,
Quæ vinctum Dei filium,
Tenetis velut pessimum,

Vt mortem

Vt mortem dedit corpori.
 Sæuitiam dimittite,
 Agnumque mitem soluite,
 Qui culpę & mortis cõpedes,
 Soluit amore morteque.

Iam sufficit afflictio,
 Mœror, sudorque sanguinis,
 Proditoris venditio,
 Acturpis pretii vilitas.

At si pietas deficit
 In homine, quem redimis,
 Tu bonitate propria,
 Iesu succurre innoxio.

Ob peccatores talia
 Gratis tulisti, Domine,
 Vt corde, ore, & opere,
 Tuam lucrentur gratiam.

Ignosce ergo miseris,
 Qui peccatorum pondere,

Grauantur, vt per secula,
Sit tibi laus & gloria.

ANTIPHONA.

EGO te eduxi de captiuitate
Ægypti, demerso Pharaone, in
mari rubro, & tu me tradidisti
Carceri obscuro.

℣. Dirupisti Domine vincula mea.

℞. Tibi sacrificabo hostiam laudis.

ORATIO.

Domine Iesu Christe, Angelo-
rum decor, gaudium, & libertas
animarum: qui pro redemptio-
ne mundi, capi, ligari, carcerari,
alapis cædi, flagellari & conspu-
uoluisti: fac nos, quæsumus, in-
dignos famulos tuos, pœnas &
cōtumelias pro tui nominis glo-

P

ria

ria lætanter suscipere, vt ad tuæ pietatis confortium mereamur fæliciter peruenire. Qui viuis & regnas. &c.

Źdąc do Ołtarzà Biczowània.

H Y M N A.

EIa fratres charissimi,
Christi mortis misteria
Canamus, & vestigia
Sequamur corde flebili.
Qui pœnam primi criminis
Delet vigore sanguinis:
Hunc ad columnam acriter
Cedit Pilatus pessimè.
Cur sic o crudelissime,
Flagellis eum percutis?
A quo vitam acceperas,
Vitam conaris rapere.

Cur

Cur tu columna soluere
Tunc noluisti Dominum,
Cùm te crudeles milites
Rigassent eius sanguine ?

Cur non fregisti illicò
Tunc te columna impia,
Dolore Christi nimio,
Flagellis tantis languidi ?
Iam orans fudit sanguinem,
Qui potuit sufficere,
Nùm gutta huius sanguinis
Crimina vincit omnium.

Nos ergò qui diligimus
Hunc flagellatum Dominum
Rogamus, vt criminibus,
Suis ignoscat meritis.

Gloria tibi Domine,
Pro tanto fuso sanguine,
Pro tanta amoris copula

Quo trahis ad te omnia. Amen.

ANTIPHONA.

APPREHENDIT IESVM Pilatus, & ad columnam ligatum, fortiter flagellauit.

Ÿ. Verè languores nostros ipse tulit.

℞. Et dolores nostros ipse portauit.

ORATIO.

ADESTO nobis CHRISTE Saluator, per tuam poenalem flagellationem, & per tuum stillantem & aspersum sanguinē præciosum: vt omnia peccata nostra deleas, nobisque tuam gratiam tribuas, & ab omni periculo & aduersitate protegas, & ad vitæ æternæ gaudia perducas. Qui viuis, & regnas in secula seculorum. Am̄.

Idq̄c

ſdqc do Oltarzá Koronátiéy.

H Y M N A.

C H R I S T I magna impropéria
Rumpamus, & ludibria
Quando indutus purpura,
Sputa tulit & alapas.

Iam flagellato corpore
I E S V, cuius effunditur
Purus sanguis ab impiis,
Aue Rex conclamantibus.

Perfundunt vultum sanguine,
Dum ii coronam spineam,
Afflicto suo capiti,
Dura premunt arundine.

Heu qui ſemper gloriæ,
Honorisq̄ue meruerat
Coronam, cur ſic vepribus
Circumdat & aculeis ?

Rigamus nosmet lachrymis
 Pro improperto Domino,
 Vultum cuius sic impii
 Tinxerunt, sputis sordibus.

O tu IESV humilime
 Concede nobis meritum
 Tui sacrați sanguinis,
 Quem effudisti, capitis. Añ.

ANTIPHONA.

EGO dedi tibi sceptrum Regale,
 & tu capiti meo imposuisti
 spineam coronam.

Ÿ. Posuisti Domine super caput eius.

℞. Coronam de lapide pretioso.

ORATIO.

DOMINE IESV Christe, qui humano generi condolens coronã
 spineam in tuo sacratissimo ca-

pite

pite humiliter suscepisti, & sanguinem tuum pro salute omnium fudisti: respice ad indignas preces nostras, vt a te clementer exauditi humilitate & patientia te sequi mereamur. Qui viuis & regnas. &c.

ſdac do Oltarzá Kálváriæ.

H Y M N A.

AD montem nunc Caluarie
Properemus cum lachrymis,
Vt Christus sua gratia
Ignoscat nobis omnibus.
Ad montem Sanctum ibimus
Deuoti totis viribus,
Iesumque contemplabimur
In cruce nudum pendere.
Ad montem hunc mæstissimi

Eamus, vbi sanguinis
Christus iam sacrificium
In cruce pendens obtulit.
Ad locum nunc peruenimus,
In quo saluator seculi,
Se obtulit pro omnibus,
Ipse que emisit spiritum.
Ecce locus sanctissimus
Sacratu Christi sanguine:
Qui hic salutem animæ
Inuenit crucis opere.
Manus pedesque, viscera,
Dum hic foderunt impii
Cum magna oblata est gratia,
Iam pro redemptis hostia.
O sacer sanguis victimæ
Salusque nostræ animæ,
In hoc fusus Caluario,
Ex Christi IESV corpore.

Gloria

Gloria tibi Domine
Pro nostro passo scelere
Infunde nobis veniam,
Quā acquisisti sanguine. Am̄.

ANTIPHONA.

ECCE locus vbi Saluator mundi
pendit : ex cuius latere san-
guis & aqua in nostram redem-
ptionem, ac nostrorum criminū
ablutionem exiuit, Venite ado-
remus.

Ÿ. Adoramus te Christe, & benedici-
mus tibi.

R. Quia per sanctam Crucem tuam re-
demisti mundum.

ORATIO.

DEVS Pater æternæ pietatis &
infiniæ charitatis, qui furorem
iræ tuæ, quem nos pro peccatis

P

nostris

---

nostris merebamus, hoc in loco, super filium tuum vnigenitū totius humani generis Redemptorem erupisti, cum ipsum in Cruce suspendi, aceto & felle potari, clavis & lancea vulnerari permisisti: concede nobis indignis seruis tuæ sanctissimæ maiestatis, eiusdem filii tui doloribus compatientibus, vt fructu tantæ passionis & mortis, in æternæ felicitatis gloria perfrui mereatur. Per eundem Christū Dominum nostrum. Amen.

Źdąc do Ołtarzã vkrzyżowánia Pánského.

H Y M N A.

O Dulcis amor cordium

Nostræ

Nostræ salutis pretium,
Qui pedes manus impiis
Hic extendisti, cruci que.
Decreti tunc chyrographum
Christus extingui cupiens,
Hic crucifigi manibus
Permisit atque pedibus.
O quanti fuit pretii
Gutta illius sanguinis,
Quæ infiniti meriti
Fructum dedit fidelibus.
Nec tantis in doloribus,
Oblitus erat Virginis
Tensis in cruce brachiis,
Ipsam reliquit virgini.
Et hunc illi sanctissimæ
Matri donauit iuuenem
Quem diligebat feruidè
Ex charitate nimia.

Gloria

Gloria tibi Domine
 Pro effusione sanguinis
 Qui toto stillans corpore
 Lauauit nostra crimina. Amē.

ANTIPHONA.

EGO quasi agnus innocens ductus sum ad immolandū, & postquam carnem meam totam verberibus repleuissent, ita; vt dinumerare valerent omnia ossa mea, & pupugissent caput meum spinis & vepribus, foderunt hīc manus meas, & pedes meos, ferreis clavis configentes cruci.

Ÿ. Ipse vulneratus est hīc, propter iniquitates nostras.

R. Cuius liuore sanati sumus.

ORATIO.

DOMINE IESV Christe fili DEI

viui, qui hunc sacratissimum locum pro salute humani generis, tuo pretioso sanguine consecrasti, ad quem hora tertia baiulans crucem duci voluisti, ac demum hora sexta cruci affixus pro peccatoribus exorasti, matremque dolorosam Virginem virgini commendaisti, concede quæsumus; ut nos omnes, qui hinc tuo pretioso sanguine redempti sumus, & tuæ passionis memoriã celebramus, eiusdem passionis beneficiũ consequi valeamus. Qui viuis. &c

*ſdqc do Oltarzã Rozdialu
ſat Pãnskich.*

H Y M N A.

MODO narramus qualiter,

Noster

Noster Saluator pertulit
 Iniurias quàm maximas,
 Et passus est ab impiis.

A patre qui est genitus,
 A quo semperque gignitur,
 Et idem in essentia
 Cum Patre ac sancto Spiritu.

Qui à Cælorum sedibus
 Descendit huc obediens,
 In habitu que hominis,
 Mundum replet virtutibus.

Qui cælos implet lumine,
 Ornat atque syderibus,
 Hominibus & Angelis,
 Hunc veste priuant milites.

Qui sanctos vestit gloria,
 Vitam dedit & mortuis,
 Ac reis donat veniam,
 Repletur ignominiis.

Qui

Qui campi vestit lilia
Fructusque dat arboribus,
Suis priuatus tunicis
Pauper nudus relinquitur.

Qui vestit volatilia
Pennis atque coloribus,
Ornatque prata floribus,
Ipse priuatur vestibus.

Ad locum sanctum pergimus,
Vbi redemptor omnium
Cum pœna & ignominia,
Vestem permisit diuidi.

O gens iniqua & pessima,
Quali maderis crimine,
Dum tunica incofutilis,
A te sorte diuiditur.

Heu Christus nudus vestibus
Solo cruore induitur,
Et super eas milites

Sortes miserunt impii.
 Hic locus est sanctissimus,
 Vbi Dauid oraculum
 Completum est in sortibus,
 De Christi raptis vestibus.
 Precamur ergò cernui,
 Te creatorem seculi,
 Vt hic priuatus vestibus
 Nos induas virtutibus. Amen.

ANTIPHONA.

Milites postquam crucifixerunt
 IESVM, acceperunt vestimenta sua
 dantes vnicuique militi partem.

Ÿ. Hic diuiserunt sibi vestimenta mea.

R. Et super vestem meam hic miserunt
 sortem.

ORATIO.

Benigne IESV Christe, qui pro
 nostra

nostra redemptione ab indignis
 peccatorum manibus non solum
 in cruce nudus suspendi & mori
 voluisti : sed & tua sacratissima
 vestimenta partiri & donari per-
 misisti ; concede , vt spoliati vi-
 tiis , & virtutibus adornati tibi
 Deo viuo & vero in caelesti glo-
 ria praesentari mereamur. Qui vi-
 uis & regnas. &c.

*Źdąc do Ołtarsá pomázowá-
 nia Páńskiego.*

H Y M N A.

AD Christum modo ungerere
 Deuotionis oleo
 Pergamus omnes feruidè,
 Vt nos inungat gratia.
 Qui pietate nimia

Q

Nomen

Nomen effusum oleum
Habens atque dulcissimum,
Suis rigauit lachrymis.

O tu excelsa pietas,
O Iesu ardens charitas
Qui mortem morte destruis,
Sic vitam donas mortuis.

De cruce iam depositus,
In matris suæ brachiis
Repositus, vt creditur,
In loco isto vngitur.

Contempla matrem lachrymis,
Plenam atque męstissimam,
Dolore mortis filii,
Cuius amore moritur.

Hic & Ioannes adfuit,
Qui matrem vice filii
Accipit Virgo virginem,
Pro pietate mortui.

Venite

Venite ergò comites,
Huc cum Ioseph & socio
Vngere Iesum oleo,
Mixture mirrhæ cordium.

Beata vestra brachia,
Qua meruere cingere
Corpus Iesu sanctissimum
Et id vnguentis vngere.

Gloria tibi Domine,
Decus tibi perpetuè
Honor tibi Sanctissimè
Iuncto suavi nomine. Amen.

ANTIPHONA.

V Nguentum effusum nomen
tuum : ideò adolescentulæ dile-
xerunt te.

Ÿ. Dilexisti iustitiam & odisti iniqui-
tatem.

Rz. Propterea vnxit te Deus, Deus tuus.

ORATIO.

DULCISsime IESV Christe, qui
 in tuo Sanctissimo corpore, tuo-
 rum condescendens deuotioni
 fidelium; vt te verum Regem &
 sacerdotem ostenderes, inungi
 ab iisdem voluisti: concede, vt
 corda nostra vnctione Spiritus
 Sancti valeant ab omni infectio-
 ne peccati continuè præseruari.
 Qui cum Patre. &c.

Źdać do Grobu Pańskiego.

HYMNA.

IAM ad locum sanctissimum,
 In quo corpus Dominicum
 Conditum fuit, pergimus,
 Ipsum quæramus laudibus.
 Ad locum tam amabilem,

Cunctis

Cunctis Christi fidelibus,
Pergentes nos cum iubilis,
Feruore moti spiritus.

Ecce Ioseph Decurio,
Arimathiae nomine,
Qui Christi corpus vnixerat,
Cuius erat discipulus.

Et Nicodemus pariter,
Cum sanctis quoque aliis,
Tulerunt hoc in proprio
Sepulchro pleni lachrymis.

In hoc exciso lapide,
In quo nunquam quis fuerat,
Perunctum ponunt mortuum,
Corpus Christi sanctissimum.

Iam anima Sanctissima,
Ad inferos descenderat,
Ut lumen daret mortuis,
Eosque ad celos duceret.

Contriuit portas æreas
Ligauitque Luciferum,
In pœnis iis perpetuis
Sua virtute propria.
Sic ergò tulit animas
Atque ſanctorum corpora,
Quæ, reſurgentes pariter
Conduxit ad cœleſtia.
Vnitur poſt hæc anima
Sacrato Chriſti corpori,
Cum in vtroque fuerit,
Excelfa illa diuinitas.
Reſurgit tunc in gloria
Paſſurus nunquam ampliùs,
Sed vita beatiffima,
Vſurus & perpetua.
Huc currunt duo pariter
Ad glorioſum tumulum,
Sed præcurrit citiùs

Ioannes

Ioannes Petro iunior.

Ioannes tamen ingredi
Non vult præ reuerentia
Pastoris iam Ecclesiæ,
Intus tamen prospiciens.

Tunc vidit linteamina
Quibus cum aromatibus
Corpus IESV ligauerat,
Sacratum que sudarium.

IESVM tamen non viderant,
Qui iam liber à mortuis
Tertia die fuerat
Ut ipse iam prædixerat.

ANTIPHONA.

QVem totus mūdus capere
nequiuerat, hic vno saxo clāsus
fuit : atque morte iam perempta
infernī claustra penetrauit.

Q 4

ŷ. Chri-

V. Christus factus est pro nobis obedi-
ens usque ad mortem.

R. Mortem autem crucis.

ORATIO

OMnipotens sempiterne De-
us, qui humano generi, ad imi-
tandum humilitatis exemplum,
Saluatorem nostrum carnem su-
mere & crucem subire fecisti :
concede propitius; ut & patien-
tiæ ipsius habere documenta, &
Resurrectionis consortia merea-
mur. Per Christum Domini. no. &c.

*Te niższo modlitwe przyłożyc y mós-
wić trzebá / tylko w wielkiey Piętel ná
ostatniey Státtey.*

Respice, quæsumus Domine su-
per hanc familiam tuam, pro
qua Dominus noster Iesus Chri-

stus

stus non dubitauit manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum. Qui tecum uiuit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, Per omnia secula sec. Am̄.

To odpráwivšy / tã piosnã Brácia / Pánu Bogu džietowác máia.

Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio: O amantissime, benignissime, dulcissime, Domine Iesu Christe pro omnibus sanctissimis guttis tuis, quas fudisti pro nobis miserrimis peccatoribus, in Circumcisione, sanguineo sudore, flagellatione, spinarum coronatione, de sanctissimis manibus ac pedibus tuis, de amantissimo ac Deifico tuo corde, & de tuo nobilissimo corpore, esto

Q 5

pro-

propitius, quos redemisti preciosissimo tuo sanguine.

OBCHODZENIE KO-
ściółów w wielkiéy Piątek.

Tęże Porządek wszytek trzymány
bydź ma w obchodzeniu Kościołów
w Piątek wielki / iáko się w Cześci trze-
ciéy opisało. A dobrzeby / áby w ten czas /
Kościoly te wszytki wiedząc / do których
Brácia idź máią / sporządzáli swe gro-
by / sposobné do tego nabożństwa y roz-
zmyślania / które w ten czas / przyśedby
Brácia táńże rozmyślać máią. Na przy-
kład / Piotrośa Procesja póydzie do S.
Anny: gdzie idąc / rozmyślać y spiewać
będą Brácia Hymne o więzieniu Pán-
skim: otóż dobrzeby áby tam w tym Ko-
ściele był obraz y znak iáki do tego zgo-
towány / Więzienia Pánstkiego przy gro-
bie: o co się sami Brácia starać pilno
máią. U S. Szczepaná zaśie / gdzie Sta-

tia wtóra bydz ma / dobrzeby áby byl
 obraz flágellatiéy : poniewaz tam Brá-
 cia idac flágellatiá rozbiérac beda. A tak
 we wszytkich Kościolách przy grobiech
 iáké reprezentatiuum owégo nabożeń-
 stwa Bráckiego postawié / byloby ad
 propositum , żeby tak wszytki rzeczy po-
 rzadkiem swym nadobnym / y przystoy-
 nie odprawowane bydz mogly / zwla-
 szcza / że każda statia taka Brácka ma od-
 pustu dni trzy sta / iáko sie w Trzeciéy
 Części opisało / y między odpusty. Inse
 miasteczka mogą sobie Kościoły / albo
 miysca iáké sporządzać / według najle-
 pšego zdania swego / bądź to do Ko-
 ściolów / iesli ich tak wiele / bądź do
 Oltarzów / bądź iáké miysca
 sposobné / do tego sobie
 sposobią.

Processia

IEROZOLYMSKA,
Po Wielkiéy Nocy.

*Jdąc z Káplice do Oltarzá, Oka-
zánia sie Páná Christusowégo,
Błogosławionéy Pánnie.*

HYMNA.

REgina mundi cæli que,
Lætare super sydera,
Quem meruisti parere;
Vidisti ipsum viuere.
Surgens liber ab inferis,
Christus primo diluculo,
Venit ad te cum iubilo,
Ferens cæleste gaudium.
Quem crucifixum corpore,
Die vidisti tertia,

Surre-

Surrexit iam in gloria,
Et corporis & animæ.

Ex his ergò mysteriis,
Sit Trinitati gloria,
Ac tibi Matri virgini,
Nobisq̄ue æterna gaudia. An.

Ÿ. Gaude & lætare virgo Maria Alleluia.

R. Quia surrexit Dominus verè Alleluia

ORATIO.

DEus qui per resurrectionem filii tui, Domini nostri Iesu Christi familiam tuam lætificare dignatus es: præsta quæsumus; vt per eius genitricem Mariam perpetuæ capiamus gaudia vitæ. Per eundem Christum Dominum nostrum, Qui tecum viuit & regnat in vnitate. &c.

Jdq̄c

*Źdaj do Oltarzà Máriaey Mágda-
leny, iáko sie iéy vkazał po
Zmartwychwstaniu.*

H Y M N A.

A Magdalena feruida,
 Queramus nunc quid viderat,
 Dicentes: O discipula
 Christi, quid tibi apparuit?
 Sepulchrum cum sudario
 Et testibus Angelicis
 In albisque sedentibus,
 Meis conspexi oculis.
 Meum quærebam Dominum,
 Tota cõspersa lachrymis,
 Hinc inde currens, rediens,
 Et mori secum cupiens.
 Euntibus discipulis,
 Ego iam ibam illicò

Sed

Sed igne amoris anxia
Ardebam desiderio.

O vitæ nostræ gloria,
O nostræ amor animæ,
Clamabam vt insipiens,
Amore eius languida.

Ipse posthæc apparuit,
Sua diuina gratia,
Licet tunc non cognouerim,
In hortulani habitu.

Sed qui donauit mortuis
Vitam, & hos ab inferis
Reduxerat ad gaudia,
Me cosolari voluit.

Noli deuota plangere,
Maria, sed à lachrymis
Iam cessa & corde iubilo,
Exalta plena gaudiis.

Ad ipsum citò adii,

O tu

O tu mi dulcis Rabboni
Dixi, & pedes protinùs;
Tunc osculari volui.

Sed ille, quia omnia,
Nondum sciebam optimè,
Nec ad Patrem ascenderat,
Noli inquit me tangere.

Gloria tibi Domine,
Et nobis hic ignoscere
Digneris, qui Discipulæ
Dilectæ tuæ credimus. Amē.

ANTIPHONA.

SVrgens Iesus mane prima Sab-
bati, apparuit hìc Mariæ Magda-
lenæ, de qua eiecerat septem dæ-
monia.

Ÿ. Maria noli me tangere.

R. Nondū enim ascendi ad patrē meum.

ORATIO

ORATIO.

BENIGNISSIME Domine IESV
Christe Alpha & Omega : qui
mane prima Sabbathi Magdale-
næ lachrymabiliter te quærenti,
in hoc loco apparere voluisti, &
ei te affabilem iucundis cōfabu-
lationibus & vultu desiderabili
præbuiisti, concede nobis indi-
gnis famulis tuis, vt sacratissimā
faciem tuam, gratiarum plenam:
in celesti gloria meritis tuę re-
surrectionis videre vale-
amus. Qui viuis &
regnas. &c.

Processia
IEROZOLYMSKA,
 w Świętą Bráckie, Ná-
 leżenia y Podniesienia
 Krzyżá S.

*Idąc z Káplce do Ołtarzá Nále-
 żenia Krzyżá Świętego.*

H Y M N A.

AD crucis locum pergere
 Debemus: & hanc quærere
 Velut gresserunt Martyres,
 Qua meruerunt gloriam.
 O crux miranda gloriæ
 Scala, quæ ad cælum eleuas,
 Ascendit perte Dominus,
 Ad Patrem fuso Sanguine.
 O crux arbor dignissima,

Qua

Qua mediante animæ,
Ascendunt ad cælestia
Et ad sanctorum præmia.

O crux cunctis excelsior
Thronis, sceptris, honoribus,
Ad te fac nos ab infimis,
Humilitate scandere.

O crux tam admirabilis,
Ornata Christi sanguine
Quæ cum sanctorum agmine,
Mundum illustras lumine.

O crux arbor dulcissima,
Quæ mortis das mysterium
Christi, & nobis precium
Donasti atque gaudium.

O crux aue spes vnica,
Inuenta hic ab Helena,
Nunc per te nobis gratia,
Detur ac tandem gloria. Am̃.

ANTIPHONA.

ORabat Iudas dicens, Deus
Deus meus ostende mihi lignum
Sanctæ Crucis: cumque ascen-
disset de lacu, perrexit ad hunc
locum vbi iacebat Sancta Crux.

Ÿ. Hoc signum Crucis erit in Cælo.

℞. Cum Dominus ad iudicandū venerit.

ORATIO.

DEus qui hic in præclara saluti-
feræ Crucis inuentione, passio-
nis tuæ miracula suscitasti; con-
cede vt vitalis ligni precio, æter-
næ vitæ suffragia consequamur.
Qui viuis & regnas. &c.

Ÿdac do Oltarzà S. Heleny.

HYMNA.

Nunc Helenæ suffragia,

Quæ-

Quæramus primum laudibus
Vt cum beatis meritis,
Acquirat nobis veniam.
Deuota Christi Helena,
Crucem quæsiuit feruida,
Quam reperit cum titulo,
Corona, clauis, lancea.
Quam crucem vt acquireret,
Minat timorem omnibus,
Sub pœna mortis illicò
Amore ardens cælico.
Inuenta Cruce Domini,
Cantamus illi canticum,
Per quam Saluator omnium,
Donauit nobis premium.
O Helena Sanctissima,
Quæ crucem tantæ gloriæ,
Amasti totis viribus,
Nostuis iuua precibus.

Exaudi Sancta Trinitas

Preces nostrorum omnium,
Et per Sanctorum merita,
Dones & nobis gloriam. Am̄.

ANTIPHONA.

Helenā Constatini mater Hierozolytam petiit.

Ÿ. Ora pro nobis Beata Helena.

ꝛ. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

ORATIO.

DEus qui inter cætera potentie tuæ miracula, etiam in sexu fragili, virtutem rectæ intentionis corroboras: præsta quæsumus, ut S. Helenæ Reginae exemplo, cuius studio desideratum Regis nostri ligni Sanctæ Crucis detegere
digna-

dignatus es, ea quæ Christi sunt,
iugiter indagare, & te fauente
cõsequi mereamur. Per eundem
Christum Dominum, &c.

Porządek ODPRAWOWANIA Supplicatiy.

GDy iakké modlitwy publiczné od J^o
M. X. Biskupá nakazáne beda / ze-
by Compánia do którego Kościoła isdż
miały / tedy Brácia wszyscy obestawsy
sie / isdż máig w sákách processia / zwy-
kłym obyczáiem / z Umeczeniem Part-
skim y z spiewati : spiewáigc Litánia
nakazáne albo zwykłe. A do Kościoła
przyshedsy / y kleknawsy / Adorácię wczy-
nię : potym wzniówsy sie / po zmówie-

niu trzech paciery/ pądna krzyzem / kie-
dy dzwónkiem znác dádza / y tak dlugo
leżec / mówiac pacierye / máia / aż dzwón-
kiem zász wstác káza. Potym Discipliny
czynic máia / bądź przez Misericordiam, bądź
przez modlitwy in se / iáko sobie sposob
námówia. Discipliny odpráwiošy / kle-
kna zítowu: A Káptan Brácki / stána-
wošy v Oltarzá / gloseni mówic będzie te
Colletty / przydájac do nich Collecte we-
dle času álbo wedle occáziéy Suppli-
kátíy onych.

Vers. Domine exaudi orationem
meam. *Resp.* Et clamor meus
ad te veniat.

O R E M V S.

Pro Peccatis.

DEUS cui proprium est misereri
semper, & parcere, suscipe depre-
cationé nostram, vt nos & omnes

famu-

famulos tuos, quos delictorum
catena constringit, miseratio tuę
pietatis clementer absoluat.

Pro Papa.

OMnipotēs sempiterne Deus,
miserere famulo tuo, N. Pa-
pæ nostro : & dirige eum secun-
dum clementiam tuam in viam
salutis æternæ, ut te donante tibi
placita cupiat : & tota virtute
perficiat.

Pro gradu Ecclesiastico.

OMnipotēs sempiterne Deus,
cuius spiritu totum corpus Ec-
clesiæ sanctificatur & regitur : E-
xaudi nos pro vniuersis ordini-
bus supplicantes ; ut gratiæ tuæ
munere, ab omnibus tibi gradi-

bus fideliter seruiatur.

Contra Persecutores Eccl.

ECclesiæ tuæ, quæsumus Domine, preces placatus admitte, vt destructis aduersitatibus & erroribus vniuersis, secura tibi seruiat libertate.

Pro Rege.

Quæsumus omnipotens Deus, vt famulus tuus Rex noster, N. qui tua miseratione suscepit regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat incrementa, quibus decenter ornatus, & vitiorum monstra deuitare, & ad te, qui via, veritas, & vita es, gratus valeat peruenire.

Pro

---

*Pro Principe Wladislao, Pro-
tectoꝛe istius Confraterni.*

OMnipotēs sempiternę Deus,
quæsumus, vt Principem Wladi-
slaum Protectoꝛem nostrum, con-
seruare digneris: fac eum Domi-
ne beatum in terra, & non tradas
eum in manus inimicorum eius.

Pro Fundatoꝛe istius Cōfra.

PRætende Domine famulo tuo
dexteram cælestis auxilii, vt te to-
to corde perquirat, & quæ dignè
postulat, consequi mereatur.

Pro necessitate Reipub.

Domine, ne in ira tua nos argu-
as, neq; in furore tuo corripias:
sed austeritati verberis largire mi-

feri-

fericordiam lenitatis, vt non cō-
tritionem poena sed eruditionē
nobis conferat disciplina.

Pro Pace Reipub.

OMnipotens & misericors De-
us, à bellorum nos quæsumus tur-
bine fac quietos: quia nobis bo-
na cuncta præstabis, si pacem de-
deris mentis & corporis.

DEus, à quo sancta desideria, re-
cta consilia, & iusta sunt ope-
ra: da seruis tuis illam, quam mū-
dus dare non potest, pacem: vt &
corda nostra mandatis tuis dedi-
ta, & hostium sublata formidine,
tempora sint tua protectione trā-
quilla.

Contra infideles.

Omni-

OMnipotēs sempiternae Deus, in cuius manu sunt omnium potestates, & omnium iura regnorum: respice quæsumus in auxilium Christianorum, ut gentes infidelium, quæ in sua feritate confidunt, dextera tuæ potentiae cōterantur.

Pro fame & peste.

DA nobis quæsumus Domine, piæ supplicationis effectum, & pestilentiam famemque propitiatus auerte: ut mortalium corda cognoscant, & te indignante talia flagella prodire, & te miserante cessare.

Pro Confraternitate.

OMnipotēs sempiternae Deus,
da nobis

quæsumus Domine Deus, perpetua mentis & corporis sanitate gaudere: & gloriosa beatæ Mariæ semper virginis intercessione, à præsentis liberari tristitia, & æterna perfrui læticia.

Ad omnes Sanctos.

Omnes Sancti tui, quæsumus Domine nos ubique adiuuent, ut dum merita eorum recolimus, patrocinia sentiamus: & pacem tuam nostris concede temporibus: & ab Ecclesia tua, cunctam repelle nequitiam. Iter, actus & voluntates nostras in salutis tuæ prosperitate dispone: Benefactoribus nostris, Martino, famulo tuo, Fundatori nostro, & iis omnibus

---

quicun.

---

quicumque ope, consilio, fauore,
beneficio hęc societatem nostrę
subleuant, sempiterna bona retri-
bue, & omnibus fidelibus in hac
societate defunctis requię æter-
nam concede. Per Dominũ no-
strum Iesum. &c.

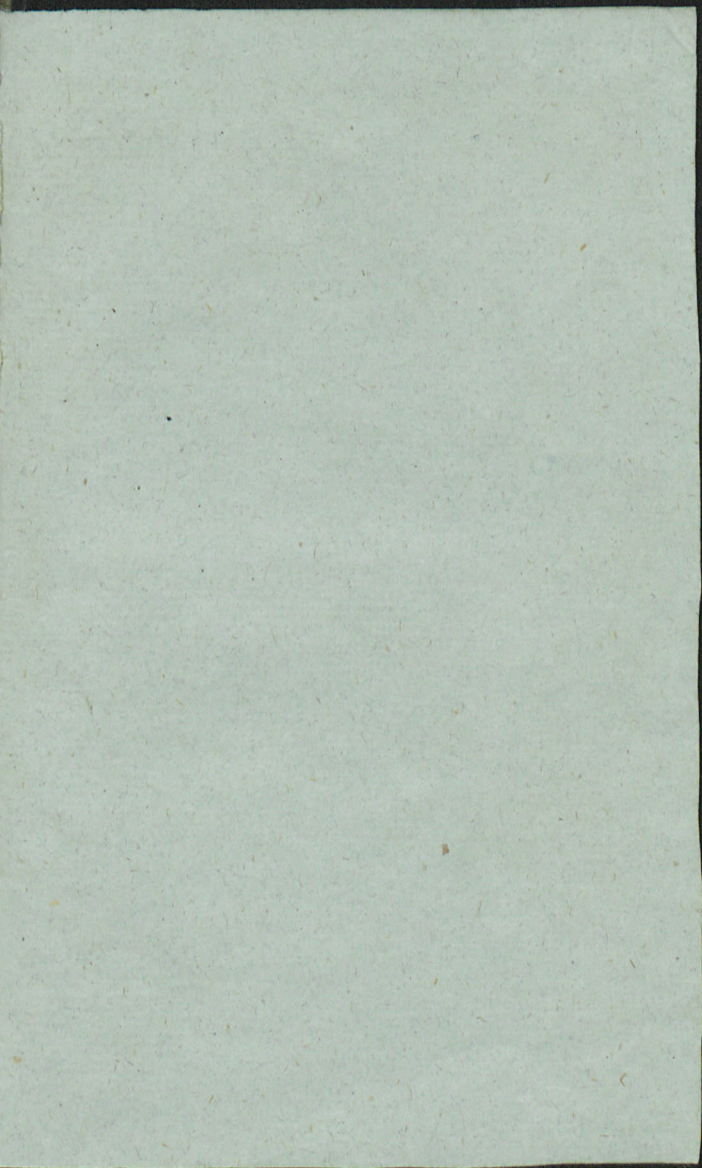
Diuinum auxilium sit semper nobiscũ.
Et benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiri-
tus Sancti descendat super nos & maneat
semper. Deus propitius esto mihi. &c.

Którzyby czytać nie umieli / niech tá-
cy zmówią Koronkę Panny Marii :
A iesli by téy nie umieli / tedy Pacierzy
15. y tyle Zdrowych Mariy
iedno Bredo.

Dończenie.

1831

